

Satyrae / [Persius].

Contributors

Persius.

Publication/Creation

[Treviso] : [Paulus de Ferraria], [1481]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/mj4qypbq>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

~~12. IV. 6.~~

~~II. III.~~

V3

PERSIUS A. F. Satyrae, cum commentario B. Fontii. (In fine)
Q A. Persii Flacci Satyrarum Finis. Anno M.CCCC.LXXXII. Mēsis
Decēbris Die: XXIII. Per me Magistrū Renaldū de Nouimagio Theu-
tonicū Venetiis impressum (Venezia, Rinaldo Novimagio, 24 di-
cembre 1482).

In-folio, cc. 22 nn., segn. a-d; carattere rotondo. C. 1 bianca; c. 2 r.: Bartho-
lomei Fontii prooemium in Persium Poetam ad Laurentium Medicen.; c. 2 v.:
Auli flacci Persii poetae Satyrarū opus; c. 21 v.: *colophon* citato; segue un'epi-
stola latina di B. Fonzo a Francesco Sassetti, e a c. 22 r. *Vita Persii* e il
registro; c. 22 v. bianca. Hain-Copinger, *12722; Proctor, 4444.

Manca al Catalogo del British Museum; rara e bella edizione, stam-
pata coi tipi 4 e 5 di Rinaldo di Novimagio: un rotondo grande pel
testo, e uno speciale rotondo minore, dall'occhio molto piccolo e di
aspetto assai elegante, pel commento.

Buon esemplare, segni di rubrica e iniziali aggiunti a penna. Legatura per-
gamena.

III III

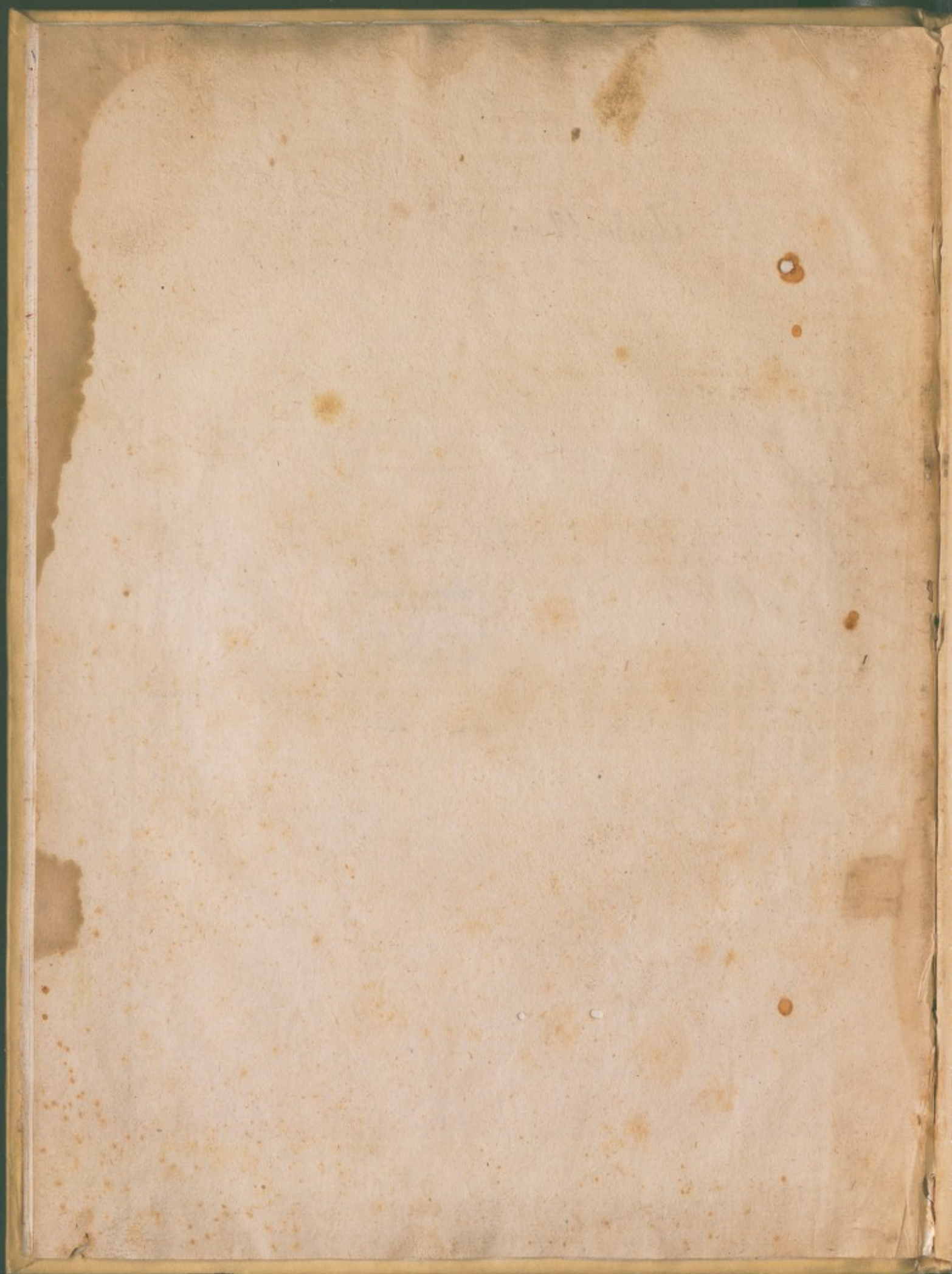
+

47982

Claudio A. Heres

[Faint, illegible handwritten text]

Bartholomei Fontii proœmium in Persium Poetam ad Laurentium Medicen.

Quamquā Laurenti poetę oēs: uel ad bñdicēdū uel ad honeste uiuēdū plurimū cōferunt: ii tñ in primis legendi sunt: qui non solum iocunda auribus: sed utilia quoque animis excolendis commoncant. Nam cum per se poetica delectatio mollis sit: (nisi grauioribus rebus fulta) ad uitam recte degendam parum proſit: eos profecto diligere: colereque debemus: a quibus ad uirtutem uehementius inflammemur. Siquis enim adhuc rudis uatibꝫ ociosis incumbat: ipse quoque eorum consimilis ad mollitudinem quandam traducetur. Eum uero qui grauem uiri ſeriemque lectionem prosequitur: uite probitas: honestas: integritas comitatur. Quare cum tenerę mentes (nequid turpe in senectutem resideat) honestissima quęque doceri debeant: cum mihi uate: interpretandum putauis: qui uite mortalium auctoritate doctrina consilio non deesset. Verum enim si quis ex omni numero poetarum qui hoc sancte: integreque præstaret legendus esset: quem Persio præferremus: non haberemus. Nā & magna multis in rebus: quas persuadere nititur: probandi uis: & res ipse electę: atque excultę: & bene tractata & coherentia rebus uerba. & figurarū sententiarumque non parua copia passim in eius erudito uolumine reperitur. Hunc igitur (cum & morum sanctitate refulgeat: & lectorem ad bene uiuendum instituatur) quāto conquisitius potui explanauī. Qua quidem in re si diuerſe a doctis quibusdam uiris hac nostra ætate poetam interpretantibus uberior copia uſus uidebor: iustis de causis id feci. Vt enim Lysippus quāq̃ artificium maius erat in uultu & capite: q̃ in Alexandri humeris effingendis: non minus tamen in his: quam in capite laborauit: sic ego in omnibus: uel mediocribus locis elaborauī. Deinde cum discentium copia magna sit: eruditorum uero mira paucitas: satius fore duxi: pluribus consulendum q̃ paucioribus obsequendum. Nam ut habētur latores legum: (qui populo uni uerso prospexerint) chariores: ita scriptores rerum: (qui plurimis prouiderint) gratiores. Postremo utriusque prospiciendo tali temperamento (si fallimur) uſi sumus: ut & discentes plurimæque libenter accipiant: & docti pleraque ueniant: quę legant non sine aliqua uoluptate: eque uero consilium fuit eorum nomina: unde aliquid sumpsim occultare: cum quod ingrati pusillique est animi eos tegere: a quibus ad multarum rerum scientiam informetur: tum quod nouo scriptori maior fides & auctoritas quęritur: si magnorum atque optimorum auctorum testimonio innitur: Quibus equidem probatissimis: rationibusque certissimis fretus: si (communis discentium utilitate commotus) a quorundam interdum opinione dissenſero: ueniam mihi dari ab illis postulo. Non enim inuidia discentium oneque animorum: sed contrarietate opinionum sententiam meam apposui: qua in re quāq̃ uereor: ne cui forsitan satis sit ad opiniones contrarias comprobandas: quod afferuntur ab his: qui satis auctoritatis adepti sunt: tamen si ea remota res omnis cum rebus lectores conferent: cognoscent non omnia condonanda esse opinioni. Ceterum hoc unico artificioso uolumine exponendo licet plus multo fuerit oneris q̃ honoris: quod gloria nunquam par interpretem atque auctorem consequitur: quia tamen non spe laudis: sed ut tibi gratificarer ad interpretandum accessi: satis si tibi fecero non paruam laudem me cōsecutum putabo. Nam cum tu hereditario iure & reipublicę nostrę decus: & litteratorum omnium præsidium certum sis: me tibi uiro laudatissimo placuisse: non ultima laus uidebitur. In tua uero liberalissima: beneficentissimaque natura cum iam pridem spem omnem posuerim: ut re potius q̃ uerbis animum tibi meum significem: hos ad te commentarios persianos meę in te fidei atque obseruantię testes mitto. Mox: ut spero: fauente te (qui ut potes: ita etiam cupis adiuuare q̃ plurimos) & ad maiora animum excitabo & cum primum facultas dabitur ampliori te munere cumulabo.

N Ec fonte labra proliui caballino. Quid maiore animi libertate alios deinde corrigere: seipsum in primis corripit: quod festinanter nimium poeta prodierit. Non sine causa uero suum opus metro iambico inchoauit. Eiusmodi enim carmen incitatum ac uehemens reprehensioni plurimum conuenit: Eius inuentor archilocus: ex sex iambis primum instituit. Sed paulatim in cunctis sedibus: secunda & quarta exceptis: spodeum recepit. In prima tamen sede quadoque anapestum pro spondeo. Et in secunda tribrachum pro iambo: ea ratione Persius posuit. Quod iambus cum tribracho: anapestus cum spondeo in tempore conuenit. **b**

Fonte caballino: non se hesiodi more poeta dicit effectum: qui pegaseis aquis epotis e pastore poeta euasit. Pegasus uero caballus e Meduse gorgonis sanguine a Perseo interemptus. pilius: in heliconemque transuolauit: atque ubi primum ungula terram percussit: hippocrene fons saturiuit. **t** In bicipiti parnaso: Nec se quidem hoc in monte somniasse alludens ad Ennium scribit: qui somnias, Homeri in se animam penetrasse: repente uates apparuit. Parnasum uero: quamquam Seruius in Thessalia: Tortellius arretinus in Aonia Boeotiae parte ponunt. Herodoto tamen & Pomponio mela: Strabo neque ac Plinius: & aliis preterea testibus: phocidi regioni adscribitur. Quem in duo iuga discindi: citheronem liberi: & Heliconem Apollinis: idem seruius scribit. Tantum auctorem Tortellius subsecutus: propter heliconem & citheronem: uel certe propter cyrrham: & nyfam: parnasum bicipitem uocat. **c**

tra tamen eorumdem locorum situs, & antiquorum auctoritas reperitur. Parnasus enim in phocide regione: Citheron atque Helicon in Boetia montes disiecti sunt: ita ut helicon procul a parnaso circiter quindecim passuum milia: citheron uero triginta locutus sit. Cyrrha quoque ac nyfam urbes in parnasi iugis fuisse ueterum nemo scribit. Cyrrha enim sub cirphin rupem parnasi in radicibus montis in planicie mare uersus locuta est. Nyfa uero non in parnaso sed in foelici arabia sita est. In qua cum bacchus nutritus esset: in eius memoriam ipse postea aliam in India condidit. Apud Homerum quoque secundo illiados libro: nyfam in Boetia urbem esse apud Plinium in Caria. apud Strabonem uicem in helicone: apud prolothem in Ionia ac Lycia urbem lego: nusquam uero in parnaso esse comperio. Quare cum neque helicon: neque citheron iuga parnasi sed montes ab illo seiecti sint: neque cyrrha neque nyfa in iugis parnasi collocatæ sint: bicipitem rectius ad montis naturam: situmque referemus: nam ut Strabo uolumine nono refert. ab australi parte cirphin præruptam rupem cum profunda ualle. per quam plurimus amnis euoluitur: parnasus habet. A qua sane diuisione biceps cognominatur. Hic Macrobio teste Baccho & apollini sacer est: atque ut Diodorus asserit idem liber pater & phoebus est. d Heliconiadas: helicon ut Solinus & Plinius quarto refert: mos est Boeotiae iuxta Thebas: atque ut Strabo in nono meminit: phocidi uicinus est non procul a parnaso: eiusque & altitudie & circuitu: qui & ipse Apollini quoque sacer & musis est: unde heliconiades: musæ sunt appellatæ. Lucretius: Adde heliconiadum comites: quorum unus Homerus. e Pallidasque pirenem: uallē inter duos parnasi colles pirenem Tortellius esse scribit: sed auctore Plinio libro quarto: acrocorinthi fons est: & ut Strabonis octauo uolumine scriptum est: haud affluens aquas habet: sed potui suauis atque perspicuas. Quare pallidam non ad aquam sed poetarum colore assiduo studio pallentium Tortellius refert: sed melius hanc pallorem pirenem attribucimus. Quæ cum ex Neptuno Cenchreum: Lecheumque peperisset (de quorum nominibus corinthiaci sunt termini uicique ac portus denominantur) Cenchreum prima iuuenta extinctum adeo fuit: ut in hunc fontem sui nominis uerteretur: unde eam pallidam appellauit. **f** Quorum imagines labunt hederæ sequaces: cum hedera Baccho sacra sit: iure illa poetæ coronabatur: qui in tutela liberi patris sunt. Imaginibus quoque uatum coronæ hederaceæ ponebatur. Iuue. Ut dignus uenias hederis & imagine macra. **g** Sequæ autem dicendo ad earum naturam respexit. cum enim dictæ sint: uel quod hederæ uel quod edita semper petant uel quasi si quibus adhererint: edant iure illas sequæ cognominauit. brachia enim ramosa maximeque robusta cum habeant quod semel ceperint: tenaciter persequuntur. Libero uero patri sacratæ sunt: quia sicut ille homines metes: ita hederae omnia illigant: quibus hærēt. **h** Semipaganus: in translatione uerborum manet. Nam cum in caballino fonte se dixerit labra non immeruisse (fons uero a grecis pigi dicitur: unde pagus & paganus deducitur) nunc semipaganum se noiat: ut quasi non penitus in hippocrene pluerit (sed eius aquam sumo tenore) ore attigerit: ac propterea nodum poeticis sacris ibat sit. **i** Ad sacra uatum: uel ad scripta & numerum poetarum: Vel ad eadem Apollinis & musarum in qua omnium scriptorum uolumina seruabatur. Hora. Scripta palatinus quæcumque recepit Apollo. **l** Quis expeditiuit psyttaco suum chaere. Per psytticos: picas: coruos: humana uerba fame edoctos: ostendit urgentem necessitate multos spe lucri compulso tanquam poetas bonos carmina scribere. psyttacus uero quædam uerba quæ accipit ita dearticulata uoce pronunciat: ut sibi peculiaria uideant. Ob quam pronuntiandi facilitatem suum chaerem tanquam sibi fere naturale dixit: Ut apud Mart. hoc didici per me dicere Cæsar aue. **l** Chære: autem salue atque aue significat. **m** Coruos quos olim cœcaui salutare: Quis olim docuit coruos cœcaui ac rauca intra fauces uoce

Auli flacci Persii poetæ Satyrarum opus

N Ec fonte labra proliui
caballino.

Nec in bicipiti somniasse parnaso
Memi me: ut sic repete poeta perdire

Heliconiadasque pallidamque pirenem
Illis relinquo: quorum imagines lambunt
Hæderæ sequaces. At ipse semiphaganus
Ad sacra uatum carmen affero nostrum
Quis expeditiuit psyttaca suum chaere
Coruos quis olim cœcaui salutare

salutē hominib⁹ dicere, plures quidē Augusti tempe salutare eū corui edocti sunt; sed omnium celeberrim⁹ fuit: qui Tiberio principe singulis diebus mane in rostra uolūtās: primo Tiberiū; deinde Germanicū & Drusū Cēsaress: mox alios e populo trāseūtes noiātīm salutabat. Vñ postea salutatoris cognomen coruius obtinuit. Martialis: Corue salu-
tator cur tu fellator habebis. n Quod si dolosi: illos redarguit: qui spē lucri adducti ineptissima carmina edere non uerent. o Dolosi nūmī: denoiatio est: eū ab eo qd fit id quod facit denoiatur. Dolosos enī appellat nūmos: p quos i numeri doli fiunt: ut cū pigrum frigus: quia pigra reddit corpora: nuncupam⁹. p Et poetridas hicas: A poeta poetria

Picasq; docuit nostra uerba conatis;
Magister artis: ingeniiq; largitor
Venter negatas artifex sequi uoces.
Quod si dolosi spes refusserit nummi
Coruos poetarū: & poetridas picas
Cantare credas perpegaseum melos

Satyra prima.

Curas hominū o quantū in rebus inane ē.
Quis legz h⁹? Min⁹ tu istd ais? nēo hercule. nēo
Vel duo uel nemo turpe & miserabile. quare?
Ne mihi polydamas: & troiades labeonem
Prætulerint? Nuge: non siquid turbida roma
Eleuet accedas: examenque improbum in illa
Castiges trutina: nec te quæsiueris extra?
Nā romæ est quis? Nō: ac si fas dicere: Sed fas

ordiat. e Nemo hercule: affirmatio respōdentis ē: si talia scripserit: neminē scripta sua lecturū esse. d Nemo: admis-
ratur poeta cur ille dicat a nemine hāc satyrā lectū iri: uerū cōtractiore frōte nō sine admiratione pñicienda dictio
nemo ē. e Vel duo uel nemo turpe & miserabile: rōndentis asseueratio: uel duos qd turpe ē uel neminē: qd miserabi-
le hoc carmē lecturos ē. Quod sane ignominiosū scribēti est. f Quare: interrogat ob quam causā a nemine uel a
paucis legi turpe ac miserabi⁹ fore putet. g Ne mihi polydamas: cōtinuat Persius ab aduersario querēs an ob hoc
ignominiosū existimet: ne sibi a romanis labco preferat. h Polydamas & troiades: ex Homero allūptū est: qui se-
cūdo & uigesimo iliados libro Hectorē (si se Achillis metu intra muros receperit uerētē) inducit: ne a polydamate:
troianisq; redarguat: qd & Aristoteles i ethicis de fortitudine scribēs: & Cicero ad Atticū assūperūt. i Labeonez
Tortelli⁹: p tragoedia de polydamate a labeone cōscripta legit: Quidā Homeri iliada ab Accio labeone conuersā di-
cūt: de q paulopost. Nō est hic ilias Acci ebria ueratro. Et circiter satyrę finē. Nulla tibi uēdo Iliadē. Nōnulli. N. Anti-
stīu Labeonē uirū prētoriū iurisq; peritū intelligūt: q pristinę libertatis memor multa i Augustū: & dixit & fecit: ob
que infan⁹ ē habit⁹. Florat⁹ primo sermonū: Labeone infanior inter sanos dicat. Sēsus aut talis ē Censēs ne forsan
ob id triste: miserabileq; futurū: ne romani me labeone demētiorē existimēt: si audebo satyrā scribere: in malosq; iue-
hi: & reipublice occupatores: ut labco fecit. l Nuge: qdā rōndētis hoc ē uolūt: insequētēsq; uersus eidē p inuenoga-
tionē attribuūt: qd interroget Persiū a iudicio populi num discedat: & num redarguere eū audeat & num ceterorū
more ab oib⁹ laudari nō querat: cū pferit nemo romę sit: q nō iridē faciat. Doctiores tū cū supiori uersu cōtinuan-
tes poetę tribuūt. Nugas enī (si labeonē sibi romanę prætulerint) ēē putat. Verū asseueratē nō sine risu distorto pau-
lulū ore legēdū ē. i Nō si qd turbida Roma eleuet accedas. Cū corrupto popul⁹ roman⁹ iudicio sit: si aliqū extule-
rit & laudarit: populari iudicio nō accedas. Nō enī quia laudat a uulgo aliq; scriptor pband⁹ est. m Examenq; ipro-
bū in illa castiges trutina: Falsū illud populare iudiciū corrige. Examē enī hoc in loco iudicii uelutatio atq; exami-
natio ē: ab examine filio tractū: quo pōdera i trutina ppendūt unde quo Virgi. Iuppiter ipse duas equato exami-
ces Sustinet. n Trutina uero idē qd statra ē: Viētrui⁹ undecimo libro. id aut ex trutinis: que statrę dicūtur: licet
cōsiderare: a qua & trutinari deducit: ut infra: Atq; ex porrecto trutinatur uerba labello. o Necte quæsiueris extra
nēte extrinsec⁹ & ex alieno iudicio cōstimes. p Nā romę ē q: apolo pōsis figura ē: in q qd taceat incertū ē: aut lōgi-
ori sermone explicādū: nā uel iudicio recto: uel q nō male uiuat: uel q nō se extra qrat: uel cuiusmodi aliqd subiūgēdū
ē. q Nō: hoc p se sepati lege. Rōndētis enī indignatio uō sine acrimonia frōtis ē admirātis simul & siomanchātis a
Persio dici: neminē recte iudicio romę ēē: q si supiora a cōtradictēre. plata p iterrogatōem sūserim⁹: hāc negatōez po-
etę dabim⁹: rōndētī se extrinsec⁹ nolle qere. r Ac si fas dicere: ut cūq; supiora legā: rōndētis hęc aduersarii uerba sūt. De-
rugata enī frōte pinde inqt o Persi dicis corrupto iudicio ois ē maleq; uiuētēs: ac si ita logicitū sit. s S; fas: rōndet

& poetris deriuat. picę uero pici & Anippes no-
men frig: autē cū musis de cātu ac uoce cōtēderet
nymphis iudicib⁹ superatē: cū illis cōuerti. arēt. in
picas a nymphis cōuerse sūt. In quib⁹ ut ait Qui
dius: Facūdia prisca remāsit: Raucaq; garrulitas:
studiūque inane loquēdi. q Pepegaseū melos:
ualde pegaseū. i. poeticū per suauē dulcē cātū. Me-
los aut sicut & sophos genere neutro indeclina-
biliter ponit.

a Curas hoīm o quantū est in reb⁹ inane.
Hac satyra scriptores lenocinio uerborū
plausū popularē captātes & auditores le-
ctoresque scripta lasciuia & mollia magis q uirilia
cōprobātes reprehēdit: nō sine quadā Neronis no-
ta: quē scēnē studiosū fuisse cōstat. O curas homi-
num: cū Persi⁹ cū dā uelle satyrā scribere se dixisset:
ille supliuā eius curā: oib⁹sq; ingrātā deridēs
eū interrogat: q tā seuera & grauiā scripta leget.
Quidā poetę initiū hoc attribuūt cōsultati super-
fluas hoīm curas inanēsq; cogitationes se oīno
uelle reprehēdere. b Min tu istud ais: Respōdet
Persius cur se ita interroget cū utilissima scribere

poeta fas est ita sentire ac loqui. **t** Tunc cum ad caniciem: cum deprauatam corruptaque uita etiam in senioribus uideat: satyrā se scribere uelle significat. **u** Nostri istud uiuere triste: figura locutionis est: cum infinito uerbo per appellatione sit usus: nostra enim uita intelligi uult. **x** Ac nucibus facimus quæcumque relictis: & cum aspicio quæadmodum uiri facti in puerilia uitia labimur: atque a sceleribus non cessamus. Catamiti autem pueri (quibus licet abutatur antiquitas) a turpi obsequio recedentes: pueritiae ludum nubes spargebant: quo se puerilia cuncta spernere demonstrabant. Catullus: Da nubes pueris in cratib; cōcubine: Satis diu lusisti nucibus: Lubet iam seruire talassio. **y** Cum sapimus patruos: adolecentibus corrigendis seuiores patruus: quia patres sunt. Parētes enim indulgentiores in liberos natura facit. Ob hoc patruus educandi pueri tradebatur: quoniam & seuerē eos corripere: & propter sanguinis propinquitatē amore etiā non careret. Floratius: Metuentes patruū uerbera lingue. **z** Tunc tunc ignoscite: si satyrā scripsero subaudiendum est. **a** Nolo: quid faciam. Dubitatio est: Ambigit enim unum de duobus potius eligat: an scribat satyrā: an omittat. **b** Sed sum petulanti splene cachinno: Statuit tandem satyrā scribere: cum non possit uanitates & ineptias hominum non ridere. Est autem hoc gestu quodam liberali: cum iactatione utriusque manus & cum decora capitis agitatione pronuntiandum: quo melius deliberatis affectio exprimitur. Splen uero græce: latine lyenis & lyen dicitur. Et ut cornelius celsus de medicina uolumine quarto refert: sinistra in parte locatus est: in testino innexus: natura mollis & rarus longitudinis: crassitudinisque modicus. Eius uero magnitudine (ut Plinius undecimo libro scribit) risum & intemperantia ioci facit: Iure igitur satyrā descripturus se esse dicit Splene petulanti cachinno. i. splene qui risu luxuriat & abundat. Cachinnus enim effusior risus ex reprehensioneque admixtus est. Scribimus inclusi: Hactenus tanquam operis propositio & describende satyre deliberatio quædam fuit. Nunc uero narrationis ingrediuntur: primum in uichis in scriptores sua opera publice recitantes: & plausum popularem aucupantes. Verum quo magis reprehendere eos possit: in eorum numero se reponit. **d** Inclusi autem dixit: uel quod secretis in locis a strepitu ac turba re motis scribitur. Vel ut eos reprehendat: qui ut diligenter atque accuratius scribere putarentur: secretiora loca querebant. De quibus Horatius: Secreta petit loca: balnea uitat. **e** Numeros ille: Carmina certis numeris: pedibusque finita. **f** Per de liber: per seica orationem intelligit: quæ licet numeros: cōcetusque suos & ipsa habeat: non tamen pedibus in eisdem quibus lex carminis circumscribitur. **g** Græde aliquid: quod pulmo anime prelargus anhelet: Oñdit ampullosus aliquid: turgidusque describere: quod postea magna cum anhelatione pronunciat. Pulmo autem: ut Celsus in quarto scribit: spongiosus: ideoque spiritus capax est: & a tergo spiritus iunctus in duas fibras ungulæ bubulæ modo diuiditur. Sed eo cum respirem: quod & spongiosus & fistulis inanibus canis eiecit: cum prelargus anime: id est spiritus capax atque abundante appellat. **h** Scilicet hic populo pexus. Qui aliquid molli turgidiusque conscripserit cum bene cōptus atque ornatus molliter ac lasciuie scripta sua pronuntiabit: uidebis nondum uulgares ac uiles homines: sed uiros etiā militares ac nobiles tanta libidine affici: ut eā gestu & uoce significant. **i** Natalicia sardonice: qua diebus natalibus uterentur. Fuit enim in magna quondam estimatione Poly-cratis Samii tyranni annulo maxime celebrata: qui circiter ducesimum atque trigessimum annum romæ urbis est interfecit. Apud romanos autem superior effricanus primus sardonice usus fertur. Hæc sola prope gemmarum cæram in signo non auferret: & ob hoc initio in anulis placuit. Coloris est in candido cærulei cum quadam specie purpurei: ita ut transire in minium uideatur. In india uero & arabia & armenia nascitur. Sed deterior armenia. Hæc & sardonice dicitur. Iuuenalis: Gēmaque princeps sardonice. Albus: Paulus. Hora. in sermonibus: Pinguē uitæ: albu que neque ostrea. Nec scarus aut poterit peregrina iuuare lagois. Hic autem & uitæ & recitationis metu pauebat. **l** Liquido cum plasmate: ad fauces molliendas: uocemque suauiter emittendam nonnulli guttur emplastro colluebant: quod plasma a palato græco uerbo (quod fringo cōpono) que significat) appellabant. Ex pluribus enim liquidioribus rebus cōmixtis uocemque adiuuantibus misciebatur. Quam sanè pronuntiationem his uerbis Quintilianus libro primo institutionum redarguit. Sit autem in primis lectio uirilis & cum suauitate quadam grauis & non quædam prope similis: quia carmen est: & se poetæ canere restantur non tamen in cantu dissoluta nec plasmate (ut nunc a plerisque fit) effoeminata. **m** Guttur mobile: ad gestum pronuntiantis mobile retulit. Nunc enim in dextram: nunc in sinistram parte guttur inflectitur modo etiā pro rerum de quibus loquimur diuersitate atque natura: uel deprimatur: uel attollitur. **n** Patranti fractus o cello: Hic multa uis suauitate magnæ gestus lasciuia & uenerca oculorum mutatione uersus pronuntians: ipso quoque molliori obtutu ad libidinem auditores quodammodo excitabat. Qui uero uenerem peragunt: oculis contremiscunt. Iuuenalis: Oculosque in fine tremantes. Cum autem eiusmodi rem perficiunt: id patrare latini dicunt. Patratur enim Plutarchus auctore in problematibus: finitum quiddam ac determinatum significat: Vnde & patres patratos dicunt: quod ad patrandum (hoc est ad peragendum) iuramentum: ubi de foederibus conuenerat: mitterentur.

Tunc cum ad caniciem: & nostrum istud uetere triste
Aspexi: & nucibus facimus quæcumque relictis
Cum sapimus patruos: tunc tunc ignoscite: nolo
Quid faciam: sed sum petulanti splene cachinno:
Scribimus inclusi numeros ille: hic pede liber
Græde aliquid quod pulmo anime prelargus anhelet.
Scilicet hæc populo pexus que togaque recenti
Et natalicia tandem cum sardonice albus
Sede legens celsa liquido cum plasmate guttur
Mobile colluerit patranti fractus o cello.
Hic neque more probo uideas: nec uoce serena

a Trepidare: tremulo gestu & plausu lasciuam demonstrare: cum tali pronuntiatione ac gestu & obrutu facile ad libidinem mouerentur. **o** Titos: titorum prenomē (ut Festus ait) a titulis ortum est. Tituli uero milites appellati sunt quod fortiter patriam tutarentur. **p** Cū carmina lumbum intrant: cū eiusmodi recitantium molles affectus lumbos penetrarent: purrigine uenerca tangebantur. Ad uates enim laborum uergit extremitas: in quibus libidinis sedes est: Virg. in priapeis: Crissabit tibi fluctuante lumbō. **p** Tum uetula: eum reprehēdit: quod tali scriptorū suorū recitatione uulgi fauorē captare: populoque placere: & ab eo laudari studeat. **x** Auriculis quibus: non interrogantis est: sed uehementius admirantis: quasi nō purgatis auribus & indoctis. **s** Cūcūcūcū: infans nēm animi summo artificio cutis tumoris ac sene, et utis coniūxit. **t** Ohe: ridentis interiectio est. Nam respondētis loquitur uerbis: quib⁹ reprehēderetur: qd scripta sua populo recitaret eiusque fauorē: plausūque captaret: hec nō sine lēritia qdam monitorem ridens respondet. **u** Quid didicisse: p detractionē: ut Quintilian⁹ i nono refert: figurę multę fiunt: quarū una ē: cū subtractū uerbum aliquod satis ex ceteris intelligit. Quale ē in bucolicis apud Virgiliū: Nouimus & qui te. Decenter enī pudoris gratia stupra uerit: sustulit. Hoc itē in loco Persius breuitatis causa: iuuat: subtrahit: ut sit sēsus: Quid iuuat didicisse: Hāc figurā ecclēpsimā grāmaticis appellari pspicio: quę sit necessarię dictionis defectu ad integrū sensum percipiendū. Ex respondentis uero psona loquitur: nil fore utile didicisse: nisi quę didicerim⁹: ostēdamus. **x** Nisi hoc fermētū a feruēdo dictū fermentum est:

**Ingentes trepidare titos: cū carmina lumbū
Intrant & tremulo scalpuntur ut intima uersu
Tū uetulae auriculis alienis colligis escas.
Auriculis: quib⁹ & dicas cūcūcūcū perditus ohe
Quid didicisse: nisi hoc fermētū & q semel int⁹
Innata est rupto iecore exierit caprificus.
En pallor: senitūq; o mores usq; adeo ne
Scire tuū nihil est: nisi te scire hoc sciat alter
At pulchrū est digito monstrari: & dicier hic ē.
Ten cirtatorū centū dictata fuisse
Pro nihilo pendas: ecce inter pocula quærūt
Romulidæ saturi quid dia poemata narrent.
Hic aliquis cui circa humeros & iāthina lena ē**

quoniam feruēda cū farinae immixtū optimū panem facit. Quēadmodū uero fermētū uī sua farinam distrūpens feruorem suum emittit: sic sciētia & doctrina in humano pectore inclusa: exire ac suas ostēdere uires cupit. **y** Rupto iecore exierit caprificus: ut parietes ac sepulchra caprificus penetrat ac distrūpit: sic in eo qui doctrinā int⁹ cōceperit: doctrina illa sicut caprificus penetrare: ac iecore tanquā muro distrūpto exire nitit. Verū in fermento & caprificu translatio color ē per quā ex alia re ppter similitudinē fermentū & caprificus ad rerum cognitionem: ac sciētiam trāsferuntur. Lectur autē a nostris: epar a gręcis appellatur ut Celsus in quarto scribit: Dextra i pte sub p̄cordiis ab ipso septo ortum: intrinsec⁹ gibbū est: quod p̄minens leuiter uentriculo insidet: & in quattuor fibras diuidit. **z** Caprificus uero ē siluestri genere ficus ē: nūl o unquā tempe maturescet: sed omnia in quib⁹ nascitur loca: sua penetrans. **a** En pallor senitūque o mores: suo loco & tēpore exclamatione utitur cū significatione indignationis atq; doloris. Eū enim indignatē reprehēdit: qui cū etiā semopalleat ita tamē alienū a bonis morib⁹ se ostēdat ut sciētia (quę nō aliis innotescat) nihil possidēti pfuturā existimet. **b** Scire tuū nihil est: nisi te scire hoc sciat alter: figura locutionis utitur: quam regressionē Quintilianus appellat. Sit autē quādoque in eodē sensu: quādoque etiā in diuerso cū eadē uerba ponūtur. Interdū etiā uerborū iteratione mutata. **c** At pulchrū est: supiori iñterrogationi respōdet ad uersarios: pulchrū ē pretereuntium digito dēmonstrari. **d** Et dicier: paragoge figura est: cū ad finē dictionis littera uel syllaba apponitur. Dicier enim p̄ dici legitur. **e** Ten cirtatorū: interrogat an parui cirtis utitur eiusmodi nominantur. **f** Ecce inter pocula: Persii uerba sunt eorū consuetudinē reprehēdentis: qui scripta sua recitaturi familiares & notos ad coenam cōuocabāt: quo postea sibi magis applauderēt. Ostēdit autē beneficiis obnoxios beneq; saturatos non rectū de poetis iudiciū ferre posse. **g** Et iāthina lena: iacinthinā uestē ab iacinto puero ab Apolline dilecto atq; ab eo p imprudentiā interfecto & in purpureū florē sui nois uerso (in quē & Ajax quoque aduersus est) cognominari fere ab omnibus uideo. Verū non iacinthina sed ianthina uiolę colore quasi uiolacea legendū est. Non enī uiolā: anthos florē significat. Quod Plini⁹ primo & uigesimo libro de uiolis scribēs his uerbis ostēdit: Ex iis uero quę sponte a pricis & macris locis pueniūt purpureę latiore folio statim ab radice carnosa excūt: solęque gręco nomine ab ceteris discernunt appellatę: ita ut ab his iāthina uestis. Cū itaq; Plini⁹ ianthinā uestē a uiola appellatā dicat: nō this uero uiola sit: nemo debet ambigere nequāq; ab iacinto cognōiari. Licet enī iacint⁹ flos sit purpure⁹: ut apud Virg. Suaue rubēs iacint⁹: inf uiolas tū neq; a ueterib⁹ neq; a nostris herbariis nūerat. Nā nec foliis nec caule nec radice uiolę ē ulla i pte cōsimilis: flore autē oīno dissimilis: ē cū flore lilio par: nisi tātū colore distaret: d quo ita scribit Ouidi⁹: Tiriōq; nitētor ostro Flos orit⁹: formāq; capit quā liliā: si nō purpure⁹ color his argētē: cēt i illis. qre cū iacint⁹ uiola nō sit: Plin. autē a uiola uestē cognōiatā scribat: uersimili⁹ mihi sit antiquiores librarior iacint⁹. p iāthina nois deceptos similitudinē inuertisse. Mart. qdē li. ii. iāthina nō iacint⁹ uestē scribit Coccina famose donas & iāthina moche: Vis dare q meruit mūera mitte togā. Quoniam uero iāthina pria syllaba breui legi: eorūde quoq; uitiō factū ē:

ut eam & iacina scriptum in pſianis codicibus inuenirent: ignari cur & copula cū iacina iungeretur iacini in
purpureū florem cōuerſi memores aliquātulum primis litteris imutatis iacina ipſi deſcriberent. Et uero p etiam
ad maiore ignominia recitantis nō ſine ſōmo artificio poeta poſuit. Nam cū circa humeros & iacina lena hoc ē eti
am purpurea uestis ſit: maiore pfector reprehēſionē meret q̄ ſi neceſſitate & inopia urgeret. Quod ita ē nō modo
colore ſed etiā habitu uestis oſtēdit. h Lena enim Seruio ac Feſto auctōribus uestis genus eſt habitus duplicis &
amictus auguralis. Qua nō ſolū domi ſed & militē utebatur. Nā ſup cetera uestimēta Marcello teſte imponebatur.

Virgili⁹ eā enēq̄ tribuit: Tyrioque ardebat muris
celena Demiſſa ex humeris. Iuuenalis quoq; nō
humili uito dedit: Cautet hūc quē coccina lena Vi
tari iubet: & comitū lōgiſſimus ordo. Reliquū eſt:
ut ſiue iacinthinā uestēq; ab iacintho flore purpus
reo (ut iā ppe uſus obtinuit) noīemus: Siue iacini
nam a purpurea uiola (ut ſcribit Plinius) appelle
mus: nihil ad poetę ſenſū p̄tinere ſciam⁹. Legētes
hęc p ſuo arbitrio iudicabūt. Ceterum q̄s hic ſit:
cui lena purpurea erat circa humeros ignoratur.
Quidam Neroneq; intelligūt: quē & carmina ſcri
ptaſſe: & poemata decantaſſe cōſtat. Nōnulli ge
neraliſ dīcūt eſſe in oēs ſcripta ſua recitātes exiſti
māt. Ab habitu qdē uestis: & audiētū aſſetatione
uir nō ignobilis demōſtrat. i Rancidulū q. Trā
ſlatō a ſape ad uerba ē Rancidulū ei nō integri ſapo
ris & uetustate corruptū ē. h Balba de nare: in p
nūciātis irriſionē hoc poſuit ſpiritus ei ad nares cū
labiis: & i uerba difficili cōcidiū: & p̄nūciationē i
gratā reddit. l Philidas: hyſſipylas phylis Lygur
ci thracię: Hyſſipyle thoātis lemmi regū; ſilię ſu
crūt miſerabiles i amore: phylis in Demophoon
tem: hyſſipyle in laſonē. m Eliquat: liquida mol
lique uoce p̄nūciat. n Tenero palato: in trāſlati

Rancidulū quiddā balba de nare locutus
Phyllidas hyſſipylas: uatū: & plorabile liquid
Eliquat: & tenero ſupplantat uerba palato
Aſſenſere uiri: nūc cinis ille poetę
Felix: num leuior cippus nunc imprimit oſſa?
Laudant conuiuā: nunc non e manib⁹ illis
Nunc non e tumulto: fortunataq; ſauilla
Naſcentur uiolę: Rides: ait & nimis uncis
Naribus indulges: an erit qui uelle recuſet
Os populi meruiſſe: & cedra digna locutus
Liquere: nec ſcōbros metuētia carmina: nec tus
Quiſquis es o modo quē ex aduerſo dicere ſeci
Non ego cū ſcribo (ſi forte quid aptius exit
Quando hæc rara auis ē: ſiquid tamē apti⁹ exit)
Laudari metuā neq; enī mihi cornua ſibra eſt.
Sed recti ſinemq; extremūq; eſſe recuſo
Euge tuū & belle: nā belle hoc excute totū

one uerborū manet. Supra enī dixerat liquido cū pſalmate guttur mobile colluerit: Nūc uero cliquare & tenerū pala
tū ob eiufmodi cauſā dicit. o Supplātāt uerba: molli uoce p̄nūciare ac quodammodo de indultia extremis ſyllabis
uerba intulcare eorū eſt: qui auditores ad libidinē excitare cupiūt. Nam cū leuiter uox inſtingit: ſen⁹ ipſe maritior
candior. De cōſimili p̄nūciatione Iuuenalis ait: Vox blanda & nequū digitoſ habet. hūc tamē p̄nūciandi modū
Quintilianus primo inſtitutionū ſuis uerbis reprehēdit. In primis uitia ſiqua ſunt oris emēdet: ut expreſſa ſint uer
ba: ut ſuis queque litterę ſonit⁹ enūciētur & paulo poſt: curabit etiā ne extreme ſyllabę intercitant: ut pat ſibi ſermo
ſit. p Aſſenſere uiri: quamuis auditores aſſenſerint: non tamē p̄pterea bonū ac p̄bandū poetam eē ſignificat. q
Mum nunc in dictioe nō repetitio color eſt: quē Tullio auctore ſic cū continenter ab uno atque eodē uerbo i re
bus ſimilibus & diuerſis principia ſumūtur: cuiufmodi apud Virgiliū: Num ſegeis occūbere campis. Num capiti po
tuere capiti: num inceſſa cremauit Troia uiros. r Nū leuior cipp⁹: terra coaggetata i cumulū cippus ē: & p ſepulchro
interdū capiſ. Horati⁹ in ſermonib⁹: Mille pedes in ſōte: treceitos cippus in agiū. Hic dabat. s Rides ait: ſpōētis
loq̄tur uerbis. t Et nimis uncis narib⁹ indulges: nimis irrides: naſū enī in rugas criſpam⁹ cū quēpiā iridem⁹. Ho
rati⁹: naſo ſuſpendis acuto. u Os populi: ſermonē ac laudē quē q̄ nō niſi ore fieri pōt: id quod facit: p eo quod ſit:
denoiat. x Et cedro digna: elegātia & p̄petuo ſeruari digna. Cedrus enī arbor tinea nescit: & nō facile uetustate
corrūpit. y Scōbros: marini piſces ſcōmbri ſūt: quib⁹ in aq̄s ſulphure⁹ color ē: extra aquas uero icē: qui ceteris atq; ut
Strabo uolumine tertio auctōr ē ex his gerū optimū (hoc ſalfamēti gen⁹ eſt) cōdit: quo liquere (ut ſcribit Plini⁹) nul
lus pene p̄ter unguētā maiore i p̄cio eē coepit: tanta uero ſcōbriorū multitudo in freto hiſpano ē: ut in ſula ad cara
thaginē nouā ſpectās: ab eaq; urbe ad quattuor & uiginti ſtadia diſtans: a ſcōbris ſit ſcōbria nūcupata. a Quiſq;
es o modo: reſpōdet Perſi⁹ nō ſe uerā laudē: quē ex recte ſcriptis oriati reuere: ſed plauſus aſſetatorū contēnere. b
Si forte qd apti⁹ exiſti qd apte concineque deſcripſerim: quod raro pauciſq; cōtingit: tūc laudē meritā nō recuſo. hoc
aut lococōduplicatio ē rōne amplificatiōis facta pluriū uerborū iteratione. c Neq; enī mihi cornua ſibra: nō ita du
ra p̄cordia mihi ſunt: ut laudis amore nō efficiat. Fibre uero quanq̄ & iccoris & cordis & cuiuſq; uisceris extreme
partes: & uenarū quoq; p̄tenuēs quidā meat⁹ p quos ſudor emanat ſūt: in etiā q̄nque ciborib⁹ tribuūtur. Plini⁹ ei
de arborū ſationib⁹ ſolū ait legi oportere q̄ maxie rimofū: ne ſol exurat ſibras: qui uero laudis ſpiritu nō aſſātur: cor
neas q̄i p̄duras: ſibras habere dicūtur. d Sed recti ſinē: ſed recuſo tuū hoc euge & belle & aſſentatiōes eiufmodi
finē & extremū recti quaſi ueram laudē eſſe: quē in tali applauſu non conſiſtit. e Nam belle hoc excute totū. Hoc
totū belle exteriori ex parte atque ex cute intimiſſus uitiatum & uanum ē. Bellum autem detratuuium a bono eſt.

f Quid nō intus habet? Assentatio enī multū uitiōrū & uanitatē intrinsecus habet. Nam ut de gnatione parmēno apud Terentiū ait: Assentator hoīes prorsus ex hoīb⁹ stultis insanos facit. **g** Non ē hic ilias acci ebria ueratro. hic nihil simile insanis scriptis Acciū reperit. Sūt qui hūc Acciū in eruditū poetā autumant: Homeri iliadā latinis uersibus trāstulisse: quā ita male cōuerterit: ut ne ipse quidē opus suū intellexerit: ac ppter ea helleboro se purgarit. Quīdam Acciū tragoediā scriptorē intelligūt: Cui⁹ librū infra quoque uenōsū scripsit. Sed q̄squis fuerit ei⁹ opus tanq̄ insanū ueratro: quod & helleborū dicit ebriū esse significat. **h** Elegidia: elegidiū ab elegia diminutiū deducitur.

Quid non intus habet? nō hic ē ilias acci
Ebria ueratro: non liqua elegidia^o crudiⁱ
Dictarunt procures: non quicquid deniq; lectis
Scribitur in citreis^o calidum scis ponere sumenⁱ
Scis^m comitem horridulū trita donare lacerneⁱ
Et uerū inquis amo: uerū mihi dicite de me?
Qui^o pote: uis^o dicā: nugaris^o cum tibi calue
Pingnis aqualiculus. ppenso^o sesq; pede exteⁱ
O^o lane a tergo quem nulla ciconiaⁱ pinsit^o
Nec^o manus ariculas imitata est mobilis albasⁱ
Nec linguæ^o quantū sitias^o canis apulat tantum
Vos^o o patritius sanguis quos uiuere fas est.
Occipiti^o cæco posticæ^o occurite fannæ.
Quis^o populi sermo ē? q̄s ei nisi ca:mina molliⁱ

neualis: Crispin⁹ tyrias humero reuocāte lacernas: Vnde lacernat⁹: lacerna indut⁹ deducit: ut apud eūdē poetā: Ipse lacernatq; dum se iactaret amicē. **o** Qui pote: quomodo possibile ē: Nā hic & hęc potis & hoc pote dicitur: Vnde cōparatiū potior: & suplatiū potissim⁹: mus: Et aduerbia poti⁹ & potissime deriuant. Dicit autē quo pacto uerū narrari ab auditoribus tibi uis: quos beneficiis obligaris. **p** Vis dicā: uis ne: ut tibi uerū & quod sētio: cloquar⁹. **q** Nugaris cū tibi calue pingnis aqualiculis ppenso se qui pede exte. Nugas loqueris ac ppe insanis talia carmina describendo: cū ingenio rudi & pinguis sis: Nam qd uentris ē ad anmū atque ingeniū non sine causa retulit. Vt enī Plinius undecimo libro scribit. min⁹ solertes sūt: quibus obcessim⁹ ueter ē. De diogene autē mutuat⁹ ē: q̄ (ut apud Lactanz legim⁹) in Anaximēne iocat⁹ inq̄. Pingui aq̄liculo rhetorē impartire: & nobis pauperib⁹ uentē quippe & ipse leuigaberis: & nobis emolūmēto eris. Aq̄licul⁹ uero alu⁹ ē: in q̄ sordes cōfluūt: qui & si p̄prie porcorū ē: q̄q; tñ de hoīe reperit. **r** Propēso sesq; pede Extensio ac porrectio: Sesquipes autē nūū pedē: & semis cōtinet. Sesqui enī semis significat. Varro de re rustica libro primo. Ann⁹ ē diuisus i quatuor partes tot⁹: Et idē subtili⁹ sesquimēses in octo. Sesqui mēsis itaq; mēsem unū & semis cōplectit: cū ann⁹ in duodecim mēses parti⁹ sit. **s** O iane a tergo: eiusmodi popularis aurē cupidos a tergo postea irrideri significat. Ianū autē propterea iuuocat: quod cum bisrons pingatur: a tergo nequeat irrideri. **t** Nulla ciconia: extremis digitis in nostri formā collectis crebra manus & brachii motatione ciconiæ collum & caput exprimit in ei⁹ infamiā quē ridemus. **u** Pinsit: pinso uerbū antiquū est. Nā ante molarum usus frumenta in pilis pinsebant. Vnde & pinsores dicti sunt: qui postea pistores cognominati. **x** Nec manus ariculas imitata ē mobilis albas. Applicatis expansarū manū ad tempora pollicib⁹ crebro palmarū: motu asini aures non sine risu representantur in eius ludibriū: quē a tergo irridcamus. Quod a mīde aurib⁹ tractū est. **y** Necligū tantū: linguā in aliquē exertare irrisiōis ē signum. **z** Sitiat canis appula quantū. Canis p̄stū de fatigata multum lingue exerrat in appulia p̄sertim: ubi calores immensi sunt. Vnde eam siticulosam horatius appellauit. **a** Vos o patriti⁹ sanguis. Meliores hortatur & quorū scripta diuturniora futura sint: ne plausu & adulationibus capiantur: quo tales irrisiōes effugiāt. **b** Occipiti cæco: occiput & occipitiū posterior capitis ē pars: Quā in re cecā: cū oculis careat: appellauit. **c** Posticē occutite sanē. euitate irrisiōem: quē ab occipitiō distorto ore & labris cōtractis sit anteriorū detū offēstatione. Quo uocabulo & Iuuenalis ē usus. I nunc & dubita qua sorbeat aera fanna Tullia. Hinc sānones ridiculi hoīes: in dictisq; fatui appellātur. Cicero ad Papiriū petū salis enī satis est: fannioniū parū. Sānatores quoq; eos q̄ benigne irridēt: nūcupam⁹. Desānare etiā p fastidiū deridere significat. Posticē fannē: postica dicitur quē post nos sūt: sicut antica: quē ante. Vnde posticum hostiū in posteriore p̄tēdium sitū dicitur: Horatius: Postico falle clientē. **d** Quis populi sermo est: uentosi scriptoris interrogatio quid de se populus colloquar⁹. **e** Quis enī respondentis assentatio. Enim autez ornatus & metri causa posuit. Virgilius: Quam pius cneas tibi. n. ti bi maxima iuno mactat. **f** Molli numcro siuere: Nunc tandem elaborata porrectaque ad amicum carmina esse.

g Ut per leue feueros effundit unctura unguis. Translatio ab iis ē qui unguibus lapidum coherē iūcturā pbant Marmorarij enī iūcturas marmorū tunc absolutas existimant: cuius unguis supductus nihil offendit. Hinc ad unguē facta esse dicimus: quē absolutissima esse putari uolumus. Per leue: Leuigatū & planū. Leue enī cū prima syllaba per ae diphthongū effertur: nitidū & perpolitū sine diphthongo uero prima breui: minime ponderosū significat. h Oculo rubricā dirigat uno. Lignarij frabri: lapidūque sectores rubricata linea opus dirigūt uno quoq; oculo clauso eius rectitudinē metiuntur ne uago amborū oculorū discursu norma rectitudinis cōturbetur. Rubrica uero plurib⁹ nascitur locis: rubraq; ē & minio proxima colore palma lemnisq; dabatur. Fabris uero utilissima ēgiptia & africana. i In mores in luxū in prandia regū. quidā mores p comœdia: luxū p satyra regū prandia p tragoedia ponūt. In his sane uerbis cōsa oratione siue copula interuallys distinctis articulo exoratio ē. l Ecce mō heroas sensus: Ecce demōstrandi aduerbiū ē: atq; ut Ascōtus pedia nus in Verrē scribit: in rebus iprouisis Cicronis ppiū ē: qd nō sine diligēti cura Virgi. (quotiens op⁹ fuit) sibi desūpsit: & hoc quoq; i loco sūma cū arte Persius posuit. Ineptos ei atq; ieruditos poetas uon expōctato ac quasi de improuiso reprehēdit. Qui cū lucū describere: aut ruris comoda laudare (quē quidē parua sūt) nesciāt: maxima tamen aggredi non erubescāt. m Nugari solidos græce uel græcorū more nugas inferere: uel græce describere. Quod Hora. quoq; in sermonibus carpit: a Quirino se monitū dicēs: ne græcorū cateruas implere uelit. n Nec ponere lucū artifices: nec qui artificiose aliquē describere lucū sciāt: ponere enī scribere est. Lucus uero a contrario nomen traxit: quia opaca adumbratio parum luceat. o Rus saturum: fertile ac copiosum: qd & que saturare colentes possit. p Et fumosa palilia foeno: pales dea pabulorum est: cui pastoralia sacra palilia (quē & parilia nuncupantur) ad lupos arcendos morbosque a pecore depellēdos a pastorib⁹ in agris fiebant undecimo hie. Maii: quo die romulus urbem fundauit. Fumosa uero dixit: quod stipulę ac foeni manipulos pastores incendere unde fumi ingens copia emanabat. Tibullus: Ille leuis stipule solēnis potus acruos Accendit: flammās transilietq; sacras. p Vnderemus: ex quo rure Remus & Quintius prouenerunt. Parechasis autē: hoc est egressio quēdam i ruris honorem est: quē cum suo loco ponitur: ornatum maximum confert: sed raras aptasque interserere conuenit. q Sulcoque terens dentalia quinti: ad. L. Quintium cincinnatum dictatorem dictū missi legati: nudum cum arantemque inuenerunt: sed dictaturę insignibus sumptis uolcos: fabinosque domuit: deque iis triumphauit. Sextodecimo autem die dictaturā a deposita ad agriculturam reuertit. r Dentalia: dentale lignum est in quod uomer immittitur: Virgilius Duplici apiantur dentalia dorso. s Dictaturam induit: magistratum pro ueste quam dictaturam incuntes assumunt ponit. Dictator autem (ut Varroni placet) appellatus est: quod a consule diceretur: eiusque dicto audientes omnes essent. t Lictor: lictores romulus primus instituit: a ligandoque appellauit: hi carnificis officio fungentes: uirgarum fasciculum cum securi ligatum portabant: magistratūque prębant: ac quotiens iussi crant fasces soluētes: primo uirgis reum cędebant: mox securi feriebant. Liuius de Bruti filiorū cęde: Missique lictores ad fumendum supplicium nudatos uirgis cędunt: securique feriunt. u Euge poeta: ironice cum inrisione clara uoce p nunciandum est. Ridet enim quod cum leuia ignoret: heroicis sensus attigerit. x Est nunc brysei quem uenosus liber acci. eos nunc reprehendit: qui antiquitatis pręcupidi: melioribus grauioribusque omisis Accium Pacuium que legebant. dupliciter autem hunc locum a prętoribus legi uideo. Quidam in laudem Accii uenosum librum: sāguine auundantem: grandiloquum atque animosum intelligunt. ut apud Hora. Animosi que accius oris. Bryseum uero bacchicum legunt: quoniam in tutela bacchi poetę sunt: ceteri poenitus contra sentiunt. Bryseum enim furore infaniaque bacchantem (ut ministri liberi patris solent) & uenosum eius librum tanquam male descriptum ponūt: nam cum Persius cerneret Accii & Pacui fabulas (neglectis potioribus) crebro legi: indignatus nullam grauem atque utilē lectionem cōcelebrari: non in lectores tantum sed etiam in scriptores ipsos modeste inuehitur: alterū uenosum: uerucosum alterū cē dicens. qd ob eam causā sane fecit: ut ab eorū assidua lectione facili⁹ hoies remoueret quod (nequis in Persio admiret) Hora. quoq; uetustiores poetas pleraque nimis antiq; dureq; dicere: & lutulentū: ceciliū fluere: & rectū nec ne crocum floresque perambulet Accii fabula dubitare se scribit. y Brysei accii Bryseus ex uariis bacchi cognominibus unū est. Quod aliqui a Brysea ciuitate Aonię: in qua bacchus colebatur: quidā ab antiquo uerbo bryo (quod emauo scaturioque significat) dici uolunt: quoniam uel ex aluearibus mella uel ex uuis musta exprimere prim⁹ docuit. Qui cū noui scriptores sint ueritas quē i occulto lateat: ipsi quoq; eā opinionē subiiciā i quā doctos plerosq; ire pspicio. qd bryseū pot⁹ q bryseū bacchū cognomiātū (a brysa pelle: quā i bello iduebat)

Nūc demū numero effluere: ut⁹ per læue feueros
Effundat iunctura unguis: scit tendere uersum
Non secus ac si oculo⁹ rubricat⁹ dirigat uno.
Siue opus in mores: in luxum & prandia regum
Dicere res grandes nostro dat mufa poetæ
Ecce modo heroas sensus afferre uidemus
Nugari solidos græce: nec ponere lucos
Artifices nec rus saturū laudare: ubi corbes
Et focus & porci: & fumosa palilia foeno
Vnde remus fulcoq; terens dentalia quinti
Quē trepida ante boues dictaturā induit uxor.
Et tua aratra domū lictor tulit euge poeta
Est nunc brysei quem uenosus liber acci

existimat. ii. Nā apud Diodorū quinto uolumine bacchum in preliis pardalorū pellibus usū constat. Byrsam aut cor-
riū actergus significare ostendit Virgili⁹: Mercatūque solum facti de noie byrsam Taurino quātum possent circūdare
tergo. Postea uero q̄ huius cognouim⁹ causam reddidimus: nā alienū a pposito nostro uidebit⁹: (qui ad utilitatem di-
scētium hęc scribim⁹): si cetera quoque bacchi cognomina apud alios passim dispersa: nos hūc in locum breuiter rede-
gerimus. Bacchus. (ut Diodorus refert): a mulieribus dictus ē: quē illum bachantes: hoc ē furētes sequebant⁹. Ab io-
ue aut parente: urbeque nysa: (ubi educatus a nymphis fuit): Dionysius appellatur. Liber pater: licuique dicitur: aut

Sant⁹ quos pacuiusq; & uerucosa⁹ moretur
Anthiopa⁹ erumnis cor luctificabile fulta.
Hos⁹ monitus pueris patres⁹ infundere lippos
Cū uideas: quæris ne unde hæc sartago⁹ loquēdi
Venerit in linguas: unde istud dedecus⁹ in quo
Trossulus⁹ exultat⁹ tibi per subsellia⁹ læuis
Nil⁹ ne pudet capiti non posse pericula⁹ cano

quod libertatem loquendi præstet: aut quod uinum
(cuius inuētor fuit) a curis homines liberet: aut
quod exercitū apud Indos sua sapientia liberauit.
A qua lysii quoque cognomen a græcis (auctore
Plutarcho) meruit: & si quidā alii a lyeni: quod
soluere significat: dictū putant. Leneus uero a tor-
culari: quo uinum exprimi dicit⁹ est Broim⁹ atq;
Pyrgenius a tonitru: (qui eius in ortu cōtigat) di-
citur Mitrophoros: quod mitra caput ligabat (si qū
uini potu agitabat): ē appellatus Dimitora quoq;
hoc ē bimatrē nūcupatum tradūt quod ex uno pa-
tre: duabusque matribus gemini Dionysii orti sūt

Antea enī Iuppiter ex proserpina aliū Dionysiu⁹ pcrearat. Triūphator etiā dicitur: qd de Indis oim prim⁹ in patriā
rediens triūphauit. Bassareus a longe uestis habitu. Eubius ab iouis laudatione: uel a uoce bacchantiū dictus fertur
Nyscus a nysa urbe. Iachus ab effusione uel uini uel uocis lætitię causa noiatur. Thyoneus a matris cognomine: quē
Thyone dicit⁹: nūcupat. y Venosus liber: uenarū plenus & malus a lucidis gemis trāslatio ē preciosioribus sine ue-
nis: Plini⁹ de carbūculis. Archelaus & in egypto circa thebas nasci tradidit: fragiles uenofas: morienti carboni simi-
les. Acci: acci p accii p apocopen figurā legitur: quē ē ablatio litterę uel syllabę de fine dictionis. De accio uero Eu-
sebi⁹ de tēporib⁹ olympiade cētesima & sexagesima hęc scribit. Accius tragoediarū scriptor agnoscit⁹ natus Mācio
& Serano cōsulib⁹ parētib⁹ libertinis: & senī iam Pacuio tarētī sua scripta recitauit. A quo & fundus accianus iu-
xta pisarū dicit⁹: quia illuc ex urbe inter colonos fuerat deductus. z Sūt quos pacui⁹: idē auctor olympiade sexta
& quinquagesima supra cētēsimā de pacuio hęc refert. Pacui⁹ brundisius tragoediarū scriptor darus habetur.
Ennii poctę ex filia nepos: uixitq; romę quo ad picturā exercuit ac fabulas uēditauit. Deinde tarētū trāsgressus ppe
nonagenari⁹ diē obiit a Verucosa antiopa: si in laudē pacuii referem⁹: uerucosā p aspera: laboriosaq; sumemus.
Si uero: (qd plures cōsentiūt) cōtra pacuii exponem⁹: uerucosam hoc ē nō apposite descriptā intelligem⁹. Sicut enī
ueruca corpus: ira inēqualitas stilū deturpat. Veruca aut carūcula eminēs in corpore ē sine pruritu: cui⁹ sanguis fric-
tatione alias quoq; contactu creat. De ea Qn. Serenus: interdū existit turpi ueruca papilla. Et mox: Si rupta imēsos
fūdīt ueruca cruores. Locū etiā in mōte editorē atq; excelsiorē uerucā antiq noiauerē. Pacui⁹ & uerucosa antiopa
Endiadis hoc loco figura ē: quē fit quotiēs una res diuidit in duas cōiunctiōe: quē tñ in unū soluunt cōiunctiōe de-
tractat. antiopā enī pacuii itelligit. Vt apud Virgiliū. Pateris libam⁹ & auro: p aureis pateris. b Antiopa crum-
nis cor luctificabile fulta. Lyc⁹ thebarū rex antiopā Nyctēi lesbii regis filiā uxore duxit. Quā ab loue in satyri for-
mā cōuerso grauidā factā repudiāuit: Dirceq; nouā cōiugē supduxit. Hęc uerita ne lyc⁹ qūq; se recōciliaret Anthi-
opē eā graui feruitio pressit: atq; in uinculis tenuit: sed inlātē part⁹ tpe: regalib⁹ manicis: ruptis: in cithereonē effu-
git: illicq; Zetū & Amphionē iussit. Qui primū a pastore quodā educat⁹: lōgo postea iterallo a matre recogniti:
cūctaq; edocti i ei⁹ ultionē & lycū interfecerūt: & thebanō regno occupato Dirce tauro idomito alligatā adeoq; fō-
tē extra thebana moenia distraxerūt: ab ea dirce cognouit. c Hos pueris monitus, cū parētes uidēas scriptis anti-
quorum tragicis ac mollibus delectari: filiosque talia etiā edocere: mirandum non ē hanc parum uirilem atq; cner-
uem loquendi cōsuetudinem increuisse. d Patres lippos: oculorum uitium ad animi perspicaciam transfudit. Lippi-
tudo enim morbus oculorum est mouēs insipienti fastidium. e Hęc sarthago loquendi. Sarthaginem: quē latins
ne frixorium dicitur: (quia crepitum confusum in frictu emittit) pro corrupto ac deprauato loquendi more accepit.
f Trossulus lenis: Eques cultus & nitidus. Trossulos enim equites antiquitas: (ut Festus meminit) appellauit: qd
sine peditum auxilio tuscorum oppidum trossulum expugnarunt: Quod & Plinius tertio & trigesimo libro his uer-
bis plane significat. Quin etiam ipsum equitum nomen septe uariatum est: in iis quoque qui ad equitatum trahebā-
tur Celeres sub Romulo appellati sunt: deinde flexumines: postea trossuli: cum oppidus in tuscis citra uulfinios hoc
nomine passuum nouem milia sine ullo adiumento peditum coepissent. g Exultat: gessit & applaudit. h Per sub-
sellia a sedenda sedes ac sella dicta est. Hinc subsellium: quod non plane erat sella: sicut subsipere: non plane sapere
dicitur. Sunt autem proprie Asconio auctore subsellia trium uiuorum: tribunorum: quęstorem & huiusmodi mi-
nora iudicia exercentium: qui non in cellis curulibus nec tribunalibus: sed in subselliis considebant. Recitatu-
ri autem poemata auditoribus subsellia sternebant. Iuuenalis de Statio: Sed cum fregit subsellia uersu. i Nil ne
pudet capiti non posse: Senex cum sis: in qua etate prudentia maior inesse debet: nonne pudet eiusmodi assentati-
onibus delectari. k Pericula cano: quę ex tali assentatoria laude: quę insanire prope nos facit oriuntur.

I Quin tepidū hoc optes audire decenter. Quin tēhemēter laudari tibi que amplaudī desideres: & ingēti uoluptas
 te afficiaris: cum audis assentatores scripta tua: (quę tepida sunt) decenter ac bene composita predicantes. **m** Tepi-
 dum: quę inceptę descripta sunt: iure tepida nūcupatū: cū in calore sanguinis: ingenii uis cōsistat. **n** Fur es ait pedio:
 ornatu: lasciuiaque uerborū atque arte orationis tantū Romanos teneri dicit: ut nō solū in poematib⁹ sed etiā in caus-
 sis peragēdis eiusmodi mollitudine abutatur. Ponit aut aliquē furti pediū accusatē. **o** Pedius: quid: qua de fessione
 se pedius tueat: cū in ius uenit: oñdit. **p** Crimina rasis librat in antithetis: cū obiecta crimina debeat ualidis ratio-
 nibus confutare (quoniā permagna reo uincendi
 spes in confutatione locata est:) eius loco figuris
 elocationis abutitur: atque in re leni: fucoque ora-
 tionis occupatus: uires ac neruos causę pretermittit.
 antitheton uero figura: (Quintiliano aucto-
 re) contrapositū uel contentio dicitur cum singulis
 la singulis: uel bina binis opponuntur. Rasis autem
 tem pro politis & climatis tanquā pilo carentib⁹
 posuit: Librare uero (a libra tractu) estimare: pers-
 pendereque significat. **q** Bellum hoc bellum ē:
 o tu qui tam lasciuia scripta laudas: dicisq; hoc bel-
 lum & hoc bellum est: es ne tam perditis moribus
 hęc ut probes. **r** An romule cęues: romulum pro
 romanis ponit: qui eundem quem colunt imitari
 deberent: tanquam uero de uiriliter romuli dubi-
 taret: an romule cęues inquit: Moris enim roma-
 norum scriptorum fuit cum in quēpiam in nehe-
 rentur: romulum inuocare. Catullus cinde romu-
 le hęc uidebis & feres. Ceuere autem cinēdorum
 est leniter & obscene clunes dum subagitatur: mo-
 uentium. **s** Men moueat: similitudo est apte con-
 cinneque posita. Ait enim: Si reum uidero tali uerborum artificio lenocinio se ruentem: perinde ad misericordiam
 commouebor: ac si naufragum casum suum in tabula depictum circūferentem: cantare audirem. Cui sic cantanti: cū
 plorare debeat: se assem daturum negat. Quo dicto illud horatianum ostendit: illi in primis dolendū esse: qui sui mi-
 ferri alios uelit: Si uis me flere dolendum est Primum ipsi tibi. **t** Cum fracta te in trabe pictum ex humero portes
 Mos erat eorum: qui maris periculum euassent: depictum naufragium in tabella appensa humeris circūferre ut in
 fortunio cognito ab inspectantibus naufragiumque miserantibus stipem sibi aliquam compararent. **u** Fracta i
 trabe: in aliquo fractę nauis fragmēto. **x** Verum nec nocte paratum plorabit. Vere & ex corde: ex animoque dole-
 bit & se sine talibus dicendi figuris tuebitur: qui me uolet ad sui misericordię commouere. **y** Sed numeris decor
 est: Cum Persius huiusmodi sermonis lasciuia & molliciem reprehendisset respōdet aduersarius decorem: quo ue-
 teres carebant: tali scribendi stilo quęsitum esse. **z** Claudere sic didicit uersum berecynthius athis: auctoritatē poe-
 tarū sui seculi affert qui sic uersus cōponere cōsuerūt: ut ostēdat nō reprehensionem: sed laudē illos mereri: qui cū les-
 pore ac uenere scribunt. Athin uero quidam p̄prium nomē poetę dicunt. De quo martialis ad Clasicum. Nec dicat
 mihi luculentus athis. Nonnulli confictū nomē p̄ enarato ac molli poeta ponūt: cuiusmodi phrygius athis a cybe-
 le dilectus fuisse dicitur. Peritiores quidā non p̄prium aut effectum poetę nomen sed fabulam ipsā de athi cōscriptā
 intelligūt. Ceterū berecintus mōs & urbs in phrygia est. Quo in loco mater deorum Cybele: quę athim dilexerat: co-
 lebatur unde & ipse quoque athis berecintius nominatur. **a** Delphin: delphini fabulam pelago illudentis: ac uel
 Arionem metinnē: uel quēpiā aliū deuehētis: ab aliquo eius ctatis poeta descriptā reor. Nēcū uero. pro mari po-
 suit: cū deus marinus occēui sit: & tethios filius. **b** Sic costā longo subduxim⁹ apoenino. Longū apoeninū aliqui
 pro exámetro uersu legūt: cui costā subducitur: cū spōdeus p̄ dactilo quinta in sede ponitur: uersūque antiquioris cō-
 poetę uolūt. Quidam uero apoeninū montem p̄ multitudine ueterū poetarū & costam p̄ corū ruditate: duritięq;
 accipiūt. Ut rōdentis depulsio talis sit. Hūc nostrū scribēdi morē o Persi nō iure arguis quod nimis apparat⁹ & mol-
 lis sit. Eiusmodi enī stilo ruditatē oēs tanquā siluosa quandā costā apoenino longo. i. multo carmini abstulimus: de-
 coręque ac uenustatē omni turgitate remota addidimus. **c** Arma uirū: quod multā inflationē carminib⁹ nouissimi
 poetę subtraxerint exēplo oñdit. Dicit enī: Nōne tibi o Persi: ut ceterorū omittā: nel maronianū opus inflatum turs-
 gidūque uideā. **d** Vegrādi subere & si scio pregrandi subere scriptū in omnibus fere exemplaribus p̄terquā ad
 modū paucis: reperiri: ut ego tū uegrādi potius q̄ p̄grādi legēdū putarim: Porphirion grāmatic⁹ me admonuit. Is ī
 sermones Horatii sup Vepallida lecto desiliat mulier sic scribit. Quidā putauerūt uepallidā nūc unā ptē oratiōis ēē.
 Ut uegrandi subere coctū ait Persi⁹ flacc⁹ p̄terea cū suber (auctore Plinio uolumine sextodecimo) arbor minima ī
 ter glādiferas sit: iure eā Persi⁹ uegrādē. i. paruā minutāq; respectu aliarū arborū glandē ferentiū appellauit. Vegrā-
 dē uero male grādē & paruā significare aptū ē. ue enī syllabā rei paruę ueteres p̄ponebāt. Vñ uiciuē: puū iouem:

Pellere? quin' tepidum" hoc optes audire decent
 Fur" es ait pedio: pedius" quid? crimina" rasis
 Liberat in antithetis: doctas posuisse figuras
 Laudat ut: bellū" hoc: bellū ē? an" romule cæues?
 Men" moueat quippe: & cantet si naufrag⁹ asiez
 Protulem? cantas cū fracta" te in trabe pictū
 Ex humero portes. uerū" nec nocte paratum
 Plorabit: qui me uolet incuruasse querela:
 Sed" numeris decor est: & iunctura addita crudis
 Claudere" sic didicit uersum berecynthius athis
 Et qui cæruleum dirimebat nereia delphin"
 Sic" costam longo subduximus apenino
 Arma" uirū nōne hoc spumofū & cortice pingui
 Ut ramale uetus uegrandi" subere coctum:

& uegrandē fabam; minutā fabam uocabant. In eadē significatione Aufoni⁹ secūdo epigramaton libro ait: Hic sc̃pe falsus mēsis uegrandib⁹. Varro quoq; secūdo de re rustica idē pbat de foetura ouī sic scribēs: Quodq; postea concipiūt: sūt uegrādes atq; imbecillē. Quare cū inter glādiseras minima suber sit: uegrādis uero parū significet. si pregrādi legere: eēt cū contra arboris quātitatē: tū porphirionis doctissimi atque diligētissimi uiri auctoritatē. Sūt tamē qui porphirionis testimonio ducti: cū uegrandi legendū assentiant ue p multum & ualde grādi accipiūt. Quidā pregrandi poti⁹ legi uolūt. Cū antiquū: multi enī tēporis aliqd coctū dici: unde recocti hoies ipso usu & fre-

**Quidnā⁹ igitur tenerū & laxa⁹ ceruice legēdū ē
Torua⁹ mimalloneis⁹ impleunt cornua⁹ bōbis
Et sectum uitulo⁹ caput ablatura superbo
Bassaris: & lincem menas⁹ flexura corimbis^m
Euhion⁹ ingeminat reparabilis⁹ affonat æcho
Hæc⁹ fierent si testiculi uena ulla paterni
Viueret in nobis summa de lumbe⁹ salua.
Hoc natat in labris: & in udo est menas & athis**

quentia & longitudine tēporis cautiore exercitatioresque facti cognominantur. Hora. in sermone: Plerūq; recoct⁹ Scriba ex quiq; uiro coruū de ludet hiantē. d Quid nā igit tenerū: Si sit⁹ uirgilian⁹ turgidus & inflatus uidetur tibi: respōdet Persi⁹: quidnā graue & ornatū putādū est. e Et laxa ceruice: libera ac remissa ceruice: & quē p q̃litate carminis iffectatur. f Torua mimalloneis: & si quidā hæc Persi uerba putāt cū indignatione interrogātis: an hæc talia carmina sint: quē laxa ceruice legant: fati⁹ tamē est ut ea respondentī aduersario tribuam⁹. Cū enī poeta iterrogarit: qd laxa ceruice: legēdū eēt ex quo Virgiliū non pba-

ret: respōdet ille hæc carmina quē subiūgit ei⁹modi eēt: ut iocūde ac flexibiliter legi possint: quē sane carmina uel alius cuius potē cōtemporanei uel Neronis principis sunt: quē constat (auctore Suetonio) uersus notissimos conscripsisse. Hos aut maxime uersus poeta posuit in eorū reprehensionē: qui grādiore sonū captātes: rerū sensus nequaquā aduertunt. g Mimaloneis bombis: mimalones bacchē mulieres sunt cornua in orgiis ferentes: eaque spiritu inflātes: cognominant uero ut plures autumant: a Mima monte Ioniē: de quo Plini⁹ libro quinto: & Strabo quartodecimo referunt. In Ionia enim iuxta lebeum: quē urbs nō procul a mimate locata est: artificū liberi patris conuent⁹ est & iōnum habitatio usque in helespōtum: in qua solēnia & certamina libero patri quot annis celebrant. Verū quidē ex doctioribus a mimume grēco uerbo quod imitor significat: mimalones dictas aiunt quod liberū patrē imitarent: & ad ei⁹ imitationē cornua ferrent. Vnde etiā Cassandram Lycophron clari mimalonē appellat: quod in claro: ubi apollinis respōsa dabātur: artē uaticinādi ab eo docta in uaticiniis illū imitaretur. h Torua cornua: ad sonantiū torus: tatē respexit. Toruū aut a tauris tractū est: cum quadam cū truculētia irati respēctant. Cornua uero inflexa erant a curuo aerē: qd ea curuarent: cognominata. Inde cornicen: ut a tuba: tubicen deriuatur. In orgiis aut ppter ea cornib⁹ utebātur: quod bacchus illis in capite usus sit. Ei uero cornua dedit antiq̃tas: uel qd homines nimio uino (cui⁹ ipse iuentor fuerit: truces fiant) Vel ut Diodoro placet: quod prim⁹ tauros iugo submisserit: atque arare terras docuerit. i Vitulo caput ablatura supbo bassaris. Penthe⁹ Echionis fili⁹ thebarum rex liberi patris numē contēnens: ira dei ab Agaue matre: reliq; thyadibus uitulū eum eē credētib⁹ discriptus ē: Bassarides aut bacchē sunt a bassarco appellatē. Bassarcus uero unū ex cognominib⁹ bacchi est. Hora. Non ego te candide bassareu inuitū quatiā. A genere aut uestis: quā induebat (auctore Porphirione) bassarcus dici. Ea sane uestis ad pedes fluctabat. Stati⁹. Si decet auras ta bacchū uestigia palla Vre. A bassara uero loco lydiē cognominata ē: ut noui quidā scriptores litteris mandauerē. l Et lyncē menas flexura: a tygribus lyncibusque bacchi currus trahebāt. Stati⁹. Effrenē dextra leuaque sequūtur lynces: & udamero libūt retinacula tygres. Baccha uero mulier in liberi patris mysteriis lyncē ad dei currū posita: tanq̃ auriga descebat. Lynx quidē: ut Plini⁹ locis plurib⁹ auctor ē: binos utrinq; digitos habet linguāq; seipētū simile in magnā lōgitudinē porrigit: grandibusq; ungulis ceu graculus est: circūagītq; collū in aduersum se. Pea regrina ē auis & clarissime cernit: atq; in ethiopia nascit. m Menas: menades a mēnome grēco uerbo: quod furor significat: appellatē: ut Diodorus i quinto scribit: bacchē mulieres sūt liberi patrē semp secutē. n Corymbis: corymbi rami hederarū sunt: quib⁹ bacchus coronabat. Tibullus: Sed uarii flores: & frons redimita corymbis. o Euhion ingeminat: Vt acron scribit ex eu. qd bonū significat: & hios filiū euhis cōponit. Ait enī bacchū in leonē cōuersū primū deorū omniū illi gigāteo in p̃lio assuisse: rhetūque interfecisse: ex quo facto eū Iuppiter ita laudauit euhie. i. bone fili. Porphirion aut a uoce bacchatiū dictū refert. Nā hæc uox in bacchi sacris iactabat. Ob qd ingeminari euhion dixit. p Repabilis echo: quē ipsa repulsiōe uocis: ut in cōuallib⁹ & cōcameratis locis audim⁹: reparat. Natura enī locorū euenit & plerūq; cōuallū: ut acceptē uoces numerosiore repulsiū multiplicētur. Nomēq; echo ei⁹modi uoci a grēcis datū est: ut Plini⁹ sexto & trigesimo libro scribit. q Hæc fierent: indignāter cum acrimonia uultus & ceruicis agitatione: uoceque clariore legendū ē: Ait enī Persius: Si quid in nobis uirilittatis patriē superesset: nequaquā scripta ei⁹modi p̃baremus. r Hoc de lūbe natat in labris. Hæc mollia & enei uia sepe legimus: crebroque in ore habemus: Genitalis autem feminis sedes in lumbis ē. Vnde a sacris litteris lumbos ut p̃cingamus: admonemur. De lumbe uero hominē effoeminatum & mollem ob nimiam uenere; dicimus. Hinc de lumbe carnē pro lasciuo: minimeque uirili transfertur. s Et in udo est menas & athis: de menade atq; athi uersus crebro legūt in translatione autem uerborum manet. Nā cū saluam lac natate posuerit: nūc mērito udu addidit: Vocis enī iter

udum est: quæ per uia arteriarum ac faucium uiam labitur. Virgilius de Almone: Hæsit enim sub gutture uulnus & uide Vocis iter. s Nec pluteum cepit: nec demorfos sapit ungues. Neque accurate neque apposite scriptum est. Ex Horatio uero translulit: qui in sermonibus ait: Et in uersu faciendo Sepe caput scaberet uiuos & roderet ungues. Strius aut tardus potius ac diligens: quæ celer & languidus esse debet. Nam quod bene scribitur satis celeriter scribitur. Qui uero moram stilo iudiciumque apponunt in ipso limæ labore irati interdum & caput scabunt & pluteos cedunt & extrinsecos ungues morficant. Quæ tamen coram aliis fieri non decet. Natu ut scribit Quintilianus: ridicula sunt: nisi cum soli sumus. Nec pluteum cedit: plutei proprie crates e corio crudo intentæ sunt: quæ militibus opus faciendis: ne ab hostibus ledi possent opponebantur. Postea uero etiam tabulæ quibus aliquid prescribitur: eodem nomine dictæ sunt. Hinc librorum & tabularum: signorumque repositoria: plutei appellantur. Iuue, Et iubet archetypos pluteum seruare deantas. t Sed quid opus teneras mordaci radere uero auriculas: interrogat aduersarius quid causæ sit cur alios reprehendendo odium in se contrahit. Admonet autem: ex eiusmodi scriptis: mortis ei periculum imminere. Magna uero in his uerbis est uis. nam & mordax uerum esse & non tangere: sed radere aures: atque eas teneras dixit utpote quæ celeriter reprehensionem admittant: proptereaque uehementius indignantur. u Vide sis ne maiorum tibi forte limina

frigescant: uide si satyram scripseris: ne a potentioribus occideris. Frigescere enim sibi potentiorum limina nihil est aliud quam a potentioribus frigore: hoc est morte: quæ frigus uel caloris extincta inducit: feriri. Totus uero hic locus ex trebatia non admonitu apud Hora, sumptus est. Opus ut sis uitalis metuo: & maiorum ne quis amicus frigore te feriat. u Sonat hic de nare canina littera. Hactenus in satyra tanta inest mordacitas quantum iratus canis rigendo solet ostendere. R. aut littera canibus tribuitur. Irati enim canes restrictis dentibus litteram ringendo expriment unde & irritare (Donato auctore) deductum est. y Per me equidem sint omnia prius alba: Ironice respondet Persius: quantum ad me pertinet nemo nigra: turpique nota efficitur. Nihil enim in quempiam scribam. z Euge omnes bene mire eritis res: assentientis proprie est: & quasi sponte sua congratulantis: quod bene si res habebit: si satyram non attigerit. Totum uero per ironiam cum risu legendum est: nam tacite cum ridens omnia uitia hominum se descripturum significat. a Hoc iuuat: si probe mentem tuam perspicio: quæquam reprehendi te iuuat. b Hic inquis ueto quisquam faxit oletum. Veto ne quis hic uentrem exoneret. In re autem subfordida similitudo assumpta est. Ait enim: Hic uetas excrementa deponi quasi satyrici carminis graue olentia quemque potentiorum notari prohibes: Oletum uero eb oleo: quod in præterito & oleui facit & oleui: unde oletum deducitur: tractum esse auctore aut Festo sterces humanum significat Veranius. Sacerdos tula in sacratio fecit oletum: proprie uero pro loco: in quo meimus atque excernimus: ponitur. Tacitus in Nerone: Gymnasium eo anno dedicatum a Nerone: prebitumque oletum equiti ascenatum. c Pingere duos angues: quoniam hic exercendum: hoc est in aliquo primatem inuehendum esse nequaquam censet: pingere aliquod signum quo mouear a quibus mihi sit abstinendum. Genium uero loci par angues ostendit: nam locum nullum ueteres carere genio putauerunt. Quod per anguium picturam genio sacratorum demonstrabat: Virgilius Incertus genium ne loci: famulum ne parentis esse putet. Duplex uero eorum genus est auctore Plinio. nono & uigesimo libro. Quidam enim in aqua: nonnulli in terra uiuunt inter se fere per similes. Pulcherrimum uero anguium genus est quod in aqua uiuit: hydri uocantur. Sed hi nonnulli ac nulli serpentium inferiores ueneno. Ceteri placidi ac fere semper innocui sunt. In terrenis autem anguib9 multa esse remedia credebantur: uulgoque romæ & in domibus pascebantur. Aesculapioque salutis ac medicinæ deo consecrabant. d Pueri sacer est locus: extra meite Veteres quibus in locis oletum fieri nolebant: angues tanquam loci genium depingebant. Quo signo perspecto: inde metu pueri discedebant: per quam similitudinem pollicetur: si sibi ostenderit a quibus abstinendum sit: non in eos quippiam se scripturum sed aliquo hinc tamen loco quodam uetito discessurum. d Discedo: separatim a reliquis hoc uerbum cum aliquo interuallo pronuntiandum est: quo melius Persii asseueratio de sua discessione percipiatur. e Secuit Lucilius urbem: cum superius nihil se scripturum promississet: uoluntate nunc mutata: cum Lucilio inquit: Horatioque licuerit quæuis aperte magna cum libertate reprehendere cur non & mihi satyram scribere uel clanculum concedetur. Secuit: Hoc uerbo amaritudinem acrimoniamque Lucilii exprimit: qui non contentus paucos intra satyræ legem reprehendere: totam urbem acrius flagellauit. f Te lupete muti: Lucilium maiorem Pompeii magni fuisse constat. Nam Pompeii auia: Lucilii soror fuit. Eius nobilitatis Horatio, in sermonibus meminuit. Quicquid sum ego quamuis infra Lucili censum. Ex arunca uero urbe non procul a potius paludibus genus duxit. Iuue. Per quem magnus equos aruncæ flexit ulumnus. Acer autem & uiolens poeta fuit: primusque apud Latinos satyram scripsit. Sed in primo eius libro ut apud Senuum legitur: diu conciliu habere: & de interitu Lupi cuiusdam in rebus, ducis agere inducitur. Muti quoque præpotentes: sed malum ac noxium ciuem carmine suo

Nec pluteum cedit: nec demorfos sapit ungues
Sed quid opus teneras mordaci radere uero
Auriculas. uide sis nec maiorum tibi forte
Limina frigescant: sonat hic de nare canina
Littera: per me quidem sint omnia protinus alba
Nil moror: euge omnes etenim bene mire eritis res
Hoc iuuat: hic inquis ueto quisquam faxit oletum.
Pingere duos angues: sacer est pueri locus extra.
Meite discedo: secuit Lucilius urbem
Te lupete muti & genuinum fregit in illis:

perstrinxit. De Lupo Hora. Famosisque Lupo coopto uersibus. De mutio Iuena. Quid refert scriptis ignoscat mutius an non. g Et géuinum fregit in illis: qui alios reprehendūt: géuinum dentē agitare: quasi contundere morsibus: lacerareque dicūtur. Hiero. ad Marcellam. In plerisque puinciis familiare est: ut géuino dente se lacerent. Verū quoniam ad géuinū peruentum est: non preter rem eō uidebit: si pauca de dentibus Celsum: Pliniūque secuti scripserimus. Duriores ossē dētes sunt: quorum pars maxillę: ps superiori ossi malarum hęret. In hūano autē ore quaterni ordines dentium sunt. Ex his quaterni primi lati & acuti & quibus primo morsus affigitur: primores a nostris: qā pri-

Omne uafet uitiū ridenti flaccus amico
Tangit: & admissus circum pręcordia ludit
Callidus^o excusso populū suspendere naso
Men^o mutire nefas nec clā nec cū scrobe? Nufq^m
Hic^o tamen infodiā uidi^o uidi ipse libelle
Auriculas^o asini quis nō habet? hoc^o ego opertū
Hoc ridere meū: tā nil nulla tibi uendo
Iliadę: audici^o quicūq; affilate cratyno
Iratū Eupolidem pręgrandi cū sene palles^o
Aspice & hęc: si forte aliquid decoctius^o audis
Vnde^o uaporata lector mihi ferueat aure
Non hic qui in^o crepidas graiorum ludere gestit

circa pręcordia ludere: & eos quasi titillare significat. Quod sane ad horatianos sales referēdū est. i Callid^o excusso populū suspendere naso. Doct^o populū reprehēdere ac ridere. Nasū enī cōtrahimus: cū aliquē deridem^o. Vnde nasuti p reprehēforib^o atque irrisoribus capiūtur. Martia. Nasutus sis usq; licet: sis denique nasus. Callidi uero ut scribit Cice. iii. de natura deorū libro: dicti sunt: quorū tanq^m manus operis: sic anim^o usu cōcalluit. l Men mutire nefas: cū Lucili^o atque Hora. acriter & apte reprehēderint nōne me loqui uel clāculū permissū erit. I Nec cū scrobe: scrobes fossa intra terrā manu facta est ad uineas uel arbores cōserendas: uel metalla & quęcūque alia fodiēda. m Nusquā respōdet aduersari^o nec in scrobe quidem & occulte licere ei puēquā corrippe. Possum^o & aliter ordinare: ut cum Persi^o dixerit. Est ne memutire ac loqui nefas: ille respōdeat. Nec clam nec cū scrobe te in alterū loq^m decet. Qua quidē phibitione Persi^o subiratus qsi interrogās cū indignatiōe derugata frōte respōdeat. Nufq^m hoc est: nōne saltem clā & cū scrobe mutire possū. Ac deinde cū aliquantulo interuallo sedata uoce subiūgat. n Hic tamē infodiā: hunc suum libellū significās. o Vidi uidi: cōduplicatio color ē eiūsdē uerbi iteratiōe ad maiorem affectū animi exprimēdū: magisq; qd sentit in auditorū ais ifigēdū. Cice. p milone: Erit: erit illd pfecto tēpus & illucescet aliqñ dies p Auriculas asini qs nō habet: Midas Gordii fili^o phrygię rex inter Marsiā: uel ut Oui. scribit inter panē & Apollinē iudex electus: ex hebeti suo ingenio eū sentētiā p marsia tulisset: apollo eū asini inis auribus deturpauit. Hęc auriū defor-
mitas cū ceteros ois preter tonforē eius lateret: tōfor uero nec reticere uisū posset: nec pdere cuiq^m auderet: in agrū secessit: scrobēq; effudit: ac capite in eā demisso tenui uocabula retulit: qles midę aures aspexisset. nō multo post cū arū dines ibi natę leui aura motarētur: eadē uerba: quę tonfor regi^o scrobi dixerat referebāt: hoc ē auriculas asini Mida rex habet: quo pacto hūc uersū prio poeta posuit. Sed postea monēte cornuto: ut nūc legiē: imutauit: ne tā apte in se dictū Nero aduerteret. Ceterū mihi huiusmodi figmētū diligēt^o pscrutāt^o simile ueri sit qd Philostrat^o li. sexto his uerbis scribit. Ipse enī Mida satyrorū gen^o pticipauit: quod ipsi^o aures manifestāt. Satyrus igitur quandam propter affinitatem ipsi illudebat in Mide aures calumnias iactans: nec uoce solum uerum etiam tibi in ipsum carmina decantabat. q Hoc ego opertum: hoc quod clanculum scribo: quodque tam parui fieri & a quoquam non lectum iri existimas: nulla acciana iliade commutarem. r Audaci quicūque: nō a crudis derisoribus aut mollibus ac esseminatis satyrarum contemptoribus: sed ab his qui graues scriptores legere assueti sint & a satyra non abhorreant: legi uult. Cratinus uero atheniensis & Eupolis atque Aristopha: quem pregrandem Aristophones senem appellat: priscam comoediam multa cum libertate animi describere. s Palles: cum pallore legis uitiorum metu. t Si forte aliquid decoctius audis modestissime de se loquitur. ait enim quicūque alios satyros legisti: meum quoq; hoc op^o aspice: nisi forte legi indignum sit. decoctius autem pro bene concocto & apposite scripto ponit. Contra superius crudos procures: quod non bene descriperit apuellauit. u Vnde uaporata mihi ferueat aure. unde est hoc q mei operis lectione erubescat lector: eius a me aure uaporata: quędam uetera exemplaria inde habent: Quo modo si legemus: non a Persio: sed ab illis antiquioribus satyris autem uatiporata intelligemus: Vaparatā aure hodie quęque moris est: ut quem acriter reprehēderimus: ei aurem calefecisse dicamus: non sine causa uero in properbiū hoc uenit. Aures enim indicia animi sunt: & in mulieribus cōmissum adulteriū rubore pdunt: luue. Vexatasque comas

& uultum auremque calentem in equis etiam & omnium iumentorum genere: ut Plinius, xi. uolumine auctor est: indicia animi præferunt: fessis marcidis: nutantes pauidis: subrecte furentibus: resolute egris. Auribus autem lactam. auct. a uocibus hauriendis impositum nomen est: unde Virgilius Vocæque his auribus hausit. aut quia uocē ipsā græci audiri uocant ab auditu per imitationem litteræ aures uelut aures sunt noiāt. x In crepidas graiorum: crepidas per philo ponit: quia huiusmodi calciamenti genere utebantur. y Et lusco qui possit dicere lusce: & qui sine aliquo defectu lusco exprobrat quod nulla sua culpa contigerit: quod non nisi ineptis: fatuisque hominibus fit. Lusci uero quamquam hebetioris quandoque uisus reperiuntur: proprie tamen altero capiti oculo appellatur. z

Italo quod honore supinus existimās se magnus iam uirum esse factū ex quo edilitatē adeptus est: a Supinus uero: & si quidam pro superbo legūt: pro ocio tamē & molli negligentique ponitur. Quod a re ipsa tractum est. qui enim supini iacēt: ociose ac molliter negligēter degūt. Seneca epistolarum ad Lucilium libro sexto. Est quidem mihi Lucili supinus & negligēs: qui in amici memoria ab aliq̃ regione admonitus reducitur: Iuue. Et multum referens de moecenatē supino. Moecenas uero etiā ab Hora. mollis scribitur: ut malcius tunicis demissis ambulat. Hinc & supinior in eadem significatione deductum est: Martia. Nusquam delitię supiniores. b Fregerit heminas arretri ædilis iniquas. Postq̃ a sacro monte in urbem reuersa est: ædiles quattuor plebs creauit: qui sacrarū priuatarūque ædium curam haberent. Vnde & appellationem sortiti sunt: aut quod ad eos facilis aditus plebi esset. Hi quoque annonę præerant. Sed Cæsaris tempestate cerealei etiā appellati regiones pagrabant. mensurarūque & omnium ad annonam pertinētium curā habebāt: Iuue. & de mēsurā ius dicere: uasa minora Frangere pānosus uacuis ædilis ulubris. Hemina autē mēsurę genus est: qua uinū uel frumentum metiebāt: ab hemis qđ semis significat: appellata. Dimidium eni sextarii cōtinet. Aulus gellius libro tertio. Si ex sextario hemina fusa est: sed dimidium. c Nec qui a baco numeros nec qui mathematicas artes irideat. Mathematica enim quattuor in partis diuisa est. Arithmetica: q̃ numeros. Geometria: que dimēiones. Musica: que sonos. Astrologia: que celus ac stellas cōplectitur: per numeros uero arithmetica ostendit. Quā enim abacus mēsa est: supra quam uasa & pocula reponūt: ut Iuue. Vircoli sex ornāmētum abaci: & Plinius libro ultimo: uasa ex auro & gemmis abacorum nouem: interdum tamē pro quadrata gypsoque oblita tabella ponitur: in qua quoniam arithmetici numeri conscribūt: abacus ars ipsa arithmetica nūcupatur. d Et secto in puluere metas. Geometriam significat: cuius partes: lineæ: superficies corpus solidum sunt: cuiusque officium est latitudinem: altitudinem: profunditatemque oim corporum dimetiri. Eiusmodi autem figuras geometre in arena maxime uel in puluere radio describebat Philostratus circiter operis finem partim libris legēdis icumbebat: partim geometricas quasdam figuras in puluere designabant. e Si cynico barbā petulās nonaria uellat. Si meretrix philosopho illudit. Cynici uero Antisthenis sectatores: uel a gymnasio cyno sargi: ubi antisthenes uersabatur: cognominati sunt: uel a cynos. i. a canes: quoniam esset in cauillis castigationibusque more canum mordaces: uel quod obscenitate. licētięque sermonis rabiem quandam caninam representarent. sunt tamē qui a cōtrario potius dictos tradāt: quia nequaquam ut canes adularēt: sed oratione ac gestu in delinquentes inuherēt. f Petulās nonaria: nonarię ut fere doctiores cōfetiūt meretrices a romanis sunt appellatę quod a nona hora cellam aperirēt atque p̃starent. Antea eni (ne rebus necessariis omisiss iuuetus scortis uacaret) nō licebat aperiri lupanar. g His mane edictum. post prandia calliroen do: quamuis Alcheloī filia Calliroe atq; alomeonis uxor fuerit: edictum tamē nomē per hermiocē quidam legūt que a Paride deserta multū dicitur interpellatū amoris dulce cōsortium desicuisse de qua ferūt cōfictio nomine Atinē celerē scriptitasse: qđ quidem si ita est: do inquit ut post prandia iocosa potius atque amatoria quā hanc satyram meam legant. Quidam cum Calliroe fontis cognomē sit (Nam apud Plinium & Solinum in arabia & attica & iudea: apud Valerium flaccum & in paphlagonia reperitur) dicunt eiusmodi iuris tanquam mollibus luxuriosisq; dari: ut post prandia natationi indulgeant. Equidem Calliroen meretricis nomē existimo. At enim. Ab his doctrinę ac sapientię derisoribus legi nolo. Quin potius illis do ut mane prætorio edicto alupanaribus abstineant post prandia uero scortis uacare liceat. Qui sensus cum nonaria plane cōuenit.

H Vnc macrine diē numerā meliore lapillo Qui tibi labentes apponit cādidus annos

Satira secunda.

Sordidus: & lusco qui poscit dicere lusce. Sese aliquē credens italo quod honore supinus Fregerit heminas arretri ædilis iniquas Nec qui abaco nūeros & secto in puluere metas Scit risisse uaser mulrū gaudere paratus Si cynico barbā petulans nonaria uellat His mane edictū post prandia colliroen do: **S**atira secunda.

H Vnc macrine diē. Impia mortalium uota carpit: qui a diis scelestā nefariaque petentes: frustra ingentia offerunt munera: cum non ditia dona: sed probi mores ad templa deferri debeant. b Meliore lapillo. cōsuetudo foelicium: in foelicium uel dierum uel coloribus lapillis designandorum: a thracibus (auctore Plinio) emanauit: Eius uerba e libro septimo hic subieci: uana mortalitas & ad circumscribendam seipsam ingeniosa computat more thracię gentis: que calculos colore distinctos pro experimento cuiusque diei in urnam condit: ac suū premo diē separatos dinumerat: atque ita de unoquoque pronunciat.

H Vnc macrine diē. Impia mortalium uota carpit: qui a diis scelestā nefariaque petentes: frustra ingentia offerunt munera: cum non ditia dona: sed probi mores ad templa deferri debeant. b Meliore lapillo. cōsuetudo foelicium: in foelicium uel dierum uel coloribus lapillis designandorum: a thracibus (auctore Plinio) emanauit: Eius uerba e libro septimo hic subieci: uana mortalitas & ad circumscribendam seipsam ingeniosa computat more thracię gentis: que calculos colore distinctos pro experimento cuiusque diei in urnam condit: ac suū premo diē separatos dinumerat: atque ita de unoquoque pronunciat.

e Funde merum genio: naturę deus humanę genio est cui natali die sacrificatur. d Non tu prece poscis emaci: eus laudat quod deos honesta & recta postulet. e Prece emaci: cum donis aliquid impetramus: id emisisse uidemur. Qui uero preces ad superos cum muneribus fundit: emaci prece poscere id dicuntur. f Seductis diuis: secreto & sine arbitris. g Ut bona pars: maiorem sacrificium numerū impie uouere significat. h Tacita acerra: ipsi taciti & uocem nō attolentes: ne eorū uota nefaria deprehēdatur. Acerra uero arcula ē tūri cōdendo ac seruādo deferuiēs: quę ad tēpla cum erat necessitas ferebatur. Vigiliis. Farre pio & plena supplex ueneratur acerra. i Haud cuius promptus ē:

Funde merū genio non tu parce poscis emaci
 Quæ nisi seductus nequeas cōmittere diuis
 At bona pars procerū tacita libabit acerra
 Haud cuius prōptū est: murmurq; hūilesq; sur-
 Tollere de tēplis: & apto uiuere uoto. (surros
 Mēs bōa: fama: fides hæc clare ut audiat hospes
 Illa sibi introsūm: & sub lingua iurmura: osi
 Ebullat patrui præclarū funus: & osi
 Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
 Hercule pupillumue utinā quē proximis hæres
 Impello: expungam: nāq; est scabiosus: & acri
 Bile tūmet: nerio iam tertia ducitur uxor
 Hæc scē ut poscas tyberino in flumine merges
 Mane caput bis terq; & noctē flumina purgas
 Heus age responde: minimū quod scire laboro:
 De ioue quid sentis: est ne ut præponere cures
 Hunc cuiq; quo nā: uis staio: an scilicet, hæres
 Quis potior iudex: puerisue quis aptior orbis?

non facile cūctis est aperte superos deprecari: quoniam iniqua uota eorū sunt. l O si ebullat: pia iniqui hoīs uota cōnumerat. O si autē optantis ad uerbiū est. Quod cum iterū repetat: cōduplicatiōe utitur ad maiore affectū animi ostēdendum. m Sub rastro crebet seria: osi dum terrā effodio pculsa rastro seria crepitū reddat. Est autē seria uas fictile. Liuius de secūdo bello punico libro quarto: Et iunico isurio fontem sub terra tanta ui aquam fluxisse: ut serias doliaque: quę in eo loco erant prouoluta: uelut impetū torrentis tulerit. A seria quoq; seriola diminutiū exoritur: ut seriolę ueterē metuas deradere limū. n Dextro hercule: bono & ppitio: sic Virgilius: Et nos & tua dexter adipiscere sacra secūdo. Non solū autem mercurius: sed etia; hercules lucro præest: Hora. in sermonibus. Diues amico hercule. Ob eam uero causā thesauris præest: quod intētos quęstui multos labores: incōmodaque subire necesse est: quemadmodū non sine magnis difficultatibus hercules iniūctos labores exterminauit. o Expungā per mortem extrudā atque amoueā. o Nāq; est scabiosus ostēdit cum facile mori posse. quoniā bili scabięque laborat: Scabies uero (ut Celsus i quinto refert) est durior cutis rubicūda ex qua pusillę oriūtur: quędā humidiores quędā sicciores. Exit ex quibusdam

sanies: sitq; ex his continuate exulceratio pruriens serpitque quibusdam cito: atque in aliis quidē ex toto desinit: in aliis uero certo tēpore anni reuertit: quo aspior est: quoque prurit magis eo difficiliter tollitur. p Acri Bile: bilis q a grecis cholera dicitur. Landino auctore secūdo de anima libro: Sanguinis spuma uideri potest: quę ita rubet: ut etiam in candorem ignis defleat: compusque optime nutrit. Sed hæc bona est: ipsumque sanguinem acuit. uerū huic aduersa & noxia (de qua Persius loquitur) duplex est: aut eni bilis corrumpitur cum alio se assistente humore adulteratur Aut ipsa sponte a se degenerat: sed cū aliis miscetur: uel pituitę: uel atrebalis miscetur. Si pituitatę: tūc uel bilis tenuior ē & colorem citro similē reddit: unde eā citriūā dicunt: uel crassior bilis ē uitellinaque dicitur qd ouis uitellam representat: si atrabilis: tūc ita bilis aduritur: ut rubeat a quo colore rubra cognominatur. Cū uero ipsa bilis sponte sua per se corrūpitur: aut uiridis herbaceaque ē: & prassina a succe prassii herbe dicitur. Aut enē erugini similis est: & zinaria a colore denominatur. Zinar enim arabes eruginem uocant. Ceterū noxia ipsa bilis (ut Celsus in quarto uolumine refert) cōmune stomachi atque intestinorum uitiū uideri potest nā simul & deiectio & uomitū est: preterque hæc uentris inflatio ē intestina torquē: bilis supra infraque erūpit: primum aque similis: deinde ut in ea recens caro esse lota esse uideatur: interdum alba: nonnunq; nigra uel uaria. Ergo eo noīe morbum hūc colericam greci nominarūt. Preter ea uero quę supra reprehēsa sunt: scbe etiam cura manusque contrahūtur: urget sitis: aīa deficit: quibus cōcurrentibus nō mirū est: si subito quis moriē. q Nerio iam tertia ducitur uxor: uxoris mortem exoptat: s; non sine indignatione pñuciandum: quod cū Nero iam tres uxores perierint: suā sibi quā unicā habuerit sepelire non liceat. ducere uero pprie funerum ē: Vir. de apibus: Exportant tectis & tristia funera dicunt. Neri autē: fenerator apud Horatium in sermonibus est: ut scribere decem Nerio non ē satis. r Hęc sancte ut poscas: impie uouentiū improbitatē ostēditq; nocturnas pollutiones fluuiāli aqua expiātes: tali lustratione pfecta se pie ac sancte a diis posse aliquid exposcere iudicabāt. s Heus age responde: interrogatiōe graui & cōcinna ait: existimas ne ioue optimū maximū hoīe aliquo meliorē cē. Si hæc eadē: quę iouē rogas: ab ipso mortali hoīe peteres: ille quātūuis ipi: ad hæc uota tua nefaria iouē inuocās exclamaret: req; iniquū eē atq; impiū iudicārēt. Quāto igit magis hoc idē facere iouē censēdū est. Tu uero (qā iuppiter dū ab eo hæc poscis: neq; ad se ipsū exclamat: neq; fulmine te domūq; tuāq; pcutit) eū tibi ignoscere: tuāq; preces ac uota admittere putas. t An scilicet hæres: dubitas ne staio iouē præponere. u Quis potior iudex: ironice de stoīo hæc loquitur. Tacite enī satyrorū morē cū ppter auitiā nō rectę sententiāz

ferre: pupillosque suę cummissos tutele spoliare significat. x Pueris orbis: pupillis qui parentibus quasi luminibus priuati sunt. y Proh iuppiter: conduplicatio atque exclamatio summa arte confecta est. Votorum enim atrocitas tanta erat: ut omnem auditorem quamuis sceleratum & impium commoueret. Ergo ad significationem indignationis exprimendam: iouem compellat. z Ignouisse putas: temerariam confidentiam turpiter uouetis reprehendit: qui iouem sibi ignouisse putat: qui cum fulminat: ilicem potius quam se percusserit. a Sulphure sacro: fulmine odorem sulphureum redolente. b An quia non fibris ouium: an idcirco ioues: tibi annuisse existimas: quia nodum ab eo fulmine: c Aus

sis. c Ergenna: que iubente Aruspice hunc ergennam per fibras esse demonstrat. oues enim & cetera animalia ad aram mactare: extaque inspicere aruspex solet. d Triste bidental: quod fulmine ictum est bidental dicitur. Hoc expiari non poterat. Quare & triste euitandum in lucis insepultum iacere dicit: qui uero hominem fulminatum attrectauisset furere a ueteribus putabatur. Hora. An triste bidental mouerit incestus certe furit. e Stolidam barbam qui stolidus esset si tibi barbam uel licendam preberet: hoc est: si ea que petis concederet. f Lactibus unctis: hec lactis in singulari foeminino genere declinatur. titinius in ferentinis. ti. Craticulum: cerebellum: cerebellum lactis agmina. A uenericulo autem in oue atque homine lactes incipiunt per quas labitur cibus: ut Plinius unde cimo libro scribit. g Ecce auia: foeminarum uota pro pueris suis carpit: que non probitatem & uirtutem: sed opes & pulchritudinem illis optant. h Infami digito: quinque digiti manus sunt: quorum crassior & ceterisque sciunctus: seque obuium reliquis cum uult prebens tanquam rector omnium: ac moderator pollicis nomen accepit: quoniam uis & potestate inter ceteros polleat. Secundo qui salutaris dicitur: ab indicando auctore Quinti. in indicis quoque nomen est inditum. Medius digitus impudicus atque infamis iure cognominatur. Cum enim longitudine pulchritudineque ceteros excellat aliorum tamen auxilio indigens parum ualeat. qua similitudine: ueteres ducti cum hominibus: qui ceteris famosior esset hoc digito ignominie causa demonstrabant. Hunc sequitur medicus de quo Plinius libro: xxx. Musque impari numero in fricat digito medico: quintus: minimus appellatur. Idem uolumine tertio & uigesimo. Singulis primo digitis anulos gerere mos fuerat: qui sunt minimis proximi. i Lustralibus saluiis: quibus in

fantem expiat atque lustrat. Salua autem a saliendo dicta est: quoniam in ore saliat atque crescat. l Vrentes oculos inhibere perita: docta effascinationem prohibere: Virgilius. Nescio quis teneros oculos mihi fascinat agnos. Plinius quosdam in teballis & illyriis esse scribit: qui visu effascinant: interimatque quos diutius intueantur: iratis precipue oculis: quod eorum malum facilius puberes sentiunt. l Spem macram: non quia spes petitis foemine macra sit: sed quia uel uoto postea non fruatur: uel quia futura omnia incerta sint. Nihil autem infantis expectatione incertius. m Nunc licini in campos: nunc crassi mittit in cedes. Puero crassianas exoptat opes. Aliqui uero a Crasso Licinium diuidunt: eumque Augusti predivitem libertum intelligunt: de quo Suetonius in Augusto: Multos libertorum in honore & usu maximo habuit: ut Licinium enccladum aliosque. Aliqui uero Licinium Crassum perendiam dum legunt. n Quamuis te albata rogarit. Quidam albatam expiatam & purgatam: quo magis ualeat eius uota. Quidam uero uittatam legunt. Est autem uittata fasciola tenuis: qua capillos circumligabant. o Polcis opem neruis: coram uota commemorat: qui bonam ualitudinem atque robur: longamque uitam a diis poscunt: quia ipsi sibi nimis epulis & oppiparo uictu tollunt. p Rem struere exoptas: uota ditari cupientium. q Quo pessime pacto: quo pacto uis augere diuitias cum quotidie rem imminuas muneribus mercurio largiendis. r Tot iunicum omnia liquecant Tot tauri immoletur & comburantur. Iunices uero tauri uittulis gradiores: bobusque iuniores sunt a iuniori etate cognominati.

Hoc igitur quod tu iouis aurem impellere tetras
Dic agetum statio: proh iuppiter o bone clamet
Iuppiter: at sese clamet non iuppiter ipse
Ignouisse putas: quia cum tonat otius illex
Sulphure discutitur sacro: quam tu que domusque
An quia non fibris ouium ergennaque iubente
Triste iaces lucis euitandum bidental
Icirco stolidam prebet tibi uellere barbam
Iuppiter: aut quidnam est qua tu mercede deorum
Emeris auriculas pulmone & lactibus unctis:
Ecce auia aut metuens diuum matertera cunis
Exemit puerum frontemque atque uida labella
Infamem digito: & lustralibus ante saluiis
Expiat urentes oculos inhibere perita
Tunc manibus quatit & spem macram supplice uoto
Nunc licini in campos: nunc crassi mittit in aedes
Hunc optent generum rex & regina puellam
Hunc rapiant quicquid calcauerit ut rosa fiat
Alit ego nutrici non mando: uota negato
Iuppiter hac illi quamuis te albata rogarit
Polcis opem neruis: corpusque fidele senectae
Esto age sed grandes patinae tu cetaque crassa
Annuerere his superos uetere iouemque moratur
Rem struere exoptas caelo bonae mercuriumque
Arcessis fibra da fortunare penates.
Da pecus & gregibus factum quo pessime pacto
Tot tibi cum flammis iunicum omenta liquescant

Omentum uero ut Celsus in quarto refert: membrana tenuis est intestina contegens ex interiori parte leue & stricti ex superiori mollius. s Opimo farto: copioso & abundanti sacrificio: fertum enim sacrificii genus est: uel quod ad sacra ferretur dictum: uel quod pluribus uariisque rebus fartum esset. Nam ut de re rustica Cato scribit: struem fartis tritici: hordei: fabæ: seminis rapacit: ure ac uino additis ante messem parabant in pore præcidan: imolatione: iano: que ac ioui & iunoni sacrificabant. Quæ diuersarum rerum congeries: fertum nominabatur. t Nequicquam fundo suspiret numus in imo. Donec pecunias omnis in eiusmodi sacris absumpserit. Nequicquam uero pro non ponitur: Virgili: Nequicquam scros exercet noctua cantus. Alibi frustra significat. Idem in octauo: Ter saxea tentat limina nequicquam. u Suspiret uero ad gemitum & dolore: donantis retulit: qui cum se omnia consumpsisse cerneret spe frustrat: suspiraret. x Si tibi crateras argenti: i cos dictu: qui deos credunt: ut homines muneribus delectari. y Auro ouato: qui triumphum ducebat albis æquis quattuor laureatus uhebatur: & boues immolabat. Atqui ouabat: non in curru: sed pedes patritus in calceis myteam gestans coronâ oues mactabat: unde & ouare & ouatio dicta est. Hic quoque ouatum aurum dici nonnulli uolunt: uel ouatione uictoriaque quesitum: uel ingens & copiosum quantum ouationibus comparatur: peritiores quidam ouatum ouo auratum accipiunt: quoniam oui albo antea illinito præ ac marmora auri & argenti laminis decorantur. nec obstat quod ouum prima longa efficitur. Pleraque enim deriuatiua primitiuorum naturam non seruant. Plinius qui to & trigesimo libro hoc pene uidet innuere. Ait enim de marmoribus loquens. Ut ouatus esset nudicus ut purpura distingueretur sinnadico. z Fratres aenos: pollucem & castorem quidam legunt Satius tamen est ut deos omnis: quibus in templo

Attamē hic extis: & opino uincere farto
Intendis: iam crescit ager: iam crescit oliuæ
Iam dabitur iā iā: donec deceptus & expes
Ne quicquā fundo suspiret numus in imo
Si tibi crateras argenti: incussa: pingui
Auro dona ferā sudes: & pectore leuo
Excultas guttas: lætari prætrepidum cor.
Hinc illud subiit auro sacras quod ouato
Perducis facias: iam fratres inter aenos
Somnia pituita qui purgatissima mittunt
Præcipui sunt: sitque illis aurea barba
Aurū uasa Numæ: saturniaq; impulit æra
Vestalesq; urnas & tuscum fictile mutat
O curuū in terris anime: & celestiū inanes
Quid iuuat hoc tēplis nostros immitere mores
Et bona diis ex hac scelerata dicere culpa
Hæc sibi corrupto casiam dissoluit oliuo

statuque ponuntur: intelligamus. a Sōnia pituita purgatissima: uera & bene purgata somnia. Omnium autem: que dormientes uidere nobis uidemur diuersitates quinque Macrobio teste sunt. Somnium: uisio in somnium: oraculorum uisus qui a grecis phantasma dicitur. Ex his in somniū & phantasma cum falsa sint: interpretatione non indigent: Tria reliqua uates interpretantur. Et oraculum quid est cuius quis in somniis aliquid nobis denunciat. Visio uero cum id quis uidet: quod eodem modo quo apparuerat: euenit. Somnium autem proprie uocatur: quod tegit figuris & uelat ambagibus non nisi interpretatione intelligendis. b Pituita phlema grece: pituita latine: quod uita petat alio auctore: ut scribit Quintilianus dicitur. Est autem pituita: ut Landimus secundo de anima libro refert: sanguis rudis adhuc: necdum plene decoctus: sed que quandoque sanguis absolutissime fieri possit. Ea uero aut artificiosa natura generis: & bona est: Aut aliquo peccato in corpore surgit: ob idque adulterina iure appellari potest. Huius species quatuor sunt. Mucilaginosas: que etiam cruda. Vitrea a colore ponderosa & uiscosa: que liquefacto uitro similis est. Gypsæa crassa & albicans. Vltima omnibus siccor & leuior: ob eamque acutior & gustu falsa: Ceterum ut Celsus quarto uolumine auctor est: distillat humor ex capite interdum in nares: quod lenius est: interdum etiam in pulmones: quod pessimum est. Si in nares distillat tenuis per has pituita profluit: caput leuiter dollet: grauitas eius sentitur: frequentia sternutamenta sunt. Si in fauces has exasperat: tussiculam mouet. Si in pulmones: præter sternutamenta: & tussim est etiam capitis grauida lassitudo: sitis estus Bilosa urina. l Aurum uasa numæ: numa pompilius Pomponii filius curibus sabinorum oppido ortus: romulo mortuo regnum suscipiens: a belli cura ad religionem populum uertit: templaque multa ac sacerdotia instituit. Quonia uero fictilibus cum in publicis tum in priuatis ea tempestate romani ob paupertatem & continentiam utebantur: septimum quoque collegium figulorum ordinauit. Longo postea intervallo cum auctis opibus & increscere luxuria argere atque auro per fictilibus uterentur: ob eam causam Numæ fictilia templis expulsa esse ab aureis uasis commemorat. m Saturua æra: quibus saturno regnante utebantur. Aes uero apud antiquos in pretio magno fuit. Unde & numa collegium tertium fabrum ærariorum instituit: & inde militum æra: & ærariū tribuni que ærarii & obærat ab ære cognominant. n Ocurus in terris anime: terrena tantum relictis celestibus cogitantes. Exclamans autem indignatur & querit quid luxuries tanta in templis possit. Exclamatio uero ipsa conficit significationem indignationis atque doloris. o Ex hac pulpa: ex hac nimia luxuria nostra. Pulpa cni sine ossibus: caro est. p Hæc sibi corrupto casiam dissoluit oliuo. ex eadem luxuria natus est ut Oleo casiaque comixtis unguenta conficiamus & purpureis uestibus: unguibusque utamur: atque auri & argenti metalla effodiamus. q Casiam dissoluit uirgiliana simulatio est: Nec casia liquida corrupti usus oliui

Cassia uero (ut libro duodecimo tradit, Plini⁹) frutex ē amplitudinis cubitorū trium in ethiopia iuxta cinnamī cam-
pos nascēs: sed in mōtibus cassiore sermēto: tenui cutē uerū q̃ cortice. Color triplex. Cū primū emicat candidus peda-
li mensura. Deinde rubescit addito semipede. Ultra nigricās. Hęc pars maxime laudatur: ac deinde p̃xima. Damnat
uero candidi. r Vitiato murice: muricis piscis liquore lanę in purpurā tingebantur. Hęc bacchā cōchę rasisse, Ma-
garitas dicit: quę rotūdē in morē baccharum sunt: & e conchis piscibus extrahuntur. Quoniā uero in concha gemi-
nę semp sunt: neque unquā discrete reperiūtur p̃pterea a romanis (ut scribit Plini⁹) unio nū nomen illis est inditu⁹

s Et stringere uenas: aurū & argentum signifi-
cat: quod terrę uenis effossum tussūque lauat: utiē
& mollitu. r Peccat & hęc peccat: sacris nō initi-
ati peccant eiusmodi luxurię seruientes: sed ex ea
tamē aliquam utilitatē percipiūt quia gemmis &
auro: purpuraque utuntur. u At uos sacerdotes
dicite quid aurea dona in templis profint. x Nō
pe hoc quod ueneri donatę a uirginē pupę. Ipse
met interrogationi suę respōdens: idem quod pu-
ellarū ludicra facere in tēplo aurū asseuerat. Est ue-
ro pupa puellula: & pupus puer paruul⁹. De pupa
Ausonius in bissula: Barbara quę latias uincis as-
lūna pupas: De pupo Varro apud Marcellum: Mā-
mam lactis fugentem poscere pupum. Sed a simi-
litudine pupa quoq; paruula puellaris imago di-
citur. Varro in originibus: Itaque breui tempore
magna pars in desideriu puparū & sigillorum ue-
niebat. Moris aut fuit ueterum puellarum paruus
la quēdā puellaria simulacra ex linteo infuere: de
inde tomento infarcire: tum uestib⁹ amicare. Has
uirgines pueritiam egressę Veneri: tanq̃ uirginis
tatis suę insignia cōdonabant: ut Faustū foelixq;
futurum matrimonium cederet. Veneri eni ab iō-
ue maturę uirginum cōtatis: nuptiarūque cura (Di-
odoro auctore) concessa est. y Quin damus id
superis honestatem uitę morūque sanctitatem: non aurum aut argentum superis largiendum hortatur. z De
magna lance: lances uasa lata sunt & aliquantulum concava minus tamen excauata quam patinę. a Magni
falsę lippa propago: messalarum familia Romę clara & illustris fuit. Messalinum autem cottam p̃diuitem uirum in-
telligit cuius in lyppitudine satyrico more inuehitur: oculorum uitium ad animi auariciam referens. b Hęc ce-
do ut admoveam templis & farre litabo: fac ut probitatem & sanctos mores rectamque mentem ad templa feram &
tunc minima quaque oblatione quicquid a diis petiero impetrabo qui non dantium dona. sed mentem atq; animū
perscrutantur. Litare autē proprie deos propitiare ac placare uotumque impetrare significat Plautius in penulo. Si
herde isthuc unq̃ factum est: tum me iuppiter faciat: ut semper sacrificem: neque unq̃ litem.

Hęc calabrum coxit uitiato⁹ murice uellus
Hęc baccam conchę rasisse & stringere uenas
Feruentis massę crudo de puluere iussit
Peccat⁹ & hęc peccat: uitio tamē utiē: at⁹ uos
Dicite pontifices in sancto quid facit aurum
Nempe⁹ quod ueneri donatę a uirgine pupę
Quin⁹ dam⁹ id superis de⁹ magna qđ dare lāce
Non possit magni⁹ messalę lippa propago
Compositū ius: falsq; animi factosq; excessus
Mentis: & incoctū generoso pectus honesto
Hoc⁹ cedo ut admoveam templis & ferre litabo:

6 Satyra Tertia.

NEmpe⁹ hoc assidue. nā clarū māe fenestras
Intrat & angustas extendit lumine rimas
Stertimus indomitum⁹ qđ despumare⁹ falernū
Sufficiat: quinta dū lineā tangitur umbra
En⁹ quid agis: siccas infana⁹ canicula messes

NEmpe hoc assidue: Indefides & incontinentes inuehitur, quid fugiendum sequendumque sit ostendens.
Quendam autem adducit comitis inertiam circa bonarum artium studia reprehendentem. Ordo uero est:
Nempe tu hoc assidue facis: ut ad multam lucem dormias. b Indomitum falernum. Vel aqua non dilut⁹
Vel tam uehemens: quod uix aqua domari possit: Virgilius. Durum bacchi indomitumque falernum. Ager autem
falernus in capania est uino celeberrimus. c Despumate: in stomacho concoquere. Quod ab olla in qua carnes elis-
xantur: translatus est. d Quinta dum lineā tangitur umbra: Antiqui per umbram gnomonis orto sole horas in
semicido spectabant: in q̃to duodecim lineę equis diuisę spatiis a gnomone discurrebant. Prima uero lineā ab occi-
dente: sole orto in primis adumbrabat: deinde ceterę singulatim. Verum cum ad sextam lineam umbra uenerat: me-
ridies erat. Quinta igitur lineā iam prope medium diem declarabat. Quo tempore canicularibus dieb⁹ p̃tudes um-
bras & frigora captant. Horologium autem primus Anaximenes milesius & umbrarum in horis diei cognoscēdis
rationem inuenit. e En quid agis: Cum superiori castigatione correptus nondū surgeret grauius instat atque re-
prehendit: quod tum maxime stertat: cum magna pars lucis peracta sit. En uero demonstrantis cum indignatiōe &
castigatione est: Iuuenalis. En habitum: quo te leges ac iura ferentem. f Infana canicula: Furens per q̃tum quale
apud Horatium: iam procyon furit. Idem enim canicula & minor canis & procyon sunt. Plinius libro octauo su-
pra decimum. Aegypto uero procyon matutino cōsuosus quod sidus apud romanos non habet nomen: nisi canic⁹
Iam hanc uelimus intelligi: hoc est minorem canem. Duo uero canes in cōlo sunt: maior & minor. Sed canem dicen-
do: maiore intelligimus. Minor eni canis: canicula dicitur: quę quia integrū diem in ortu atq; occasu canē p̃cedit

idem a grecis procyon appellatur pro enim ante: cynos uero canem significat. Ardentissimo autem estatis tempore canicula oritur. xviii. Iulii die sole primam Leonis partem ingrediēte. Canis uero postridie sole primam partem Leonis ingres-
 so. **g** Verumne: uerba castigati adolescentis: quod tam clarum mane sit indignatis: & aliquem seruorum ad se uocantis.
h Nemon: separatim cum stomacho acris uocis legendum est. Indignatur enim non presto ex seruis aliquem ac-
 currisse. **i** Turgescit uitrea bilis: uel admonentis: uel Persii uerba sunt illi irasci demonstrantis. Bilis enim quam
 proprie corporis humor est: ex cuius abundantia morbus nascitur quia tamen animus quandoque corporis inclinatio-

la dudum coquit: & patula pecus oē sub ulmo est
 Vnus ait comitū: Verumne? ita ne? otius adsit.
 Huc aliquis: nemon? Turgescit uitrea bilis.
 Finditur archadiæ pecuaria rudere credas:
 Iam liber & positis bicolor membrana capillis
 Inq. manus carthæ: nodosaq; uenit arundo:
 Tunc quærit crassus calamo quid pendeat humor:
 Nigra quod infusa uanescat sepiæ lymphæ:
 Dilutas quæritur geminet quod fistula guttas.
 O miser inque dies ultra miser: huccine rerum
 Venimus? at cur non potius teneroq; palumbo
 Et similis regum pueris pappare minutum
 Pofcis & iratus mammæ lallare recusas.
 An tali studeam calamo? Cui uerba: quid istas
 Succinis ambages: tibi luditur: effinis amens
 Contemnere: sonat uitiū percussa maligne
 Respondet uiridi non cocta fidelia limo.
 Vdum & molle lutum es: nunc nunc pperandus: & acris
 Fingendus sine fine rota: sed ture paterno

cta præbant: quod Tibullus ad Neeram librum suum mittens significat. Lutea sed niueum inuoluat membrana libel-
 lum. **m** Inque mantis carthæ: cum librum membrana bicolori obuolutum sumpsisset: ut ex eo aliquid transcriberet
 cartham coepit. Cuius usus condita ab alexandro in egypto urbe sui nominis emanauit: antea enim: ut libro tertio
 decimo scribit Plinius palmarum foliis scriptitabant quadoque & arborum libris: unde etiam libri sunt appellati. In
 terdum & in plumbeis uoluminibus: & in linteis & in cereis scriptum est. Ex papiro autem earum confectio prima
 fuit: quod in palustribus locis egypti gignitur. **n** Nigra quod infusa uanescat sepiæ lymphæ: quod atramentum scri-
 ptorium: quod crassum antea calamo dependebat: nunc aqua dilutum nimis fluat: conqueritur. Apud ueteres autem ex
 atro sepiarum humore librarium atramentum fiebat. Sepiæ uero ut scribit Plinius in nostro mari binum cubitorum ca-
 piuntur: neque his bimatu longior uita: hæc se apprehendi quum sentiunt effuso atramento quod profanguine eis est:
 infusca aqua absconduntur. Pariunt autem omnibus mensibus. **o** Fistula calami scriptorium intelligit. **p**
 O miser inque dies ultra miser: summa arte exclamatione: conduplicationeque utitur. Cum enim cerneret eum indi-
 es deteriorem futurum: ex quo tam fatuam excusationem desidiæ suæ afferret: in hanc significationem doloris prorupit.
q Pappare minutum: minutis ac blandiusculis uerbis patrem appellare: ut quidam sentiunt. Quod si patrem uocare
 significat per unicum scribendum est. Pappas enim pater est & cum p unico scribitur: quod patet apud Homerum in
 odyssæa. Nausicaam enim alcinoi filiam inducit patrem suum uocantem: Pappaphile id est pater care: Iuuenalis. Ti-
 midus pregustet pocula pappas: p aliquo q te filii loco amet. Quidam uero pappare p gemitum p scribentes pappus: hoc
 est auum uocare dicit. Pappus enim auus est: ut Festus scribit quod & Ausonius ad nepotem suum ostendit: pappos auiaq; tremetes
 ante ferunt patribus feri: noua cura nepotes. **r** Iratus mamæ lallare recusas: more infantiū expressit: q matris irati fugere
 mamam tenuit: quod lallare dicit: quod tamē lallare blandiusculis uocibus loqui infantiū more legunt. mama uero & uber & ma-
 ter est. **s** An tali studeam calamo: excusat se adolescens tali calamo in nihil scribere posse. **t** Cui uerba: non meipsum: sed
 te decipis: respondet admonitor. **u** Sonat uitium: optima similitudine uasis coacti a figulo usus est, in qua dilige-
 tissime uerba similitudini accommodata subiunxit. **x** Nunc nunc pperandus: dum tenet & mollis es: & in quacūq; parte
 facilius flecti potes. **x** Sine fine: non quia exit nullus futurus sit: sed sine intermissione temporis donec ad finem perducaris. **y** Si ru-
 te paterno rationi: quam facere aduersari possit: occurrit sibi studiis inuigilandum non esse: quoniam diuitiarum satis haberet.

z Modicū far: ad mēsurā & modū & q̄tū ad uiuēdū sufficiat. a Salinū hic p uasculo domestico salis ponit: ut apud Hora. Splēdet in mensa tenui salinū: pprie aut patella est: q̄ primitiē diis cū sale daban. b Quid metu is: multi ei metu: ne sibi necessaria desint maioribus opibus semper inhiant. c Secura patella: quē te securum reddat. Est autē diminutiuum a patina: quo uase ad sacra ueteres utebantur. Cice. de finibus: quosdam ita nō religiosos eē tradit: ut etiam de patella edant. Apud Liuium quoque legitur: patres sacrorum causa patellā retinuisse. d Hoc satis: ostendit non satis esse tantum fortunarum habere quantum ad degendam uitam sufficiat: cum recte uiuendi modus & scientia querenda sit. e An deceat pulmonem

rumpere uentis: an te inflare superbireque deceat: q̄ generoso sanguine clarus sis. f Stemate quod tusco ramum millefime ducis. stemma gr̄ce corona est: & a nostris pro nobilitate generis ponitur: Iuuenalis. Stemmata quid faciunt quid prodest pontice longo Sanguine censer. Apud romanos autem ut scribit Plin. Expressi cēra uultu singulis disponebant armariis: ut essent imagines q̄ committerentur gentilia funera: semperque defuncto aliquo totus aderat familiē eius qui unq̄ fuerat populus: stemmata uero lineis discurrebant ad imagines pictas. g Censoremq; tuum uel quod trabeate salutas: uel quod trabeā insignem uestes indutus censores gentilium tuum salutas: censores uero quoniam censum agerunt appellati i quin quennium creabant: quod tēpus lustru cognominatur. Primi uero censores creati sunt. C. papirius & A. Sempronius. M. Geganiō macerino. & T. Quintio capitolino consulibus. h Ad populu faleras: hanc tuā generis claritatem & externa ornamenta populo non mihi ostentes: ego enim te intrinsecus uitiatum te esse cognosco. Falere aut ornamenta equorum sunt. i Discincti naē: discinctos antiqui negligētes & desidēs appellabāt. Hora. Discincti ut pda nepos: cōtra accictos & cinctutos solertes strenuosq; uocabāt: qd a re ipsa deductū est. Molles enim demissis discinctisque uestibus uti solent. strenui uero atq; industrii: quo sint ad res exequendas promptiores succincti incedunt. Naēta uero pro desidē infamique ac uulgari uiro ponitur: quod quidem exhoratio sumptum est: ungor oliuo: non quo fraudatis immundus naēta lucernis. l Sed stupet hic uitio. naētam ipsu uitiorum ingurgite merum neque uirtutem a uitio discernentē: ut qui penitus intēperans factus sit: culpa ppe modum carere asserit: quoniam quid perdat ignoret: per quod ofrēdit eū castigatione accerrima dignum esse: qui cū ingenio ualeat: incōtinensque tātummodo sit: atque emēdari facile possit: opibus ac fama adhuc integris desidē luxuque se dedat. Sed stupet hic uitio: stupidus & insanus in uitiiis factus est. stupere enim quodāmodo sensum rerum nō habere significat. m Et fibris increuit opimū pingue: eius p̄cordia: in quibus ppter calorem scientiē sedes locata est cū pinguis esse dicat: mirum in modum insaniam eius exaggerat. n Et alto demersus: & tanq̄ in profundam uoraginem merus nunq̄ ad superiora reuertitur. o Magne pater diuum: deum rogat ut non alia poena prauos afficiat: q̄ ut uirtutis fulgore cernētes: illa se carere sua culpa cognoscant. p An ne magis gemuerunt c̄ra iuueni: Cruciatu corporis minores esse tormentis animi p comparisonem ostendit. Perillus autem atheniēsis creū taurū tanta arte fabrefecit: ut igne subdito qui eius in aluo includebantur ciulans mugire putaret. Hunc cū in Siciliam ad phalaridē agrigētinorum tyrannum detulisset: tali munere phalaris ob insitam opinionem crudelitatis suē turbatus ē. Itaque ipsum artificem in taurum trudi iussit: ut primus artis suē periculum faceret. q Et magis auratis pēdēs laquearibus ensis. Damodes philosophus: Dionysii Syracusarū tyranni: opes ac potētiam extolleret: beatamq; eius uitam in tanta opulētia rerum assereret: eū ad cocnā Dionysii inuitauit gladiūque seta alligatū supra eius caput appēdi iussit: quo ille intercoenandū conspecto pre nimio imminētis periculi metu regalib; mensis abstinuit: quod aduertēs Dionysius. illi tyrānos idētidē atque inter magnificos apparatus imminētib; testudinibusq; edificiorū: sūt quariis colorib; adornant. Vir. Pēdēt lychni laqarib; aureis: r Imus: imus p̄cipites: ordo talis & sēsus ē: an magis affligit q̄ crudelissime a tyrānis torq̄tur quas qui conscientia scelcrum agitatus ad seipsum intra se loquitur: Imus: imus p̄cipites nulla salutis spe. An magis a tyrannis tortus cruciatus: quam ille qui est infelix ac miser intus conscientia eorum scelcrum palleat: quē si dissimulē uxori narrare non audcat. Quibus uerbis ostendit animi tormenta omnis cruciatus corporis superare.

Est tibi far modicū purū & sine labe salinū
Quid metuas. cultrixq; foci securā patella
Hoc satis: an deceat pulmonē rūpere uentis
Stemate quod tusco ramū millefime ducis
Censoreq; tuū: uel quod trabeate salutas?
Ad populū faleras: ego te intus & tñ cute noui
Nō pudet ad morē discincti uiuere naēte?
Sed stupet hic uitio: & fibris increuit opimū
Pingue: caret culpa: nescit quid perdat: & alto
Demersus sūma rursus non bullit in unda
Magne pater diuū s̄uos punire tyrannos
Haud alia ratione uelis: (cū dira libido
Mouerit ingeniū: feruētī tincta ueneno)
Virtutē uideāt intabescantq; relicta.
An ne magis ficuli gemuerū c̄ra iuueni:
Et magis auratis pēdēs laquearibus ensis
Purpureas subter ceruices terruit: imus
Imus p̄cipites quā si sibi dicat: & intus
Palleat infelix: quod proxima nesciat uxor:

8 Sepe oculos meminisse quoque dū puer erat utilibus salubribusque cōtemptis uoluptuosa & delectabilia quęsisse scribit. Verū tacite annuit: se tūc uenia dignū fuisse: utpote qui rerum ignoratione uitio etatis deliquerit. Sed cui ipse tam sepe admonitus sit: ad cęq; rerū cognitionē deuenierit: ut optime uitū possit a uirtute discernere: eū uenia indignū esse significat. t Oliuo: oleū oculis infusū quandā lippitudinem representat: quā in filiis dum parētes metuunt eos a lectione auertūt. u Grandia uerba morituri catonis: cato qui uticēsis cognomē (quia se uticę interemisse) adeptus ē: p̄ligatis iterum in libya pompeianis desperatis partib; mori decreuit. Longa itaque oratione de ani-

Sæpe^o oculos meminisse tangebā paruos oliuo^o
Grandia^o si nollē morituri uerba catonis
Discere: &^o infano multū laudanda magistro
Quæ^o pater adductis sudans audiret amicis.
Iure^o & enī id summū quod dexter senio ferret
Scire erat in uoto: dānosa canicula quātum
Raderet angustē collo nō fallier orcæ
Neu quis callidior buxum^o torquere flagello:
Haud^o tibi in expertū ē curos^o deprehēdere mores
Quæq;^o docet sapiens brachatis^o illa medis
Porticus infomnis: quibus detonsa iuuentus
Inuigilat filiquis^o: & grādi pasta polēta
Et^o tibi quæ famios diduxit littora ramos
Surgentē dextro mōstrauit limite callem.

morū immortalitate ad amicos habitā: lectoq; de eadē Platonis libro: gladio se trāssodit. In ei^o postea laudem Cicero librū scripsit. Cęsar duos cōtra in calūniā ei^o composuit: anticationesque appellauit: ut cū alii plures: tum Appianus secūdo bellorum ciuiliū libro scribit. x Infano magistro: ualde sano ac docto. In enim p̄positio interdum auget: Virgili^o Turnus ut infractos aduerso Marte latinos: y Quę pater adductis sudans audiret amicis Solebant parentes: ut nomē filiis cōpararent: ad eos cū aliqd recitaturi essent audiendos amicos conuocare. Sudās autem incertū est: an sermōnis magnitudine sollicitus an metuens ne filius male recitet: an ob lētitiā apposite recitantes: an forsitan ob laborē in amicis cōuocandis. y Iure etenī Merito iure ait: p̄pter etatē puerilē: q̄ ludicra magisq; grauiā uiriliaque delectant. Dexter senio & dānosa canicula. In talis senio pūcta sex Canis uero unīcū pūctum continet: senionis aut iactus perulitis: canis dānosus erat. Properti^o. Sēper dānosus subsilue canes. a Angustē ore: or-

ca uas est fictile lata aluo: angusto ore ac fundo longiori collo: in quam inter ludentes pueros qui inuicē inieciſſet uictor erat. Ab ea orcula diminutiū deducit. Cato de re rustica. Cymīnū foeniculū: rutā mentā in orculam condito Ex ea quoque nonnulli urceū atque inde p̄ diminutionē urceolū dici uolūt. b Buxū torquere: turbinē ex buxo in oui similitudinē tornatū dicit de quo Tibullus: Nāque agor ut per plana citus sola uerberē turbo: quem celer assueta uersat ab arte puer. c Haud tibi in expertum: bonarum artium ad uirtutem ducentium: non es ignarus: quib; uerbis ostendit: nisi desidiam cuitarit maiorem reprehensionem mereri: q̄ si litterarū & doctrinę ignarus esset. d Cur uos mores: prattos atque distortos: quę enim recta sunt bona & utilia iudicantur. e Quęque docet sapiens brachatis illa medis porticus: & plane philosophię rectęque uiuendi p̄cepta cognosti: qualia stoici docent. Athenis uero porticus stoa fuit: qua & stoici (quoniam in ea conuenire differereque solebant) sunt appellati. Hęc quondā per sianaetia dicebatur ex uaria & multę scientię pictura polygnoti teste laertio in Zenone. In hac porticu darii Xerxisque perfarum medorumque regis in gręciā transitus & salaminium illud nauale proelium: & turpis deinde fuga depicta erant. f Brachatis medis: brachas femoralia non ē galeotus martius recte sentit. Herodotus de persis: libro quinto. Et genus pugnandi: eorum huiusmodi est. Breues arcus ac breuia spicula: longas brachas: longasq; in capitibus cristas: unde faciles captu sunt gerentes in pugnam eunt Diodorus ubi quoque de gallatis frigidis nationibus loquitur sexto uolumine: ita scribit: Vestes ad terrorem intōsas ac coloris uarij ferūt: quas illi uocant brachas: uerum ut de longitudine uestium illi assenserim: ita ex pellibus tantum fieri iure negauerim. Nāq; etſi in ponticis locis mala frigora hyrsutis brachis arceri scribit Ouidius: non tamen ex pellibus eas fieri dicit: sed longioris uilli uestes intelligit ut paulo antea ex Diodori uerbis percepimus: qui intōsas brachas ad terrorem Gallatas ferre scribit. Preterea in media India persia calidis regionibus: in quibus brachis utuntur: ex pellibus eas fieri non ē credendum. g Siliquis & grandi pasta polenta: tenui faciliq; uictu contenta: pythagoricam autem uitā describit: quę cunctis animalibus abstinent leguminibus & oleribus uſcebatur. Polenta uero: ut libro octauo supra decimum scribit Plinienis contusi hordei libris: ternisq; seminis lini: & coriandri seminis libra: salisq; acetabulo: milio interdū adi to fit. h Et tibi quę famios diduxit littora ramos: non te fugit etiam quemadmodū Pythagoras uirtutis uirtiorūq; etiam similitudine ipsilon litterę demonstrauit. Ea quidem a gręcis ita pingitur: ut in duos ramos aliquāto in dextram longior discindatur. Samios autem ramos propter pythagoram samium dixit: non quod litterę huius inuentor fuerit: sed quoniam hōis uitā: i hui^o litterę formā prim^o diuiserit. Hōis ei primā etatē incertā ēē dicebat: quę nec uitijs nec uirtutib; penit^o inheret. postea biuiū ipsilon litterę a priā adoleſcētia incipe: quo tpe hōies dextrā aut sinistrā uia eū: qdā electione capeſſerent. Hui^o uero litterę formā Palamedes: qui ad Troiā pugnauit & gruum uolatu assumpsit: ut Philostratus uolumine. iiii. refert: quod & Claudianus ostēdit: Pédula ceu paruis moturę bella colonis Thracia cū tepido pmutāt strimona nilo Ordinibus uariis p̄ nubila tēxiē alis Littera: pennarūq; notis inscribit aer.

i Laxūque caput cōpage soluta: apertū sōno caput ppter cranei diuersas futuras: dixit. Quartū ut Celsus octauo scribit: duē sup aures tēpora a superiore capitis pte discernūt. Tertia ad aures p uertice tendens occipitiū a sūmo capite dū ducit. Quarta ab eodē uertice p mediū caput ad frōtem pcedit. l Oscitat hesternum: oscitando euaporat qd heri comedit. Oscitare autē est os totū adaperire: quod interdū exciratis sōno enecuit: interdū & desidia quadā fit. Vnde & oscitatio & oscedo deducit. Agellius libro quarto: Sed cū ille deierasset inuitissimū sese & repugnātem oscitatiōe uictum: tenerique eo uitio: quod oscedo appellat: tū notē iam destinatē exempt⁹ ē. l Dissutis undique malis: hoc oscitantib⁹ ppter futuras mularū accidit. Male enim Celso auctore in sūma parte: singulas trāsuerfas futuras habent. A medijsque narib⁹ aut superiorū dentium gingiuis per medium palatum una pcedit: aliaque trāsuerfa idem placum secat. m Est aliquid quo tendis: proposuisti ne aliquem finem ad quem pergas: au uero uagus & fluctuans erras. n Et in quo dirigis arcum: a sagittario tractum est: signum quo sagittam dirigat in spectanti. o An passim sequeris coruos: testa que lutoque An more coruorum nullo certo meatu uolantium per cenosam stratamque uiam ducis. Coruos autem pro prauis & a uirtute deuiantibus: sine ullo respectu ponit: Iuuenalis Dat ueniā coruis: uexat censura colūbas. Nonnulli qd luto & lapidib⁹ coruos insecte: legūt. p Helleborū frustra cū iā cutis cōgra tumebit: optima similitudine utit. sicut enī morbo anteq̃ uires adaugeat occurrēdum est quoniā illi dum ingrauescit frustra remediū adhibetur: sic uitiiis (anteq̃ illis occipemur) repugnādū est. Nā ubi i animis nostris penitus insederint: difficillime dimouent. q Et qd op⁹ cratēro: nihil opus ē desperata ualitudine Cratēro magna premia polliceri. Cratērus quidē insignis medi⁹ augusti tēpestate floruit: de quo Horatius in sermōib⁹. Nō est cardiacus Cratēri dixisse putato. r Nagnos mōtes: antiquū dictū: in eos qui nimis magna temere pollicētur. s Aut metē quā mollis flexus: p metē similitudinē admonet: ne a uirtute ad uitia dilabamur. meta uero a metiēdo dicit: terminusque & signū a quo cursus itēdit: accirca qd curriculum aurigę uertunt. Moris enī erat septies metam lustrare. Propertius Aut prius insecto deposcit prēmia cursu. Septima quam metam triuerit ante rota: hanc consuetudinem: postea Domitianus inuertit & a septena lustratione ad quinā redegit. Suetoni⁹ in eius uita. In his circēsum die quo facilius centū missus peragerentur singulos a septenis spatiis ad quina corripuit. t Asper numus: nūmi signo impressi cōtrectādo digitis asperi sunt. Contra nō signati leuigati & ppoliti sunt. Nūmus uero: ut Aristoteles in ethicis refert: non a natura sed a lege: quē nomos dicitur: est induct⁹. & ueluti subsidii cōmutandarū rerum cōpositus. u Et humana qua parte locatus es in re: quo i gradu rerū humanarū locatus sis: & quā facultatē rerum optineas: ne plus minusue facias q̃ conditio tua ferat. x Nec inuideas quod multa fidelia: nec liuore afficiaris q̃ aliquē ditiorē te cernas: & qui penariū multis reb⁹ refectum habeat quas umbrī marisq; clientes sibi donarint. y Putet: tandiu seruata sit ut putorem grauemque odorem redolet. z In locuplete penu: in copioso atque abundanti penario. Locuples uero loculorū plenus: quēadmodū pecuniosus a pecorum copia: assiduus ab esse dando cognominatur penus autem omne esculentum: poculentumque significat. Penarium uero locum intra domum in quo penus reponitur. Est autem penus quartē declinationis in genere masculino & foeminino. In neutro uero tertij. Nam hoc penus penoris ut pecus pecoris facit: Horati⁹ primo libro epistolarum: Annonę proferat: portet frumenta penusque: Virgilius in masculino uel foeminino posuit: Cura penum fructu & flammis adolere penates. a Umbris: umbra regio ab apoenino ad hadriaticum usque sinum protenditur dicta quod in undatione terrarum imbris superfuerit. b Et perne: a pede perna dicta est cum toto pede fallita. Ca to de re rustica: & eo addito ungulam de perna. c Narfi monumenta clientis: ob eam causam a clientibus missa: ne e nomoria patronorum excidant: monumentum enim est quicquid de aliqua re nos monet: Marfi uero populi ultra picenum pelignis & marrucinis uicini sunt. d Menaque: mena piscis est colorem mutans. candidę enim hyeme (Plin. teste sunt) estate uero nigriores. e De gente hircosa: an inculta & horrida militantiū more: an potius graue olenti & fetida cuiusmodi hyrci sunt: ut potē quę libidinibus luxuique intentā a disciplina militari degenerarit.

Stertis adhuc: laxūq; caput compage soluta
Oscitat⁹ hesternum dissutis unde malis.
Est⁹ aliquid quo tendis & in quo dirigis arcū
An⁹ passim sequeris coruos: testa q; luto q;
Securus quo pes ferat: atq; extempore uiuis:
Helleborū frustra cū iā cutis cōgra tumebit
Poscentes uideas uenienti occurrere morbo.
Et⁹ quid opus cratēro magnos pmittere mōtes
Discite q; o miseri: & causas cognoscite rerū
Quid sumus: & quid nā uicturi gignimur: ordo.
Quis datus aut⁹ metē: quā mollis flexus & unde
Quis mod⁹ argento: quid fas optare: quid asp⁹
Vtile numus habet patrię carisq; propinquis
Quantū elargiri deceat: quē te deus esse
Iussit: & humana qua parte locat⁹ es in re
Disce: neque inuideas qd multa fidelia putet.
In locuplete penu defensis pinguib⁹ umbris
Et piper & perna marfi monumenta clientis.
Menaq; quod prima nondū defecerat orca
Hic aliquid de gente hircosa centurionū

f Accersilas Scithi hic filius: patria pitaneus clarus philosophus fuit: & etatis anno quinto & septuagesimo obiit.
g Erumnosique solones: laboriosi: studio enim sapientie dediti ceteris rebus omisis multos labores perferunt: ob
quod erumnosi cognominantur: solon uero patria salaminus exereftidie filius athenis maxime claruit: sed pifistra
ti tyrannidem fugiens in cypro: tamen octuagesimo anno etatis moritur. h Obstipo capite: tristis: seuero ad terram
inclinato: nam obstipi dicuntur quibus colla rigent & in humerum capita inclinata sunt. i Exporrecto labello: las
bra interdum contrahimus: interdum exporrigimus atque extendimus: qui autem interloquendum uerba prepon-

Dicat: quod satis est sapio mihi: non ego curo
Esse quod archesylas: erumnosique solones
Obstipo capite: & frigentes lumine terram:
Murmura cum secum: & rabiosa silentia rodunt
Atque exporrecto turtinantur uerba labello
Aegroti ueteris meditantur somnia gigni
De nihilo nihil in nihilum nil posse reuerti
Hoc est cur palles: cur quis non prandeat hoc?
His populus ridet: multumque torosa iuuentus
Ingeminat tremulos nasos crispante cachinos
Inspice nescio quid trepidat mihi pectus: & aegris
Faucibus exuberat grauis halitus inspicere fodes
Quid dicit medico iussus requiescere: postquam
Tertia compositas uidit nox currere uenas.
De maiore domo modice sitiente lagena
Leuia loturo sibi syrentina rogauit
He bone tu palles Nihil est: Videas tamen istud
Quicquid idest surgit tacite tibi lutea pellis
At tu deterius palles ne sis mihi tutor
Iam pridem hunc sepeli: tu restas: Perge tacebo
Turgidus hic epulis: atque albo uentre lauatur
Guttur sulphureas lente exhalante mephites
Sed tremor inter uina subit: calidumque trientem
Excudit e manibus, dentes crepuere reiecti.

rere uenas. Medicine Persius non ignarus ea profecto ponit: quae ueteres medici obseruauerunt. Celsus enim aucto
re libro tertio: Vbi corpus egrotare incipit quamuis unam febris accessionem secuta integritas est: tamen quia ter
tiana timeri potest expectandus est dies tertius: & ubi accessionis tempus praeteriit: cibis dandus est: sed exiguis:
quia quartana quoque timeri potest. Hic autem die tertia cum uiderit febrem non reuertisse: tanquam omni periculo libe
ratus ad pristinum uictum & incontinentiam rediit. o Modice sitiente: cui ad summum labrum parum deficit. p
Lenia surrentina: Tiberius caesar: ut scribit quartodecimo libro Plinius, consensisse dicebat medicos ut nobilitatem sur
rentino uino darent. Surrentini autem montes in campania uicini massicis gauransque collibus sunt. q Heus
bone tu palles: medici uerba sunt ne se lauerit ne ue largius uino utatur: quoniam paleat. r Nihil est: ualitudines
egret dissimulat: quo possit solique incontinentiae indulgere. s Videas tamen: admonet medicus quamuis a morbo li
beratus sibi ipsi uideatur: caueat tamen quoniam cutis eius tacite intumescat. t At tu deterius palles: medico cui
tiatur premonens ne sibi tanquam custos & tutor sit. u Perge tacebo: nullum se ulterius uerbum facturum: promittit me
dicus. x Turgidus: hic ex persona sua poeta loquitur ostendens hunc tandem ob incontinentiam interiisse. y Guttur
re sulphureas lente exhalante mephites: ructus & exhalatio crudi stomachi signa sunt. Mephitis autem cum terrae pu
tor sit ex aquis maxime sulphuratis atque etiam corruptis proueniens: per translationem ad grauem ructuationis
odorem retulit. z Calidumque trientem: & si triens est tertia assis: pars pro calice tamen hoc loco ponitur qui tertia sextas
ni parte continet. Calidum uero dixit: uel quia tantum calicem manibus potando ante tremorem aduentum febris tenuerit: ut
eum calefecerit. In quo summa arte longa eius potatione incontinentiamque reprehendit. Vel ad calidam potionem reuulit. lue.

derant labra quodammodo extendere uidentur.
li Gigni de nihilo nihil & Democritus abderis
tes & Dioge. apolloniates & Epicurus & philo
sophi fere omnes nihil esse quod sui origine non
habeat. neque quicquam ex nihilo gigni posse:
aut in nihilum id quod aliquod est conuerti posse
scripserunt. Omnia enim ex aliqua re fieri neces
se esse dixerunt: quoniam si quod defuit interiret
in id huod non esset: omnia tamdudum interiissent
cum ea non essent in quae dissoluerentur. l Tor
rosa iuuentus: ualens & robusta. Tori enim partes
membrorum neruosa callosque & in se propemo
dum collectae sunt. Valerius flaccus: protulit hono
dosque toris informibus artus: quod & de uenis
quoque cum uanicum in morem quibusdam in lo
cis turgescunt: & dicit Celsus in septimo: Ac per
ipso uenarum toros in equale est. In herbis quo
que eodem Plinius uerbo utitur. nam de mula scribens
ait: Breuior his est sed torosior amariorque inula
Item de brassica: alii in orbem porrecti: alii in lati
tudinem torosi. Item de asparagis: qui caulez edu
cens tempore ipso quo fastigatus est: toros strin
gitur. m Inspice: incontinentiam desideris delica
tisque uiri carpit: qui cum paucorum dierum abstinen
tia sanari possit: contra medici precepta balneo ac
uino utens in grauiore morbum recidit: unde mors
tandem consequitur. Inspice autem ab egrotante ad
medicum dicitur. Nescio quid: uel egroti parum quod
morbi esse dicentis: uel medici potius uerba sunt
ignorare se quod inspiciat aegrotantis. Trepidat mihi
pectus: nocte aduersae ualitudinis futurae sunt: ut
Celsus etiam libro secundo refert: Si dolor praecordi
orum est: aut totius pectoris: aut si spiritus grauior
est. n Postquam tertia compositas uidit nox cur

Quando uocatus adest calide gelideque minister. a Hinc tuba: funera ad tubam efferebatur. Virgilius de pallate. It cello clamorque uirum clangorque tubarum. b Beatus alto copositus lecto crassisque latus amonis. Beatum ut scribit Plinius hominem etiam in morte luxuria fecit adhibens urendis defunctis preciosa aromata: quae de ornatis sacris conueniebant. Lutatum autem pro oblito & unguentato ponit. Cadauera enim uariis aromatibus condiebantur: amomo praesertim: cuius uua in uite persimili labruscae in India nascitur: frutice uenenofo: palmi altitudine oritur & in armenia & in syria & in media & in ponto. c In portam rigidos calces extendit cadauera anterioribus pedibus effertur: ut interitus ortui contrarius demostretur. d Hesterni quirites: hesterni die morte domini liberati & quiritorium ius adepti. e Capite induto pileato: nam libertatis indicium pilei gestamen erat. f Tange miser uenastab infirmitate corporis unde propter egroti incontinentiam mors tandem hominis secuta est: ad egrotum animum transiit: quia animus demersus in uitis moris: medicum uero inducit adolescentis auaritiam libidinem gulositatem iracundiam: ob quae uita infaniam: reprehendentem. g Nil calet hic: nullum in te febricitantis calorem sentio. h Non friget: nullum aduentantis febris indicium uideo. solet enim frigus febrem praecedere: ac tunc extremae partes prius frigere incipiunt. i Vasa est si forte pecunia: tuum inquit morbum cognoui. Ipse enim sano corpore es: mente uero non bene uales: nam & auaricia & libidine estuas. k positum est: argente catino olus: haec perinde accipienda sunt ac si adolescens uiles dapes repudiasset: seque appetitum non habere dixisset: quod ex eo medicus dicit accidere: quoniam cibos uiles fastidiret. l Algente catino: uel quia ferculum in catino refrigeratum esset: uel quod melius est ad saporem retulit. Catino enim quod non lauti ferculi erat attribuit. m Et populi cribro decussa farina. Plebei ac tenses non ex molli siligine facti: sed pane secundario utebantur: qui enim pauperes sunt rarioribus cribris utuntur: quo plus panis & furfuris minus conficiatur. n Cribrorum autem genera plura sunt. Galli (enim auctore Plinio) setis equorum i uenere: Hispania lino: excussoria & pollinaria: egyptus e papiro atque iunco o Farina: uero a farre denotata nomine ipso apparet. p Tenero latet ulcus in ore: gulositatem eius ostendit quae non nisi lautis cibis expleri possit. ulcus uero clausum est & reclusum intra cutem malignitas: q Alges: cum metu pecuniarum uel libidinis afficiens tunc frigesceat. r Timor albus: pallidus ab effectu: timor enim pallorem inducit cum ab exterioribus partibus ad praecordia sanguis recurrat. s Aristas pilos qui in humano corpore uelut aristae in grano sunt. Aristas enim ut ac tenuis longa eminet egluuia: atque ut Varro primo de re rustica lib. placet dicta est: quod arefcit prima granum gerens. Excussit uero quasi excutiendo erexit: ut Arrectus: horrore comae & uox faucibus haesit apud Virgilium. t Nunc fac e supposita feruescit sanguis: adolescentem irritatum: atque ira commotum significat. u Dicis quae facis quae: cum quoque ob

Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris
Hinc tuba: candelae tandemque beatus alto
Copositus lecto: crassisque litatus amonis
In portam rigidos calces extendit: at illi
Hesterni capite obducti subiere quirites:
Tange miser uenas: & pone in pectore dextram
Nil calet hic sumosque pedes attinge manusque
Non frigent: uisa est si forte pecunia: siue
Candida uicini subrisit molle puella
Cor tibi rite salit: positum est argente catino
Durum olus: & populi cribro decussa farina
Temptem fauces: tenero latet ulcus in ore
Putre: quod haud deceat plebeia radere beta
Alges cum excussit membris timor albus aristas:
Nunc face supposita feruescit sanguis: & ira
Sintillant oculi: dicis quae facis quae: quod: ipse
Non sani esse hominis: non sanus iuret hostes:

Satyra Quarta.

(gistrum)

Rem populi tractas: barbatum hoc crede magister
Dicere sorbitio tollit quae dira cicuta
Quo fretus. dic hoc magni pupille pericli.
Scilicet ingenium: & rerum prudentia uelox
Ante pilos ueni: dicenda tacentaque calles

Em populi tractas: adolescentem ambitiosum reprehendit: qui cum libidinosus & mollis esset: itrosum turpis & pelle decorum re publica gubernare ante maturos annos studeret. b Barbatum magistrum: barbati per studiosis uiris & philosophis capiuntur: luuenalis. Barbatos licet admoncas mille inde magistros. c Sorbitio tollit quae dira cicuta. Socrates atheniensis philosophus Sophronisci & Phanerete filii accusante Anito capitis datur sorbitio: onem cicuta hausit: quae ut Plinius sexto & xx. libro refert: uenenum est publica atheniensium Poena inuisa: quod & luuenalis de Athenis ostendit: Nil praeter gelidas aufere cicutas. Est uero cicuta herba caule uiridi altior saepe binis cubitis in cacuminibusque ramosa: foliis coriandri tenuioribus graui odoratu: semine aniso crassiore: radice coeua nullius usui: nam semini tantum & foliis refrigeratoria est uis. d Magni pupille pericli: alcibiades: ut Plutar. asserit aetate gradu propinquantis periculi coniunctus erat: sub cuius tutela mortuo Clinia patre fuit. e Scilicet ingenium. scilicet derisu pronuntiandum est. Ostendit enim rerum agendarum scia ante annorum maturitate non accedere. f Velox: quae praefecto uelox esset si tibi iuueni inesset.

Rem populi tractas: adolescentem ambitiosum reprehendit: qui cum libidinosus & mollis esset: itrosum turpis & pelle decorum re publica gubernare ante maturos annos studeret. b Barbatum magistrum: barbati per studiosis uiris & philosophis capiuntur: luuenalis. Barbatos licet admoncas mille inde magistros. c Sorbitio tollit quae dira cicuta. Socrates atheniensis philosophus Sophronisci & Phanerete filii accusante Anito capitis datur sorbitio: onem cicuta hausit: quae ut Plinius sexto & xx. libro refert: uenenum est publica atheniensium Poena inuisa: quod & luuenalis de Athenis ostendit: Nil praeter gelidas aufere cicutas. Est uero cicuta herba caule uiridi altior saepe binis cubitis in cacuminibusque ramosa: foliis coriandri tenuioribus graui odoratu: semine aniso crassiore: radice coeua nullius usui: nam semini tantum & foliis refrigeratoria est uis. d Magni pupille pericli: alcibiades: ut Plutar. asserit aetate gradu propinquantis periculi coniunctus erat: sub cuius tutela mortuo Clinia patre fuit. e Scilicet ingenium. scilicet derisu pronuntiandum est. Ostendit enim rerum agendarum scia ante annorum maturitate non accedere. f Velox: quae praefecto uelox esset si tibi iuueni inesset.

Prudentia enim longo temporis intervallo plurimarum rerum usu & experientia gignitur. g Ergo ubi commota: quando populum commotum atque iratum inspicies oratione tua sedare cupies. h Maiestate manus: manu annuimus cum populo significamus ut sileat atque orare uolentes audiat. i Quirites: etsi quendam ueluti socratem Atheniensem ad Alcibiadem loquentem induxit: tamen cum de romanorum iuuenum ambitione libidine molli: tique loquatur iure quirites pro romanis nominauit. l Hoc puta: Prisciano auctore. xv. libro puta legendum est: quod quidem aduerbium esse uolunt atque ideo: Persum corripuisse: cum ita & puta corripiantur. l Scis etenim:

Ergo^o ubi cōmota feruet plebecula bile *i. calora*
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
Maiestate^o man^o: qd deinde loquere: quirites^o
Hoc^o puto nō iustū: illud male: rectius istud
Scis^o & enī iustū gemina suspendere lance
Ancipitis libræ: rectū^o discernis ubi inter
Curua subit: uel cū fallit pede regula uaro *nota*
Et^o potis es nigrū^o uitio præfigere theta
Quin^o tu igitur sūma nequicquā pelle decoris
Ante diē blādo caudā^o iactare popello^o
Definis anthiceras^o melior forbere meracas:
Quæ^o tibi sūma boni ē: uncta^o uixisse patella
Sēper: & assiduo curata cuticula sole
Expecta^o haud aliud respondeat hæc an^o i nūc
Dinomaches^o ego sū: Suffla^o: Sū^o candid^o Esto^o
Dū ne deterius sapiat pānucia Baucis^o:
Cū bene discincto^o cantauerit^o ozima^o uerne
Vt^o nemo in sese tentat descendere nemo
Sed præcedenti spectatur mantica tergo. *A*

Helleborum enī: (ut Strabo uolumine nono scribit) quāuis in multis nascatur locis: tamen circa urbem anthicyram in phocide optima preparatur: quo frequentes olim aduenę purgationis causa nauigabāt. Horatius: nauiget anthicyram. t Quæ tibi summa boni. Interrogat qua in re summū suum bonum reponat. u Uncta uixisse patella: putat sine lauto parato uiuere: corpusque bene curare summū hominis bonum esse. Atque hæc perinde ac si adolescens ita dixisset: ponit. x Expecta: indignatū discidentēque iuuenem remoratur. l. nunc. Postquā eum admonuit: prætereuntem anicula non aliter respōsuram fuisse: ei potestatem eūdi facit. y Dinomaches ego sum: subiratus Alcibiades quod eū Socrates illi aniculę compararit se a Dinomache clarissima foemina multū ab anu illa dissimili genus ducere: ac propterea se nobilem esse magna cum indignatione pñunciat. A Dinomache uero matrum gen^o Alcibiadi Plutarcho auctore fuit. z Suffla: superatim legendum est: quod a uentorum hominum consuetudine sumptum est: qui buccas inflare: spiritusque emittere superbiētes solent. a Sum candidus: se quoque a pulchritudine commendat. b Esto concedatur te generosum formosumque: esse dummodo baucis interrogata qua in re sūmū bonum esse existimet: deterius te nō respondeat: illud in bonis tantum fortunę ac corporis posuisti. Non defuit qui aliter ordinent l nunc o alcibiades & extolle ac iacta te: quod & a Dinomache genus trahas & formosus sis. c Baucis: inops atque ignobilis foemine nomen est: quam pannuciam uilibus pannis indutam uocat. d Discincto uerne: defidi ac luxurioso. Verne autem ex ancilla domi nostrę geniti serui sunt a uere denominati: quoniam ad anni tempus foeturę (ut ait Festus) maxime conuenit. e Cantauerit: uel alta & clara uoce: ut moris est olera per urbem uendētium exclamarit: uel ut bene uendat laudauerit. Horatius: Laudat uenales qui uult extrudere merces. f Ozyma: ozymū herba hortensis est: quod cito nascatur dictū ut Varro scribit: Ozys enī gręccō latine significat Discinctorū autē & molliū uirorū est eiusmodi bene olētes herbas manu gestare. g Vt nemo in sese tētat descendere nemo: cū admiratione legēdū est neminē sua uitia reputare: cū aliena diligēt^o pscrutē: In dictione autē uemo cō duplicatione utrius ad maiore admirationē: affectusque sui expressionē in legētū animis imprimēdā. Sed præcedēti spectat mantica tergo. Sed aliorū semp uitia cernim^o ab sopo scribiē maticas hoies habere: unāq; præscilicet alia ponere. Aliorū uitia in anteriore immittim^o: atq; ideo aliena facili^o cernim^o. Nostra uero in posteriore matica reponētes ea inspicere negligim^o. Catull^o: Sed non uidem^o mantice qd in tergo est. Itē Horati. in sermonib^o: Respice ignoto

disceat pendetia tergo. Est autem mantica numorum receptaculum: ut Alconius in secundâ uerinam refert: quæ tamē p-
pera interdū Porphyrio auctore ponitur. h Quæsieris: exemplo pbat neminē uitia sua inspicere: cū a iena lins
ceis oculis plene cernat. Dicit enim si quæsieris ab aliquo an uectidū norit: statim ut ille se cum cognoscere dixerit
cum auaritiæ argues. i Cuius: eius qui interrogatur an Vectidium nouerit: responsum est: quærentis quem uectidi
um dicat. Plures enim eodē nomine uocabant. l Diues arat: respondet interrogator eū se uectidū dicere: qui mul-
ta prædia curib⁹ arat. Quantū non miluus oberrat: qui tot agri iugera in sabinis arat: quot miluus nō circūuolci. lus
uenalis: Tot miluos intra tua pascua lassos. l

Hunc ais: interrogati responsio: Ais ne hunc ue-
ctidium quasi ostendat se cū pbe cognoscere, hūc
dis iratis: qui primum de uectidio quære coepe-
rat: hæc omnia quæ sequuntur de eo enumerat. Hūc
eclipsis figura est. Dico enim uerbum extrinsec⁹
subaudiendum est. m Qui quandoque iugum
pertusa ad compita figit: qui ita auarus est: ut arā
do etiam in compitis aratū figat: atq; aliquā par-
tem attritæ uię aratione cōminuat. Sunt qui ad cō-
pitata referentes dicant cū ita auarū eē: ut cū cōpi-
talia sacra fierent: ceteris feriatis ipse antequā per-
geret: terram araret: atque subinde cū bob⁹ & ara-
tro ad sacrificiū post arationem accederet. n Per-
tusa cōpita: frequentia hominū pedib⁹ attrita: sūt
enim compita: loca: in quæ multæ uię competant.
o Seriole ueteris metuens deradere limum. sum⁹
mā hominis auaritiā maximo artificio uerbo
rum expressit. Osēdit enim cū non audere (ne pa-
ru; quidē uideretur) cadum inire: quod multos an-
nos ob auaritiā in cellario seruauit. p Veterē
limū: uasa: uel argilla (quā nunc limum appellat)
uel pice uel resina: uel gypso obturabantur. q
Hoc bene sit: uerba hæc tanq̃ a uectidio dicta pos-
nūtur. Nam cū ueteris uini cadum regypfare nō

auderet: aliud deterius uinum potans: quasi per auariciā ingemiscēs si melius uinum assumeret deterrimo uino sū-
pto hoc bene satisque sit dicebat. r Tunicatū cepē: quod tunicas multas circum se habet. q Ollam farratam: olla;
farre plenam: quo cibo pueri nimis parco uictui assueti: tanq̃ lauto & opiparo letabātur. t Morientis aceti: deficiō
tis: acrimoniaque carentis. quanto enim acius: tanto meli⁹ acetū est. u At si unctus cesses: quemadmodū inquit
tu uectidii auaritiā reprehendisti: sic aliquis si mollis desēsque fueris te reprehendet. Et figas in cute solem: fricā-
do enim corpus atque unguentando ad solem cutis penetratur. x Ignorū: quæ ipse non uideas cū a tergo prope
te sit. x Cubito qui tangat: aliquem cui uitia tua palam faciat. z Et acre despuat in mores: acriter inuehatur in
mores tuos. a Penemque archanæque Lumbi runcantem: uellicantem ac depilantem uirile membrū: & obscenos
locos: quo glaber & sine pilis circa inguinā. b Runcare autem a rusticis transulit: cum herbas frugibus noxias
auellere atque farrare significet. c Marcentes pandere uuluas: ut pandas ac præbeas: uuluā uero mulieris tantum ē
sed ppter coytum facyrica mordacitate cinēdi podicem uuluę munera peragentē uuluam appellauit. d Tu cū; ma-
xillis: turpitudinem eius carpens interrogat cum barbā nutriat cur inguina uellicet & abradat. moris aut fuit bar-
bam nutrire: cū ante superioris africanī tempora tonsores in urbe non fuerit. e Balanatum gauſape: barba unguē-
rata. Balanus enī inter præciosa unguenta ponitur. Hora. Pressa tuis balanūs capillis: gauſape uero militare stramē
tum est: quod pro lecto in castris sternebatur. Plin⁹ octauo. Antiquis enim torus e stramento erat: qualis etiam in
castris gauſape: hoc cū uilloſū eēt: a uillorū pilorūq; similitudine gauſape pbarba posuit. f Detonsus curgulio: uia
patens in gutture: per quam spiritus attrahitur atque emittitur: curgulio est. A cuius similitudine in obscenis eam p-
tem appellat: quæ a pene ad annum est per quam a lumbis semen humanū ut per curgulationem spiritus fluit. quidā
pro pene in curgulationis uermis formā se contrahentem uel exteudentē accipiunt. Nonnulli animum ab aspectus obs-
cenitate intelligunt. g Quinque paleſtrite: quāuis quotidiē te expiles: non tamē circa inguina glaber eris: quæ
admodum nec filix ab agro penitus aratione diuellitur. h Plantaria: quoniā paleſtrite uiri robusti sunt a palestra
& luctatione cognominati: propterea ne ualentibus uiris paulum quid uellendum daret: plantaria per translationē
propilis dixit: sunt autem plantaria ipſę plantę non in arboribus: sed in terra natę quæ cum radicibus & terra ppria
transferuntur. i Elixas: depilatas & perpolitas: uī enim pilī euelluntur. Quidam elixas legunt: quasi aqua callida
madefactas: ut dīli facili⁹ uellicent. l Forcipe adunca: q̃pī ipſi auellunt. forcipes enī q̃si fornicipes dictę sunt: q̃b⁹
forua: hoc ē calida capiunt. Virgilius. viii. Versantque tenaci forcipe massam. Forcices uero sunt quibus incidimus.

Quæsieris⁹ nostin uectidi prædia? Cuius?
Diues⁹ arat curibus: quantū miluus oberret
Hunc⁹ ais? hunc diis iratis: genioq; sinistro
Qui⁹ quādoq; iugū pertusa⁹ ad cōpita figit
Seriole⁹ ueteris metuens deradere limū⁹
Ingemit: hoc⁹ bene sit tunicatū⁹ cū sale mordens
Cepes⁹ & farratā⁹ pueris plaudentib⁹ ollam:
Pannosa⁹ fecē morientis sorbet aceti.
At⁹ si unctus cesses. & figas in cute solem
Est prope te ignotus⁹ cubito⁹ q̃ tãgit: & acre
Despuat in mores penēq;⁹ archanaq; lūbi
Runcantē⁹: populo marcentes⁹ pādere uuluas
Tu⁹ cū in maxillis balanatū⁹ gauſape pectas
Inguinibus quare detonsus curgulio⁹ extat.
Quinq;⁹ palæſtrite licet hæc plantaria⁹ uellan
Elixasq;⁹ nates labefactent forcipe⁹ adunca:
Non tamē ista filix mansueſcit aratro.

l Cædimus inque uicem præbemus crura sagittis. Et ipsi alios reprehendimus: & nos quoque inuicem accusatiō aliorum subiicimur. m Inque uicem: themefis figura est: quæ sit quotiens uerbum aliquod simplex uel compositū diuidentes: unam uel plures dictiones interponimus: ut septem subiecta trioni. n Viuitur hoc pacto: ut alter alterius facta ac dicta carpat. o Sed lato balteus auro protegit: sed hoc tuum scelus ab opibus & diuitiis tegitur: quia uero ilia dixit: propterea balteo tegi subiunxit: nam balteus cinguli genus cum latum sit: ilia ipsa operit: quæ sub lateribus supra coxendices sita sunt. p Ut mauis da uerba & decipe neruos: hactenus nobilitatis uentositate: decoroq;

Cædimus: inque uicē præbentes crura sagittis
Viuitur hoc pacto: sic nouimus: ilia subter
Cæcū uulnus habes, sed lato balteus auro
Protegis. ut mauis: da uerba: & decipe neruos:
Si potes: Egregium cum me uicina dicat
Non credam: Viso si palles improbe numo:
Si facis in penem quicquid tibi uenit amarum:
Si puteal multa cautus uibice flagellas:
Ne quicquid populo bibulas donaueris aures.
Respice quod non es: tollat sua munera cædo
Tecum habita: aut noris quod sit tibi curta supellex.

Satyra Quinta

V Atibus hic mos est cētū sibi poscere uoces
Centū ora: & liguas optare i carmine cētū
Fabula seu mœsto ponatur hianda tragædo:
Vulnera seu parthi ducētis ab inguine ferrum
Quorsū hæc: aut quātas robusti carmiinis ossas
Ingeris: ut par sit centeno gutture niti.
Grande locuturi nebulas helicone legunto:
Si quibus aut prognes: aut si quibus olla thyestæ
Feruebit sæpe insulso coenanda gliconi
Tu neque anhelanti: coquitur dū massa camino
Folle premis uētos: nec clauso murmure raucis
Nescio quid tecū graue cornicaris inepte

habitu decipe populum: & qui te intus non nouerit quantum uelis. Neruos enī & grauiores uiros & qui te intrinsecus noscunt nunquam decipies. Quidam neruos ueritatem ipsam intelligūt: quæ plurimum habet uirium & neruorum. q Da uerba: dare uerba decipere est: Terentius: Cui uerba dare difficile est. r Egregium cum me uicina dicat non credam. Hæc cum asseueratione pronuntianda sunt. Respondet enim adolescens. Nonne populi iudicio de me credam: si me egregium esse dicat. s Viso si palles: respondentis admonitio est: frustra se quempiam egregium esse putare licet ita iudicetura uulgo: nisi ab auaritia & libidine procul sit. t Amarum penem hoc ideo dictū est quoniam amaritudinē semper uenus commixta est. Vnde & acidalic cognomen propter curas sollicitudinesque ac amara tedia meruit. u Si puteal multa cautus uibice flagellas: sensus est: si grauibus usuris debitores affligitis. Dicit enim: si in exigendis pecuniis cautus tam iugiter ad tribunale prætoris accedis debitores accusans: eosque ad solutionem cogens: ut puteal ipsius frequentia & acerbitate tua cedere uidearis: frustra credes populo te egregium prædicanti. Nam puteal prætoris tribunal subselliumque est. Horatius: Forum putealque libonis mandabo siccis. x Respice quod non es: omissa ambitione atque aura populari: uirtutem sequere: teque ipsum cognoscere. y Tollat sua munera cædo: suas uulgo auferat laudes. Nam cædones uiles homines sunt: lucrum scelerates. Cædos enim lucrum significat.

V Atibus hic mos est: Diuersa hominum studia esse demonstrans. Cornutum præceptorem suū philosophia delectari scribit.

bit. Cui non nisi qui liber sit possit incumbere. Libertatem uero in animo esse probat. b Hianda mœsto tragædo. Cum hiatu pronuncianda. Mœsto autem dicens ad naturam allusit tragædiæ: cuius cum luctuosus exitus sit: tragædus quoque mœstus ac tristis pro conditione personæ inducitur. c Ab inguine parthi: sagittis in proelio maxime ualent: quas fugientes interdum in hostes iaciunt. Quoniam uero pharetra ab humeris pendens coxis laterique illidit: ob id ait ab inguine sagittas educere. d Quorsum hæc: interrogat cur centum sibi ora poetæ inuocent: cum ut ait Horatius: Nisi locus exigat fieri non deceat. e Quantas ossas: hoc in uituperationem scribetis dicitur qui nimium & infletur & turgeat. f Grande locuturi nebulas helicone legunto: Res grandes scripturi nebulas hoc est inflata & inania uerba ex helicone sumentes musas inuocent. g Si quibus aut prognes: aut si quibus olla thyestæ feruebit. si qui tragædias de progne atreque describent: qui parentibus filios in olla decoctos in cibum appofuerunt. Progne enim pandionis athenarum regis filia. Tereu thracum regis uxor philomenæ soror fuit: Quam cum a Tereo marito suo per uim stupratam comperisset itim filium ei comedendum appofuit. Atreus uero pelopis filius grauiter ferens phyessem fratrem cum Europa uxore sua concubuisse: eius liberos interfecit: decoctosque epulandos parenti dedit. h Insulso coenanda gliconi: quoniam ollam feruere dixerat in translatione uerborum perflans coenandam pro recitata subiunxit. Glicon uero tragædus tempestate Neronis fuit. i Tu neque anhelanti: Cornutum laudat: qui ampullositate uitata mediocritatem summo cum artificio profatur: quod ex Horatio transtulit: At tu conclusas hircinis auras: ut mauis imitare.

h Sclopo: inflatis spiritu buccis: sonit⁹ qui inde emittitur: sclopus dicitur. Bucca uero ea pars in facie supra mentum ad oculos est quę spiritu inflatur. Horatius primo sermonum: Quod causę est mento quin illis iuppiter ambas lrat⁹ buccas inflat. **i** Ore teris modico: ore modesto limas & corrigis. Modicum enī modestū a modo significat. **m** Pallescentes mores Malos: uitia enim pallorem generant: Horatius in epistolis: Nil conscire sibi nulla pallescere culpa. **n** Radere: signatis uerbis facilitatem cornuti exprimunt: qui non grauius cederet sed leniter corripere delinquentes. **o** Ingenuo culpam defigere ludo: lenitate perfacili & liberali ac suauī oratione reprehendere. **p** Hinc trahę quę dicas: hęc ad seipsū poeta loquitur ut qui tragœdiis: turgiditatibusque neglectis hęc cornuti modestiā in satyra describenda sectari uelit. **q** Nō equidem hoc studeo: tragœdiis ludicrisque omisis se satyram scripturum ostendit: quam ei diligētius emendādam committit. **r** Pullatis nugis: quoniam in tragœdiis fiebles illustrius personarum exitus continebatur: histriones quoque aliquę cum pulla ueste inducebatur. Pullum autē nigrū significat: Virgilius: Ne maculis infuscet uellera pullis. **s** Dare pōdus idonea fumo: uel res leues apta stili magnitudine illustrare: uel digna quę incendio consumatur. **t** Hortāte camenā: ut hanc meam satyram tibi excutiendam atque emendandam preberem antequam edere. **u** Camenę uero musę sunt quasi canenę a canendo cognominatę. **x** Quantaque nostrę Pars tua sit cornutę animę: hoc non solum ad amorem sed ad doctrinā etiā refert: cum omnem scientiam suā ab eo emasnuisse profiteat. **y** Pulsa dignoscere cautus Doctus amicū fictum a uero: & peritum ab imperito pbe discernere. Quod translatum ab emptoribus ualorum est: an solida sint pulsatione dignoscens tibus. **z** Pictę tectoria lingue: fucatam & dolo sam orationem per eandem translationem intelligit. Tectoria enim sunt cum calce: aut gypso parietes & eiusmodi cętera oblinuntur & leuigantur ad maiorem spectantiū gratiam & decorem. **a** Hic ego centenas: ad singularem amorem suum erga cornutum significandum centum ora sibi audere deposcere scribit. Quod superi⁹ in poetis inania scribentibus increpauit. **b** Sinuoso pectore: amoris gratięque capaci. Sinus enim quodcunque inflexus curuitatesque continet appellatur. **c** Resignent: aperiant & denudent. Nam signare signum apponere & ocludere. Resignare autem aperire significat. **d** Cum primum custos: postquam ex ephēbis discessi: me tibi coniunxi tuamque institutionem secutus sum. **e** Pauido mihi: pedagogum magistrumque timentī. **f** Custos purpura: pteptam intelligit: quę simul cum bulla in usum nobilium puerorum usurpata est. Dependebat autem bulla: hoc est monile antiquum ornamenti genus quod collo gestabatur a pectore: ut puerilem etatem alterius consilio regendā esse ostenderet. Eius forma in bullarum more rotunda erat. A cuius rei specie Plautarcho auctore in problematibus dicta est. Est uero bulla tumor quidam excrecens. Vnde & diminutium bullula deriuatur. Celsus secundo de urina scribens. Aut si quasdam quasi maculas representat: aut si bullulas excitat: qui de bullo uerbo idem post paulo utitur. Aut si bullat: aut si male olet. **g** Laribus donata: generosi adolescentes pueritię annos egressi auream bullam laribus suspendebant: Horatius in sermonibus: Donasset iam ne catenam ex ucto laribus querebat. Laribus uero Seruius tullius primus omnium compitalia & ludos instituit: quod in regia cubanti puero caput affisse uisum: creditumque laris familiaris filium. Ab Augusto postea idem ludi renouari: laresque in compitis positi: & libertini sacerdotes dati sunt quos augustales appellauit. Lares autem dii domestici Manię deę filii dii sunt & caninis pellibus Plautarcho auctore induuntur: quas ideo succingunt ut expeditioresque sint: Nā diligentes exactores uniuscuiusque uite sunt: & humanarum exactio num speculatores scelcrumque ultores: quapropter & canes iuxta eos affident quoniam ad inuestigandū sagaces sunt. Suburra rota: suburra regio romę est uicinia: ut Varro scribit: uel quod sub teo carinarū muro cēt: uel qđ iuerit sub antiq̃ urbe: Vel poti⁹ a pago succusano: sic dicto quia succurrit carinis. Hęc iuxta carinas celio mōti cōiuncta erat. Suburrā autē p uiris subarranis: cōtinens pro contento ponit. **i** Iam cādid⁹ umbo: cū id ētatis essem: ut in militiam scribi possem. Umbo enim curuatura scuti est: quam tamen pro scuto ponunt.

Nec scloppo⁹ tumidas intendis rūpere buccas:
 Verba togę sequeris: iūctura callidus acri
 Ore⁹ teris medico: pallentes⁹ radere⁹ mores
 Doctus: & ingenuo⁹ culpam defigere ludo.
 Hinc⁹ trahe quę dicas: mēsaq; relinque micenis
 Cū capite & pedibus: plebeiaq; prandia noris:
 Non⁹ equidē hoc studeo: pullatis⁹ ut mihi nugis
 Pagina turgescat: dare⁹ pondus idonea fumo
 Secreti loquimur: tibi nunc hortāte⁹ camœna⁹
 Excutienda damus pręcordia: quantaq; nostrę
 Pars tibi sit cornute animę tibi dulcis amice
 Ostendisse iuuat pulsa⁹ dignoscere cautus
 Quid solidum crepet: & pictę⁹ tectoria linguę
 Hic ego⁹ centenas ausim deposcere uoces
 Ut quantum mihi te sinuolo⁹ in pictore fixi
 Voce traham pura: totūq; hęc uerba resignent⁹
 Quod latet arcana non enarrabile fibra.
 Quū⁹ p̃mū pauido⁹ custos⁹ m̃ hi purpura cessit.
 Bullaq; succinctis laribus⁹ donata pependit.
 Cū blandi comites: totaq; impune suburra⁹
 Permisit sparsisse oculos: iā⁹ cādidus umbo:
 Cumq; iter ambiguū est: & uitę nescius error

Tyrones uero albis scutis utebantur ad eorum nouitatem tyrocinii demonstrandam: Virgilius. Parmaq; inglorius alba. Contra ueterani & strenui milites picta scuta gestabant: ut apud eundem poetam & picti scuta labici. h Ramosa in compita. Hoc propter pythagoram dicit: qui hominis uitam in ipsilon littere formā diuisit. l Trepidantes ambiguas an uoluptatum quæ lata & plana est: an uirtutis: quæ arcta & ardua: uiam sequantur. m Apposita in tortos extendit regula mores. Rectam institutionem cornuti laudat: qui tanta facilitate ac tali regula in tortos iuuenum mores ad uirtutem dirigit: ut ipsi eius præcepta libenter admitterent. n Artificem uultum: artificiosum: nam

Deducit trepidas ramosa^a in cōpita mētes^b
Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
Socratico^c cornute sinu: tūc fallere solers
Apposita in tortos ostendit regula mores
Et premittit ratione animus uinci: laborat
Artificēq;^d tuo ducit sub pollice uultum
Tecū & enī longos memini consumere soles
Et tecū primas epulis decerpere noctes.
Vnū opus & requiē pariter disponimus ambo
Atq; uerecunda laxamus^e seria mensa
Non^f equidē hoc dubites amborū fœdere certo
Cōsentire dies: & ab uno sydere duci
Nostra uel æquali^g suspendit tēpora libra
Parca tenax ueri: seu nata fidelibus^h ora
Diuidit in geminosⁱ cōcordia fata duorū
Saturnūq; grauē nostro ioue frangimus una:
Nescio^j quid certe ē quod me tibi tēperat astrum
Mille^k hominū species. & rerū discolor usus.
Velle suū cuiq; est: nec uoto uiuitur uno.
Mercibus hic italīs mutat sub sole recenti
Rugosū piper & pallentis^l grana cymini.
Hic satur irriguo^m mauult turgescere somno:
Hicⁿ cāpo indulget: hunc^o alea decoquit: ille
In^p uenerem putris: sed cū lapidosa^q chiragra:
Fregerit^r atticulos ueteris ramalia fagi:
Tunc^s cassos trāsisse dies: lucēq; palustrem
Et sibi iā feri uitā ingemuere relictā.
At te nocturnis iuuat impalescere chartis:
Cultor enī iuuenū purgatas inseris aures
Frugē^t cleanthea: petite hinc iuuenesq; senesq;
Finē animo certū miserisq;^u uiatica canis

artificem pro eo quod arte perfectum est posuit.

Quæ translatio ab his qui fingunt imagines sumpta est. o Laxamus seria: seu uerioribus interdum studiis ad mensam depositis iocos & sales modeste inspergimus. p Non equidem hoc dubites: mutuum hunc amorem a sideribus nasci uult: quod sub geminibus natus uterque sit iouis benignitate: saturni malitiam superante. q Aequali libra: parcam dicit equa lance ac liberatione utriusque horam suspendere. Libra uero quæ & as & mina dicitur duodecim uncis constat: & ab ea librare de librareque ducitur. r Fidelibus: nobis qui mutuo inter nos animo fidi sumus: s In geminos: castorem & pollucem maxima concordia iuncti se iunctorum iuppiter parens cælo intulit quos geminos posteritas nominauit. Horum stelle salutares sunt in medio æstiuo solstitio iuxta cancrum locatæ. Varro tamen de re rustica libro secundo: Apollinem & Herculem deos appellari geminos autumnat. i Nescio quid certe est: scio equidem propitio quodam astro me tibi coniunctum esse: quod tamen illud si ignoro. Astrum uero græcum est: quod sidus latine dicitur. Plures autem sicellas significat: quæ aliquod signum componant: ut gemini: lyra corona & quæcunque alia formarum genera in cælo notantur. Interdum tamen sidus pro stella unica reperitur. u Mille hominum species: diuersa hominum studia esse monstrans. Coruū philosophia teneri dicit: cui nemo nisi qui libero animo sit: stare dere possit. x Pallentis cuminis: cuminum & satium & siluestre est quaternis aut quinis foliis ueluti scratis multis egritudinibus magno usui: sed pallorem bibentibus gignit: Horatius primo epistolarum: quod si pallorem casu biberent exanisque cuminum. y Irriguo mauult turgescere somno: bene saturari pleniores somno tumescentibus uenis fiunt: Virgilius in bucolicis de Sileno inflatum hesternis uenas ut semper iacho: Irriguum autem somnum dixit: quod membra in riuum morem campos preterlabentis irrigat: ut Fessos sopor irrigat artus apud eundem poetam. z Hic campo indulget: martium campum intelligit: in quæ honoris & dignitatis cupidi magistratu petitori descenderant. a Hunc alea decoquit: decoquere est solusum sectantibus. b In uenerem putris

lutione creditoribus impedita fidem concidere. Quod persepe euenit aleæ lusum sectantibus. b In uenerem putris nimia uenus corpus debilitat & resoluit. c Lapidosa chiragra: podagra pedum: chiragra manuum dolor est: quæ lapidosam propter excrecentes tumores dicit. d Fregerit: ita enim quandoque podagra distorti sunt: ut infracti esse uideantur. e Tunc cassos: tunc queruntur in rerum ignorance tanquam in tenebris se uixisse. f Fuge cleanthea: philosophica disciplina. Cleanthes enim Asiæ philosophus Pharii filius plurimos libros in stoica secta composuit. g Miserisque uiatica canis. Senectuti: quæ canitiæ capillorum significatur. Est uero primo: ista misera: quæ rudibus & indoctis uiris senectus: nisi philosophiæ uiatico tussinoque præsidio subleuetur.

h Cras hoc fiet: ostendit multos mortales diem ex die protrahendo nunquam ad doctrinam uirtutis alūnam incū-
 bere. **i** Quid (quasi magnum) nempe diem donas. Interrogatiue cum quadam commiseratione per parenthesis le-
 gendum est: dicit enim: Cur hunc diem incipiendi certum finem cognoscere: quasi magnum quid sit tantum differ-
 Nemp̄ uero confirmatiuū aduerbium est: ut Nemp̄ hoc assidue. **l** Iam cras hesternum: cras respectu dici exacti
 dicit: est enī ex aduerbio nomen factū. **l** Nam quāuis p̄pe te: optima similitudo a curru translata. Quāuis enī in-
 quit te cras inchoaturū semper dicas: nunq̄ tamen incipis: quēadmodū euenit in quadrigis: in quibus secūdi axis
 rota licet priori semp̄ insitet eam tamen nunquam
 consequitur. **m** Vertentē cātum: ferrum quo ro-
 tē extremitates uinciūtur cantus (auctore Quin-
 tiliano in primo) dicitur. **n** In axe secundo: quas
 drigē duos rotarū ordines cū habeant duplici quo-
 que axe uertuntur. Axis uero stipes teres est: cir-
 ca quem rota uersatur. **o** Libertate op̄ est: ad cēs-
 tam finem animi consequendum: recteque philo-
 sophādum libertate animi opus esse demonstrat.
p Velina tessera: an quia ius suffragiorū in tri-
 bubus habentes munera a diuisoribus capiebant.
 An potius ad cēsarum morem respexit: qui frumē-
 tum quandoque populo diuidebant. Velina uero
 regio in urbe est palatino monti coniuncta. in q̄
 Valerī publicolę domus & uictorię deorumque
 penatiū cedes erant: Dicta autem uelina est: quod
 ibi pastores palatini uellere lanam sint soliti. Pri-
 sci enim ante tonsurę usum lanam uellāt: unde &
 uellara nominant. **q** Publius p̄nominē liberū
 ac quietem esse ostendit. Verum non hanc cor-
 poris libertatem ad sapientiam satis esse declarat.
r Tessera: a thessa mensurę genere diminū-
 tiuum tessera sit. Quę interdum & symbolum bellicum est quod in aciem prodeuntibus dabatur: ne con-
 fusio inter milites oriretur: Virgilius septimo: Classica iamque sonant it bello tessera signum: est p̄terea
 quattuor laterum talus: quo aleam ludebant. Nartialis tertio decimo: Non mea magnanimo depugnat te fiera talo.
s Scabiosum far: an ut rem magis imminuat scabiosum quasi corruptum frumentum dicit. An uero ad glumen aris-
 tamque grani respexit: quorum in uolucris tanquam corpus scabie. granum operitur possidet. **t** Heu steriles uer-
 ri: non manu emissos: sed a cupiditatibus solutos liberos esse significat. Ordo autem talis est: Heu steriles uerri: hoc ē
 ignari ueritatis: quibus una uertigo id est per p̄torem facta liberatio: facit aliquem antea seruū: liberum ac qui-
 ritem uideri: possidet ne ueram libertatem qui sic corporis seruitutem exuerit. **u** Vna uertigo: domitus seruū libe-
 raturus cum ad p̄torem ducens dextra apprehendebat atque ad se conueiebat: ut Apianus quarto de bellis ciuilibus
 libro scribit: libertate se eum donare dicens. tunc p̄tor uindicta eum tangens seruitio liberabat. Ille postea ras-
 so capite in templo feronię libertorum de pilleum assumebat. Cuius rei in amphitrione Plautus meminit. Quod
 utinam ille facit iuppiter: ut raso capite portem pilleum. **x** Hic dama est: hic uilis seruus & nequam est & cum (qa
 dominus liberarit) existimas liberum factum esse. Dama autem serui nomen est: quo & Horatius utitur. Tu ne sy-
 ri dame aut Dionysii filius audes Denicere e saxo ciues. **y** Non tressis: non trium assium p̄tenti. **z** Agos: serui
 nomen hoc loco ut apud Horatium quoque ponitur. si patinam pede lapsus frangat agos. Alibi auctorem equorū
 significat. Plinius quinto & trigesimo de anthimone p̄tore: pinxit & in una tabula: quaque maxima inclauit:
 agasem cum equo. **a** Vappa: uinum quod iterum sponte deferunt: si. poreque amisit uappę nomen accepit. Qd
 Plinio teste quattodecimo libro probrosum quoque hominibus est: cum eorum animus denegauerit. Vappa itaque
 pro uili & ignauo & nugatore accipitur. Horatius in sermonibus: Non ego auarum. Cum ueto te fieri: uappam ius-
 beo aut nebulonem. **b** Et in tenui farragine mendax: sub specie libertatis per quam tesseram suaz farris obtinuit:
 mendax tamen est: quia cum liber appareat uitis & turpitudini seruit. Farrago uero inde dicitur quod far ferro cēs-
 sum: aut quod primum in farracia segete seri coeptum. **c** Exit marcus dama. Qui paulo antea cum seruus esset das-
 ma uocabatur: mox a domino manumissus momento temporis marcus dicitur. Quod uiri romani p̄nomen est. Pro-
 prio enim nomini Prisciano auctore p̄nomen p̄ferebatur: uel differentie causa: ut alter ab altero nosceretur: uel
 quod cum sabinos in urbem receperunt: ad confirmandam conjunctionem illorum nomina suis nominibus p̄po-
 suerunt: & inuicem sabinī romanorum atque ex eo tempore seruatum est: ne nemo romanus p̄n nomine careat.
 Quo quidem a seruis distigebantur. Nam p̄nomina seruis indere non licebat: P̄nomina uero sunt ut, P. Mar-
 cus: Gaius. Cn. & ciusmodi cetera. Itaq; Persius publicum: Marcumque dicendo quiritem factum esse demonstrat.
p Pape marco spondente recusas credere tu nummos: Respondentis loquitur uerbis libertum esse: quoniam & pro

Cras hoc fiet: Idē cras fiet: Quid' (q̄si magnū)
 Nēpe diem donas: Sed cū lux altera uenit
 Iā cras hesternū consūpsimus: ecce aliquid cras
 Egerit hos annos: & semp paulū erit ultra.
 Nā quāuis prope te: quāuis temone sub uno
 Vertentem sese frustra sectabere cantum
 Cū rota posterior curras & in axe secūdo
 Libertate opus est: nō hac qua quisq; uelina
 Publius emeruit scabiosū tessera far
 Possidet: heu steriles uiri: quib; una quiritem
 Vertigo facit: hic dama est: non tressis agalo.
 Vappa & alippus: & in tenui farragine mēdax:
 Verterit hunc domin; momento tēporis: exit
 Marcus dama Pape marco spondente recusas

alio respondere & tabulas subscribere possit: quod seruis negatum est. pape uero admirantis aduerbiū est, Terentius in Eunuchis: Pape superat ipsam thaidem. e Hęc mera libertas: respondet poeta in manumissione meram libertatem non consistere sed decora pronuntiatione hic uersus legendus est. Hanc nobis pilea donant: pileum capite asfumebat qui manu a domino mittebatur. Libertatis enim ad signum erat. Appianus de bellis ciuilibus romanorum libro secundo. Ex his quidam pileum in hasta præferebat libertatis signum: uniuersosque ad ciuitatem patriæ uocabat. f An quisquam est alius liber: tripertita concinatione se liberum esse colligit. Primo enim pponit libertatem

Credere tu nummos: marco sub iudice palles:
Marcus dixit ita est: assigna marce tabellas:
Hęc mera libertas: haec nobis pilea donant.
An quisquā ē alius liber: nisi ducere uitā
Cui libet ut uoluit licet ut uolo uiuere nū sū
Liberior bruto: Mendose colligis inquit
Stoicus: hic aurē mordaci lotus aceto
Hęc reliqua accipio: licet ut uolo uiuere tolle
Vindicta postq̃ meus a prætori recessi.
Cur mihi non liceat: iussit quodcūq; uoluntas
Excepto siquid masuri rubrica uetauit
Disce: sed ira cadat naso: rugosaq; fanna.
Dū ueteres auias tibi de pulmone reuello.
Non prætoris erit stultis dare tenuia rerū
Officia: atq; usum rapidæ permittere uitæ
Sambuca citius caloni aptaueris alto:
Stat cōtra ratio: & secretā gannit in aurē
Non liceat facere id quod quis uitabit agendo
Publica lex hominū: naturaq; continet hoc fas

esse uiuere ut uelit. Deinde assumit licere sibi ut uelit uiuere. Postremo concludit cum id sibi liceat liberio rem se bruto esse. g Aures mordaci lotus aceto: habens aures aceto lotas beneque purgatas & eruditas & quę nullis argumentationibus decipiantur. Nam cum acris & uehemens aceti natura sit eoque pulsus & nares & tempora & aures excitent: quod sensuum erat ad ingenii scientiæ transfudit. h Licet illud ut uolo uiuere tolle. Assumptionem non probat: quia ille asseribat licere sibi ut uellet uiuere, ostendit autem neminem uiuere ut uult præter eum qui recta sequitur: & cui uis uendi uia considerata atque p̃uisa sit. i Vindicta postquā meus a prætorie recessi: postquam me liberū prætor fecit: cur negas nō licere mihi quodcūque libuerit facere: his exceptis quę legibus prohibemur. Vindicta uero uirga est: qua serui a prætore in libertatem asserbantur: dicta autem a uindicio seruo est: qui coniuratos uolentes in urbem recipere tarquinos p̃didit. L. Iulius secūdo ab urbe condita. Premiū iudici pecunia ex prætoris libertas & ciuitas data. Ille primum dicitur uindicta liberatus. Quidam uindictę quoque nomen tractum ab illo putant: quia uindicio ipsi nomen fuit. l A prætore: omnem magistratum cui pareret exersitus: prætorem: appellauerunt: unde & prætorium tabernaculum eius dicitur: & in castris porta prætoris: & præfectus prætorio nūcupatur: sed patres

quo tempore. L. Sestius primus ex plebe cōsul creatus est: Fusum camillum Marci filium primum prætorem uirbanū (qui in urbe ius diceret) creauerunt. Mox unico prætore non sufficiente (q̃ multi perigrini in ciuitatē ueniunt) aliū creatus est: peregrinus: quia peregrinis ius diceret appellatus. Procedente deinde tempore alii prætores creati sunt: q̃ & in prouincias mittebantur. Dictus uero prætor est: ut Varroni placet: qui iure prænet. Eius magistratus insignia: trabea uestis: cella currulis: lectoresque sex cum fascibus extitere. l Masuri rubrica: minū & rubrica eiusde; serme coloris sunt: quibus (quoniam dariores litteras facerent) in scriptura uoluminū utebantur: sed quia capita legū librorumque tituli rubrica inscribebantur: rubrā pro lege denominauit. Masurius autem sabinus iuriconsultus clarus est habitus. m Sed ira cadat naso: noli irasci: irati enī quandoque nares contrahunt. n Rugosaque fanna: irrissio quę p̃r defanationem fit: ut Posticę occurrat sanne. o Veteres auias: ineptas confabulationes quas puer ex auia didicisti Tibullus: Assideat custos sedula semper anus. hęc tibi fabellas referat. p Nō prætoris erat: incipit ratione ostendere: prætorem non posse tenuia & acuta sapiētę præcepta ignorantibus uiris dare: & p̃pterea ne libertatem quide; (quę non nisi in sapientem cadit) posse concedere. q Sambucam citius caloni aptaueris alto: nō me fugit cum sambuca musici instrumenti genus sit: hunc uersum fere ab omnibus legi: quod citius caloni alto musicę ratione; tribueris: quam prætor uitiosis libertatem concesserit. Verum cum calones militum serui sint Sambuca quoque machine be licę genus sit (ut in similitudine atque translatione uerborum persitet) potior sensus erit: Citius caloni seruo militari alto ac propterea rudi atque inepto sambucam intendendam aptaueris: hoc est rei militaris peritia; dederis: quā prætor uitiosos libertate denauerit. Est uero sambuca (ut Festus ait) machina bellica: quam in urbium expugnationibus intendebant: dicta quod ut uoces in sambuca organo: sic funes in ea machina intenduntur. r Calones autē militum serui sunt castra sequentes: uel a calis: id est a lignis & fustibus quos gestabant: uel a calādo cognominati: hoc est quia ad ministerium uocarentur. Calare enim uocare est: Vnde & calendę. A quibus nonnulli dictos quoque calones putant q̃ calendarum die cibaria caperent. s Quod quis uitauit agendo: quod si agatur uitiosum sit. Nihil uero præter rectum fieri licet. t Publica lex hominum natura quę cōtinet hoc fas. Leges omnes aut diuinę aut humane sunt. Humane morib; diuinę natura cōstant. Fas lex diuina est: Ius humana: Aut ergo & humana & diuina

lege hoc constare: ut uitia fugiamus: neque per ignorantiam excusemur. u. **Vt teneat uetitos infcitia debilis actus:** ut etiam infcui acruces a quibus debeant abstinere cognoscant. x. **Inficitia debilis:** ignorantia enim mortales imbecillos ac debiles contra cupiditates reddit. y. **Diluis helleborū:** similitudine probat insipienti non licere ut uelit uiuere: neque ei libertatem concedere quenquam possit: quemadmodum medicinę ac nauigationis in expertis: neque pharmacorum confectio: neque maius gubernatio permittetur. Hellebori autem genera duo sunt: Nigrū: quod purgat per inferiora. Candidum: quod uomitione causas morborum extrahit. z. **Peronatus arator:** perone calciatus. Est enim pero calciamentū rusticum ex corio contra imbres niuesque ac frigora paratum. luena

lis libro. v. Quem non pudet alto per glaciem perone tegi. Virgi. libro. vii. Priscos latinos perone in bellis usos ostendit: Vestigia nuda. Sinistri instituire pedis: crudus tegit altera pero. a. **Luciferi rudis:** nauigationis ignarus cum uel camstellā quę cunctis innotescat ignoret: Lucifer sane idē quod hesperus est. Sed cum plurimum distat a sole: facta uicina occidentalibus plagis exacta prope modum nocte apparens: Lucifer (quia tunc maxime luceat) appellatur Hesperus uero nomen accipit: quod in cois uespere post occasum solis appareat. b. **Exclamet melicerta perisse frontem de rebus:** pudorem omnem & uerecundiam: quę maxime in fronte dignoscitur: Interisse Melicerta nauarum deus clamitans conqueratur. Melicerta uero Inonis & Atamantis regis thebarum filius patrem: cum matrem fugiens se una precipitauit in pelagus. Ambo uero in deos marinos miseratōe deorum conuersi sunt Ino in matrem mutatā: quę & leucotoc. Melicerta in portunū: qui & palemō etiam dicitur. Hic a romanis: ut scribit Festus: inter deos colebatur. Naute quoque cum uenerabatur: Virgi. in Georgi. Votaque seruati soluent in littore naute Glaucoque & panopeę & Inoo Melicertę. c. **Recto talo:** recta uia & ratione. Quod a talo calcis osse translatus est: Talis enim & crucibus non obtortis recte inceditur. d. **Sub prato auro:** cum aurum extra appareat: es intus existēs. e. **Creta:** colore albo & benigno. f. **Carbonis:** nigro colore ac subinde noxio. g. **Presso lare:** lardo mesticus deus est: qui pro ipsa domo interdū ponit. Hora. Qui patriū mimę donat sū dumque laremque: paruam igitur & modestam domum intelligit. h. **Iam nūc astringas iam nunc granaria laxes:** quantū debes & potes quibus decet impartiare. Granaria autem loca in horreis sunt seruādis seminum granis parata. i. **Inque luto fixum possis transcendere numū:** uel de puerorum consuetudine tractum est qui numum filo alligantes in lacumque iacentes si quis eum colligere uoluisset per filium occultatū ad se trahabant illius auaritię illudentes. Vel potius turpe lucrum ex sordido quęstu partum intelligit. l. **Nec gluto sorbere saliuā mercurialem:** Nec eum magna anxietatē lucro inhīare. A gulosis uero translatus est. nam a gula gluto: gulosus dicitur: & sorbere ad nimiam gulositatem refertur. Ipsa quoque saliuā in ore est: quam pro luti cupiditate per translationem posuit. Cui quia mercurius pręst: mercurialem cognominauit. l. **Pictoribus ac ioue dextro.** Humano: diuinoque iure concedentibus. m. **Fronte politus:** ferens pre te speciem boni uiri intrinsecus ple nus dolorum sis. n. **Vapido sub pectore:** astuto a uapore. Qui enim calidiore sanguine sunt: ingenio & astutia magis ualent. Vulpi uero astutia tribuuntur. o. **Funemque reuoluo.** Iterum te in seruitutem redigo cui paulo antea (si careres his uitiis) libertatem concesserim. p. **Nil tibi concessit ratio:** nunquam tibi ratio dederit: ut uitiis seruiens liber sis. q. **Digitum exere:** aperte profiteare: quod a pugnantibus tractum est pollicis erectione se uictos fatentibus. r. **Ecquid tam paruū est:** Ecquid separatim per interrogationem legendum est. Respondentis enim uerba sunt ad mirantis simul & sciscitantis cur ob tam parua uitia libertate carere putādis sit: s. **Sed nullo iure litabis:** nullis donis a superis impetrabis ut in quibus uitiositas est: uirtutis pars aliqua ac propterea ne libertas quidem esse possit. t. **Semuncia uero media uncia est a semis:** quod medium significat deriuata. u. **Nec enim sis cetera fossor:** quemadmodum fossores inepti & agrestes homines imitari nulla mimos in parte sciunt: sic

Vt teneat uetitos infcitia debilis actus.

Diluis helleborū certo compescere puncto

Nescius examen: uetat hoc natura medenti.

Nauim si poscat sibi peronatus arator

Luciferi rudis: exclamet melicerta perisse

Frontē de rebus: tibi recto uiuere talo

Ars dedit: & ueri specimen dignoscere calles

Nequa subærato mendosum tenneat auro

Quęq; uitanda forent: quęq; sequenda uicissim

Illā prius creta: mox hæc carbone notaasti.

Et modicus uoti presso lare dulcis amicus

Iam nunc astringas: iam nunc granaria laxes:

Inq; luto fixum possis transcendere numū:

Nec gluto sorbere saliuā mercurialem:

Hæc mea sunt teneo: cū uere dixeris esto

Liberq; ac sapiens prætoribus ac ioue dextro:

Sin tu cū fueris nostræ paulo ante farinæ

Pelliculam ueterem retines: & fronte politus

Astutā uapido seruas sub pectore uulpem

Quæ dederā supra repeto funeq; reduco

Nil tibi concessit ratio: digitū exere: peccas.

Ecquid? tā paruū est: sed nullo iure litabis

Hæreat in stultis breuis ut semuncia recti.

Hæc miscere nefas: nec cū sis cætera fossor

uitiis dediti neque iuit exercere uirtutes. Batillus autem Neronis quo ioculator ac saltator eximius fuit: Iuuenalis Molli saltante batillo, Tuscia uesice non imperat, Satyri uero dii siluestres petulantes ac saltatores in antiq. comoc diis inducuntur: quorum personas in theatro mimi plerumque assumebant. x Liber ego: assueueranter aduersari liberum se esse affirmat, unde datum hoc sumis: Respondet poeta cum tot uitiis subditus sis: unde tibi libertatem aus des assumere. y An dominum ignoras nisi quem uindicta relaxet: an non credis alium tibi esse preter cum a quo te pretor liberauit: quibus uerbis ostendit non cum qui uindicta pretoria liberetur: sed qui uitiis non seruiat: libe

Tris tantū ad numeros satyri moueate batilli
Liber ego: unde datū hoc lēris tot subdite reb?
An dominū ignoras: nisi quē uindicta relaxat
I puer: & strigiles crispini ad balnea defer
Si increpuit cessas: nugator seruitiū acre
Te nihil impellit: nequicquā extrinsecus intrat
Quod neruos agitet: sed si intus & iecore ægro
Nalcuntur domini: qui tu impunitior exis
Atq; hic quē ad strigiles scutica^b & met⁹ agit he-
Māe piger stertis: lurge iqt avaritia eya^c (nilis
Surge: negas: instat surge inqt: Nō queo: Surge.
En qdagā: Rogas: en laperdā aduehe pōto
Castoreū^d: stupas: habenu^e: tus: lubrica^f coa
Tolle recens primus piper e sitiente^g camelo
Verte aliqd: iura^h S³ iuppiter audiet, Heuⁱ heu
Varo^j regustatū digito terebrare salinū
Cōtentus perages si uiuere cū ioue tendis
Ia^k pueris pellē succinctus: & cœnophorū^l aptas
Ocius^m ad na uem nihil obstat: quin trabe uasta
Aegæū rapias: nisi solersⁿ luxuria ante
Seductū moneat: quo^o deinde insane ruis: quo?
Quid tibi uis: calido^p sub pectore mascula bilis

rum esse: z I puer & strigiles: seruitutem corporis non tam artam q̄ animi esse ostendit. dicit eni Si quid ab hero facere iussus sis: hęc seruus cor porca nihil animum tuum perturbat. At si intrin secus uitiis seruis: uehementi⁹ angeris: q̄ qui me tu uerberum hero parat. Strigiles uero ad fricandū & polliendum corpus paratē sunt: a stringendo hoc est tergendo & radendo cognominate. Puer autem pro seruo ponitur. Horatius in sermonibus: An hic peccat sub noctem qui puer uiam furtiua mutat strigili. a Qui tu impunitior exis atque hic ex Horatio sumpsit Qui tu impunitior illa: quē paruo sumi nequeunt obsonia captas: quidā qui pro cur & quare legunt: ut qui sit moctenas: Atque uero pro q̄ comparantis aduerbio ponitur Idem in primo sermonum: Non se peius cruciaue rit atque hic. b Scutica: scytos gręce: pellis lati ne dicitur. Vnde scutica genus uerberis e loris fa cti deducitur. c Mane piger stertis: altercationē inter se avaritię ac luxurię ponit: quatum utrius qui obtemperat nullo pacto liber esse queat. d Eya: hortantis aduerbium est: Horatius primo ser mone: Eya quid stas. e En quid agam: desidis dubitatio quid si surgat agendum sit. f Rogi tas avaritię uerba cum quid facere debeat admo nentis. g En saperdam adueheien & ecce osten dentis aduerbia sunt: & separatim a reliquis hoc in loco en debet pronunciari: Saperda uero ut Fe stus ait: pessimi piscis genus est. h Castoreū: ca stor & fiber ponticum animal idem est testiculos sibi amputans urgēte periculo: ob eos se peti gna

rus. In usu enim medicis sunt. Horrendi quidem animal morsus est. Nam si hominem comprehendit: non ante morsum resoluit: q̄ ossa infracta concreuisse senserit. Caudam uero piscium similem: ceteram spem lutę habet. 1 Hebenum: hebeni arboris indicę genera duo sunt. Vnum si uticosum citisi modo. Alterum rarum enodi trunco. Ma teria eius nigri ac iocundi splendoris ē: quam accēdi negant. Eam pompeius magnus mithridatico triumpho prim⁹ exhibuit. l Lubrica coa: uina coa uel aluum soluentia uel quę sine palati asperitate potentur ob eorum lenitatem. l Tolle primus: primus ait quia minus lucrantur qui in mercibus emendis postremi sunt. m Sitiente camello: prę properam negociatoris fęstinationem ostendit. In quatrduum enim sitim hoc animal tolerat. Verum cum bibendi facultas datur: tantum impletur quantum preteritum sitim expleat & in futurum diu profit. n Iura: uel quo citius ac melius uendas: uel quia ut Horatius inquit: Laudat uenales qui uult extrudere merces. o Sed iuppiter audiet: adolescentis uerba: Ionem si ita iurauerit auditurum. p Heu heu: avaritia admonet: si metu dcorum teneatur pau perem semper futurum. q Varo stulte ac non recte sensiens. A uaris translatum: qui introrsum crura intorta ge runt, nam qui in exteriorcm partem obtorta habent: uacii appellantur. Varro de re rustica libro secundo de canibus scribens: Cruribus rectis ac potius uaris q̄ uacis. r Iam pueris pellem: hęc ex poetę persona dicuntur ostendentis illum iam avaritię parere uelle: Dicit enim: itaq; te paras ad nauigandum. s Cœnophorum uas: uas est uinarium. Iu uenale: Totum cœnophorum sitiens. t Ocius: ab ocys uerbo gręco: quod cito significat: ocys & ocysime aduersa bia: & ocyor & ocysimus nomina deriuantur. u Solers luxuria: ingeniosę contra avaritię adhortationes. Alias enim deses & laete est: nam luxuria nimia rerum profusio ac supra pudorem est: unde luxuriosos in re familiari pro digos & solutos dicimus. x Quo deinde insane ruis: quo luxurię uerba adhortantis ne avaritię deditus perpetu is cruciatibus torqueatur: sed domi ociosę degens genio suo indulgeat. y Callido sub pectore mascula bilis intus uiuit: quam non extinxerit urna cicutę. hoc per parēthesim legitur: & poetę attribuitur. ait enim propter luxurię

reprehensionem contra auaritię tuę cupiditatem: quę iubet ut nauigandi sententiam mutes: ita irascaris: ut non solum obolo aut drachma cyato ne aut accubulo: sed ne urna quidem cicutę ab ira eiusmodi purgari possis. Cicuta uero licet homini (ut inquit Lucretius) acre uenenum sit: ad multos tamen usus ac presertim ad refrigerandum sitmaschum ualet. Itaque cum bilis ardore intumuisse poeta dixerit: ut medicinę artis peritus: cicutam in remedio posuit.

z Veientanumque rubellum: uicentanum uinum pessimi saporis uecentano herurię agro nascitur. Horati: Qui uecentanum festis potare diebus Campana solitus trulla: Rubellum autem a rubro colore diminutiuum est. quoniam am uecentanum uinum rubeat: nam a rubro rubellum deriuari. Plinius decimoquarto auctor est. Proxima dignitas nomentanis rubente materia. Quapropter quidam rubellas appellauere uineas a Vapida pice: ad uasa uiuo condendo antiqui pice utebantur. Sed si ea fumidum uirus: aut adustiorum: acoremque sentiret: uina non parum lędebantur. b Sessilis obba: poculi lignei genus Marcellus auctore obba est: quę cum fundo latiore sit: sedere uideatur. c Quincunce modesto: Modestior ac temperatior lucro: Quicunx uero quinq; que uncie sunt. d Auidos sudore deunces: quia maiori lucro inhiant: maiores quoque labores periculaque suscipiunt: propter quod sudare quasi cum maiore sudore discrimineque parare auidos deunces dixit. Atque auidos dicendo id nummis quod auari hominis erat: dedit. Deunx uero undecim uncias continet quasi una uncia ex asse dempta. e Nostrium est quod uiuis: in uoluptate corporis bonum ponit: cum ex nobis post obitum nihil restet. f Hoc quod loquor inde est: hec etiam quę nunc loquor elapsa sunt. nam ut ait Horati: Duz loquimur fugit inuidia etas. g En quid agis? sciscitatur goeta cui ita ab auaritia & luxuria pessimis ac diuersis inter se malis adhortetur: utram sequatur: cum alterutram sectari oporteat. h Nā luctata canis nodum arripit: quemadmodum nec canis si catenę nodum luctando abruperit quāuis fugiat libera tamen non est: quia magnam partem catenę a collo trahit: qua iterum post paulo capiat. Sic tu si semel atque iterum uitis obstiteris: non propterea te ab eis liberum esse putes: cum ab illis non multo postea iterum illegeris. i Daue cito hoc credas iubeo. Exemplo probat non liberos amatores esse Cherestratum autem amicam chrysidem relinquere meditantem orta inter eos dissentione cum dauo seruo loquentem inducit: quod ex Menandri poetę fabula sumptum est. l Siccis Cognatis: sobrii: ipse enim se mox ebrium appellauit. Cognati uero e matris. agnati ex latere patris sunt. l Vdas fores: propter unguenta quę spargebant amici postibus amatores. m Extincta cum face: longiorem moram significat: cum tantum ad amica limina pernoctarit: ut etiam fax tota consumpta sit. n Eugene puer: Dauu uerba sunt heu i consilium approbantis: atque ut diis hunc morbum depellentibus agnam feriat adhortantis. o Sed censu plorabit daue relicta: Cherestratus more amanti qui ab indignatione ad commiserationem momento temporis inuertitur: dauum interrogat: an chrysis a se relicta desertum amorem sit desitura. p Nugaris: Dauu uel poetę potius: sub Dauu persona uerba sunt: fore cum sub imperio chrysidis ostendentis. q Solea rubra: hoc ex re ipsa deductum est. Domine enim quandoque amatores suos percutiunt: cum illos sibi deuinctos intelligunt. Iuuenalis: Et solea pulsare nates: r Ne trepidare uelis: ne uelis festinare hunc amorem in cassum abscondere cum seruus illius sis. Trepidare autem interdum festinare significat. Virgilius quarto eneidis. Dum trepidant alę: saltusque indagine cingūt. s Atque artos rodere casses: supra translatio est a feris: quę plagis comprehensę rodere illas festinant: ut effugere inde possint: Casses uero retia sūt. unde & cassū p inani & uano: & incrassū; aduerbium (i. frustra quāsi absque cassibus: sine quibus uenatio est inanis) deductum.

Intumuit (quā non extinxerit urna cicutę)
Tū mare transilias? tibi torta canabe fulto
Coena sit in transtro: uenientanūq; rebellum
Exhalet uapida lęsum pice sessilis obba
Quid petis? ut nūmi: q̄s hic quincūce modesto
Nutrieras: pagant auidos sudore deunces
Indulge genio: carpamus dulcia nostrū est
Quod uiuis: cinis & manes: & fabula fies
Viue memor læti: fugit hora: hoc qđ liq̄r idē est
En? quid agis? duplici i diuersū scinderis hamo
Hūccine: an hūc sequeris? subeas altern? oportet
Ancipiti obsequio dominos alternus oberres
Nec tu cū obstiteris semel instantiq; negaris
Parere imperio: rumpi iam uincula dicas
Nā luctata canis eodū arripit: ast tamē illi
Cū fugit a collo trahitur pars longa catenę
Daue cito hoc credas iubeo: finire dolores
Præteritos meditor crudū cherestraius unguem
Abrodens ait hæc: an siccis dedecus obstem
Cognatis? an rem patriā rumore sinistro
Limen ad ebescenū frangam dū chrysidis udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto?
Euge? puer sapias diis depellentibus agnam
Percute: Sed? censu plorabit daue relicta
Nugaris? solea puer obiurgabere rubra
Ne trepidare uelis: atque artos rodere casses

r Haud morasque ulla mora & tarditate. u Quidnam igitur faciam: phedriē in Eunuchō apud Therentium uerba sunt cum parmenone seruo dicentis exclusum se a: thaide ad illam etiam si se obsecret non reuersum. x Sitorus & integer: si te totum ab eiusmodi scrupulo animi liberaris: tunc te uere liberum iudicabo: non autem eum: qui uindicta pretoria: quam festucam cognominat: liberetur. y Ineptus: non aptus & impotens: a seruitute animi: liberare. z Ius habet ille sui palpo: ambitiosos quoque ostendit sui potestatem non habere & honorum cupiditatibus inservire. a Palpari uero blandiri est: Vnde palpo pro adulatione atque blanditore deducitur. b Cretata ambitio Candidata: nam summos honores petiti in campum martium candidati descendebant. c Et cicer ingere large: uetustiores ediles legumina populo floralibus ludis dabant: Horatius in sermionibus: In cicer atque faba bona tu perdasque lupinis. Iatus ut in circo spatire. d Florida: ut Varro de re rustica primo refert. Robigum & floram deos agricolarum ueteres maxime coluerunt quibus adiutoribus fumenta atque arbores rubigine non consumeretur & tempestiue florent. Itaque robigi robigalia: & flore floralia ludi maio mense sunt instituti. e Aprici senes: aprici dicuntur senes qui locis apricis gaudent apricatione neque delectatur. Aprica quoque dicuntur loca sole aperta & frigoris horrore carentia. Virgili: Duceret apricis in collibus una colorem. f Quid pulchrius: uel hironice a poeta prolatum est: quas si turpe sit per summam ambitionem honores querere: uel ambiciosi uerba sunt: nihil pulchrius esse quam populo placere dicentis. g At cum herodis ueneret dies: superstitiosos: cum uano semper metu deterreantur: non liberos esse dicit. Herodis dies: sabbata que a iudeis concelebrantur: quorum rex herodis fuit. h Vincta quoque fenestra: eorum ritum in sacris enumerat. Nam iudei accenso candelabro utebantur. quod uiolis adornatum: ad fenestramque positum dicit inuncta oleo candelabri lucernarum. i Recutita sabbata: que a iudeis circumcisis concelebrantur. Recutiti enim iudei a circumcisa penis cute sunt appellati. Vnde & apellē quasi sine pelle cognominantur. Horatius primo sermonum.

Nūc ferus & uiolēs: at si uocet haud' mora dicas
Quidnā' igitur faciam: ne nūc arcessor: & ultro
Supplicet accedā: si' totus & integer & illinc
Exieris nūc nūc hic hic. quē quærimus hic est
Non in festuca: lictor quā iactat inæptus:
Ius' ne habet ille sui palpo' quē ducit hiantem
Cretata' ambitio: Vigilia: & cicer ingere large
Rixanti populo: nostra ut floralia' possint
Aprici' meminisse senes: quid' pulchrius? ac' cū
Herodis uenere dies: unctaq' fenestra
Dispositæ pinguē nebulam uomuere lucernæ
Portantes uiolas: rubrūq; amplexa catinū
Caudat nata tynni tumet alba fidelia uino
Labra moues tacitus: recutitaq; sabbata palla.
Tū nigri' lemures: ouoq; pericula rupto.
Tūc' grandes galli: & cū' sistro lusca sacerdos
Incussere' deos instantes corpora: si non
Prædictum inter mane caput gustaueris alli
Dixeris hæc inter uaricosos' centuriones:
Continuo crassum' ridet uulpenius ingens:
Et centū græcos curto centusse' licetur'.

Credit iudeus apella. h Nigri lemures: umbrę tagantes hominum ante diem mortuorum lemures: quasi remules dictę sunt a remo: cuius occisi umbras cum romulus frater placare uellet: parentalia quędam instituit remulia appellata: quę mense Maio per triduum celebrabantur. de lemurebus Horatius in epistolis meminit: Nec tū nos lemures portentaque thessalia rides. i Ouoque pericula rupto: omnium in superstitione haberi & Iuuenalis testatur. Metuique iubet septembris & austri Aduentum nisi se centum lustrauerit ouis: Adco autem superstitiosi erant: ut si in huiusmodi expirationibus ouum ad aram positum frangeretur putaretur non sine periculo id futurum. m Tunc grandes galli matris deum sacerdotes galli uocantur a gallo phrygię: flumine: cuius aquam potantes in furore: uer si testa famia sibi uiriliter amputabant. Grandes uero ait: quia ut Strabo meminit: præpotentes quondam erant: ac propter decore reuerentiam ceteros sacerdotes præbant. Ipsa quidem & didimena & cibeles & pessinucia dicta est. n Et cum sistro lusca sacerdos: Io inachi filia: ut flaccus argonauticon quarto refert cum post longos errores in egyptum tandem uenisset: Iouis commiseratione e uacca in deam conuersa atque in celum recepta: Iis posica dicta est. Hęc maximo in honore diuersis in partibus orbis fuit: romęque templum iuxta euiliam meruit. sistrum uero cornu incuruum est: quod ipsa dea gestabat: ut Aspidem cincta comas & ouanti persona. sistro apud eundem Flaccum: Sacerdotem autem isidis uel corporis uel animi uitrio luscā dixit. o Incussere deos instantes corpora: metum deorum corpora uariis morbis instantium incusserunt. p Dixeris hæc: si hæcque ad ueram libertatem pertinent inter militares uiros dixeris: statim rideberis. q Varicosos: laboriosos & dueros. Varices enim eminentiores ueniunt in cruribus sunt: quę interdum stantibus nimiumque laborantibus oriuntur. r Crassum ridet: uehementer ac multum ridet. nomen enim pro aduerbio posuit. s Curto centusse licetur: centum philosophos parui estimat. Centussis uero a centum assibus dicitur quem curtum dicendo pro exiguo precio ponit. t Liceri autem & licitari est premium ultro in actionibus deferre cum in rebus emendis alius alio maius premium pollicetur.

Admouit iam bruma loco, Mediocritatem seruaturus in eos inuehitur qui ut grande patrimonius heredit⁹ suis reliquāt auaritię intēti sordide uiuūt. **b** Bruma. Bruma breuitate dierū dicta quinto & uigesimo de cēbris die inchoat: quā fit i capricorno hymale solsticiū. A qua brumales dies: qui circa brumam cognominantur. **c** Basse: Celsius bassus poeta lyricus Neronis tempestate floruit: quem se uidisse Quintilianus testatur cū inter lyricos numerans: horatioque adiiciens. **d** Tetrico pectine: Seucro & graui stilo. Alludit autem ad montem tetricum: dans id carmini quod est montis. Est enim tetricus in sabinis asperimus. Vnde tetricos homines tristes ierosque dicimus Virgilius vii. Qui tetricę horrentis rupes: montemque seuerum. Calperiamque colunt. Sabinorum autem gens antiquissime italię habita angustam admodum regionem incolit a tiberi nomen usque Marem strepitum Massculum & uirilem sonum. **f** Fidis latinę: Corda citharę fides est: dicta quod tantum eius inter se corde: quantum inter homines fides concordet. **g** Mox iuuenes agitare iocos. Lyrici poetę & iuuenum curas & libera uina: ut scribit Horatius: referunt. **h** Pollice honesto: Decenti & ornato stilo propter fides: quę pollice agitant. **i** Mihi nūc ligus ora intepet. Ad dextram italię sub alpi⁹ ad macram fluuium usque ligura est. **l** Hibernat que meum mare. Eusebius temporum libro Persiū uolateranum esse scribit. Ipse uero cum se iuuenē si in portu degere: ligusticumque pelag suū esse ut qui inde traxerit genus dicat: suaz profecto patriam liguriam esse significat. A uicinitate se appellat ligurē: dicet quispiam. An uero credendum est cum lunę portus a uolateris distet stadia circiter septingenta se ligurem pro tusco appellauisse. Mare enim quod uada uolaterana abluir: uon ligusticum sed tuscum dicitur. An igitur Eusebium putas. Nullus temporum scriptor est: in tam longa presertim serie: qui nō labi quandoque possit. Quin ipse idem Ennium tarentium appellat. Quem rudis ortū esse Silius italicus libro duodecimo auctor est: ut Rudie genuerit uctus sit: Nunc rudie solo memorabile nomen alunno. Quod & Pōponius melas scribit. Post barium & gnatia & Ennio ciue nobiles rudie. Hibernat: hibernare dicitur pelagus: cum nauigari per hymen nequit quoniam tunc naues in portus: ut milites in hiberna secedunt. **l** Qua latus ingens dant scopuli: Lune quondam: spedię nunc portus naturalis loci munitissimus insulam uel scopulum potius e regione paruo admodum interuallo disinctus habet: ambitus stadiorum quadraginta: qua parte latus ingens scopulos dare scribit. Nam a uenetis p̄p̄inquo oppidulo per hoc angustum latus in portum spedię nauigatur. **m** Et lit⁹ multa se ualle recepta. Lune portus ab utroque latere altis montibus cinctus: in arcusque intenti formam curuatus multa se ualle insinuat. **n** Lunai portum est op̄re cognoscite Opere percipere est hunc ut portum quęstus gratia cognoscatis. Huc enim cum plurimi negociatores lucri causa nauigarent nimiam romanorum cupiditatem reprehendens: hironice hunc portum cognoscendum demonstrat. est uero poete Ennii uersus quem ideo suis inseruit: ut eius auctoritate atque antiquitate solum patrium commendaret Lunensis aut portus in quinto Strabo his uerbis meminit: horum luna quidem ciuitas & portus est. Gręci autem & portum & urbē selenes. i. lunę appellant: uerum ne quis ductus similitudine nominum eodem in loco portum & urbem eē putaret lunę portus ab urbe alto monte sciūgitur. Vrbs enim in hętruria ad macrę fluminis hostia sita est: portus aut in liguria positus ab ea distat circiter stadia octoginta. **o** Cor enni: enniā prudentia. Cordati enim sapientes dicuntur. **p** Postq̄ destertuit esse Meonides quintus pauone ex pythagoreo. Refert Heradides ponticus ut Laertius scribit: Pythagoram dicere solitum se aliquando Aethalidem mercurii filiū fuisse qui longo post tēpore in Euphorbiū Deinde in hermotimū: postea in pythū: nouissime in pythagoram commigrauit: ad hunc igitur alludens Persi⁹ Enniū Quintū ab Homero esse significat. **q** Meonides enī Homerus dicit: uel a meone patre: qui nepte Critēide uitiata Homerū genuit: ut Euphorus cumeus in libro de patriis rebus scribit: Vel a Meone lydorū rege: qui infantem Homerum suscepit: ac liberaliter educauit: ut Aristoteles in libro de poetica meminit. **r** Securus uulgi negligēs & cōtēptor: Virgi. primo gneidos: Secur⁹ amorū germanę. **s** Auster ifoelix pecori: oñdit se auaritię nō intēti. Auster uero: q̄ & nothus dicit: a meridie autūnali tpe spirās uarios morbos excitat. **t** Secur⁹ & angul⁹ ille uicini nostro: q̄a pinguior: Nec inuidia laboro: qd̄ uicin⁹ me ditior sit. Angulū uero uel p̄p̄rdio: totū a p̄ponit. Vel uicini capū intelligit. **u** Et si adeo ditescāt orti peioribus: quāq̄ oēs peiorib⁹ orti parētib⁹ & ipsi quoq̄ deterrimi ditiores indices sūt. Adeo aut multū & ualde significat. **x** Vsq̄ recuse curū ob id minui senio ditiorib⁹

Satyra Sexta.

Admouit iā bruma⁹ focote basse⁹ sabino. Iā nelyra & tetrico⁹ uiuūt ē pectie chordę Mire opifex numeris ueterū primordiā uocnm. Atq̄ marē in strepitū fidis⁹ intendisse latinę Mox⁹ iuuenes agitare iocos & pollice⁹ honesto. Egregios luisse senes: mihi nūc ligus⁹ & ora. Intepet: hybernetq̄⁹ meū mare: quā latus ingēs Dant scopuli: & multa littus se ualle receptat Lunai⁹ portum est operę cognoscite ciues Cor⁹ iubet hoc enni postq̄⁹ destertuit esse Meonides⁹ quintus pauone ex pythagoreo: Hic ego securus⁹ uulgi: & quid pręparet auster⁹ Infelix becori: securus⁹ & angulus ille Vicini nostro quia pinguior & si⁹ adeo omnes Ditescant orti peioribus usq̄⁹ reculem

inuidēdo: nec sibi mortē acceleraturū: nec genium suum defraudaturū p̄mittit. y Sine uncto: nimis parce ac for-
dide: z Et signum in uapida naso tetigisse lagena: de sordidorum atque auarorum consuetudine tractum est qui
uel usque ad fecem uini (Nequid in cado super sit) potant: Cuius in fundo signum aliquod sculptum est. a Discre-
pet his alius: alium a suis moribus discrepantem: sordideque uiuentem demonstrat. b Geminos horoscope uaro p̄-
ducis genio. Diuersa contrariaque natura eadem hora ortos pducis. Horoscopus uero genesis est inspector. c Va-
ro genio: genius p̄ natura cuius est deus accipitur. Varrum autē intortum significat: ut fallit pede regula uato. d

Curu? ob id minui senio haud cænare sine? ūcto
Et? signū in uapida naso tetigisse lagena.
Discrepet? his alius: geminos? horoscope uaro?
Producis genio: solis? natalibus est qui
Tingat olus ficcum muria? uaser i calice empta
Ipse? sacrū irrorans patinæ piperi: Hic bona dēte
Grādia magnanimus pagit puer. Vtar? ego utar
Nec? rombos ideo libertis ponere lautus:
Nec? tenuem solers turdoru? nosse saliuam
Messe? tenns propria uiui: & granaria: fas est:
Emole: qd? metuis? occa? & seges altera i herba ē
Ast? uocat officiū trabe? rupta brutia? saxa
Prēdit amicus inops rē qui omnē surdaq? uota
Condidit? ionio iacet ipse in littore & una
Ingentes? de puppe dei iamq; obuia mergis
Costa ratis lacere nunc. & de? cespitem uiuo
Frange aliquid largire inopi: ne pictus oberret
Cerulea in tabula: sed? cenam funeris hāres
Negliget iratus: quod rem curtaueris urnæ
Ossa inodora dabit: seu? spirēt cinnama surdū:

rens benigne: post paulo sibi reddet. n Occa seges altera in herba est: quę exuperat tibi ipsi cōminuens pauperib?
diuidas. Mox enim eadem reparabis in trāslatione autem uerborum agresti similitudine permanet. Occare enī gle-
bam occidere & cōminuere est: Varro de re rustica libro primo: Vineas nouellas fodere aut arare & postea occare &
deinde cōminuere ne sit gleba dura quod ita occidunt: occare dicit hic quoque occator: qui glebas ita occidit aucto-
re Festo cognominatur. o Ast uocat officiū: non his modo quę ex prouentibus superat: sed substantiis p̄priis ami-
cos subleuandos affirmat. p Trabe rupta: naufragium factū ostendit: trabem pronam quę ex trabibus ne ctitur pos-
nens. q Brutia saxa: brutius litus italię super lucaniam ē: & ad auripum usque siculum pertinet stadiorum spacio
mille trecentorū & quinquaginta. Fuere autē brutii lucanorū pastores: quibus quoniam transfugerunt: brutii sunt
appellati. Lucani enim brutios fugitiuos atque rebelles uocant. r Surdaque uota: quoniam a diis non exaudiuntur.
s Condidit ionio: in ionio mari naufragiū passus rem oēm amisit. Ionium autē pelagus duplex est: alterum a ionia
regione minoris asię appellatum: quod numerofo ambitu littorū: flexum ab egeo ad hadriaticū mare cōtinet: alterū
in italię finibus: quod a Ione Naulochi filia ab Hercule interempta: ut Salinus autumat nomen traxit. t Ingētes
de puppe dei: iocose in deos maris dictum: quorum simulacra prostrata cum iaceant: neque sibi neque inopi illi p̄-
fuerint. u Iamque obuia mergis costa ratis lacere: lure costam ratis mergis obuiam factam dicit: clamore enim
suo tempestatem denunciantes e medioque mari ad litus euolantes obuiarum fragmenta offendunt. Virgili? pri-
mo Georgicorum: Iam sibi tum curuis male temperat unda carinis: Cum medio celeres reuolant ex equore mergi.
clamoremque ferunt ad littora: mergis uero quod se in aquam cibum captus immergat: cognominatur. x De
cespite uiuo frange aliquid: de patrimonio aliquid minuens amico inopi largiaris: Ne pictus oberret cerula in ta-
bula. naufragi casum suum in tabula pictum circumferebant: quo stipem aliquam corrogarent: Ceruleam autem
dicendo ad pelagi colorem respexit. y Sed cenam funeris hāres negliget: sub auari persona poeta loquitur: si
amicis propria bona diuiseris: iratus hāres funus & epulum negliget. z Seu spirent cinnamia surdum: surde
spirare ac redolere dicitur cuius uix odor sentitur. Cinnamū uero auctore Plinio in ethiopia nasci: eius frutex duo-
rum cubitorum altitudinis: quattuorque digitorum crassitudinis est: quoque magis ingrescat: plus probatur.

Solis natalibus: auari sordes etiam in natalib? ex-
primit: in quibus largius & abundantius uiuitur
e Muria: salugo ex liquore piscium facta muria
est: ut Plini? primo & trigesimo libro scribit. Quā-
cum in calice paruo admodum poculo emptam dis-
cat: hominis auaritiam declarauit. f Irrorans: le-
uiter tenuiterque inspergens. g Hic bona dēte
te grandia magnanimus peragit puer: contrarius
superiori adducit bona sua prodigaliter consumē-
tem. h Vtar ego utar: se modum seruaturum pol-
licetur. i Nec rombos: non rombos libertis appo-
nam. quod prodigalitati nimis nota est. Rombus
enim apud maiores in precio fuit p̄sertim Rauē-
nē captus. l Nec tenuem solers turdorum nosse
saliuam nec se gulosum futurum dicit: ut tenuem
saporem turdorum. & quęcunque suauiora palato
sunt: discernere calleat. Saliua uero propter sapore
ad gulositatem transfertur. Turdus uero ut Marti-
alis assecerat: inter aues gloria prima est. Horati?
quoque obscuro nil melius turdo ait. l Messe ten?
propria uiue: Vitam ducas iuxta rerum tuarum fa-
cultatem & copiam. Tenuis enim p̄positio ē pio-
pinqutates significas: quę & interdū accusatiuo
coniūgitur. Flaccus in Argonauticis: Et tanam te-
nus imenso descendit ab euro: Nōnunquā & ge-
nitiuo: Virgili? in Georgicis: Et curum tenuis a-
mento pascaria pendet. m Quid metuis: adhor-
tatur ne honeste consumere id metuat: qd terra pa-

a. Seu ceraso peccent casia: casia quoque in ethiopia nascens ceraso mixta odoratū unguētū facit: mortuorū uero ca-
dauera diuersis unguentis condiebant. Ipsa quidē cerasus a. L. Lucullo post uictoriam mithridaticā e ponto in ita-
liam aduecta est. b. Et bēstius urget doctores graios: cum pocta quē supra posita sūt tanq̄ ab auaro plata dixerit: qd̄
sequitur ab eodē in philosophos dicitur. Bēstius uero a bēstia deriuatur: Hora. Diceret urendos corrept̄ bēstius idē
c. Ita fit postquam sapere urbi cum pipere & palmis ueniret: avarus dicit imminui postq̄ luxuria & p̄corum phi-
losophica disciplina ad liberalitatem adhortans in urbē uenit. Quo apud maiores parco afluētos: agendisq̄ rebus
magis q̄ philosophorum scolis intentos non con-
tingebat. Quidam hęc non ab avaro: sed a Persio
dici uolūt: ut sensus & ordo sit. Ita fit ut grēci phi-
losophi rideantur: postq̄ hoc nostrum sapere mani-
fester autēq̄ transmarina in gulę usum adueherē
turi urbem eū pipere & palmis uenit: hoc ē postq̄
luxuries tanta increuit quod si ita legerimus sape-
re a sapore deducitur cuiusmodi apud Horatium
Foecundi leporis sapiens sectabitur armos. d.
Foenisecę crasso uitiarunt unguine pultes: postq̄
agrestes homines coeperunt unctius uiuere. Un-
guem enim ab uncto uenit: est uero unctum pin-
gue in suis dorso. Puls uero antiquitus farina aq̄
indita tātum fiebat: mox ouo: calco: melle additis
sine uncto tamen confecta est: pulque punica ap-
pellata. e. Hęc cinere ulterior metuas: ad auari
obiecta respondet Persius se parcius non uictu-
rum quo magnificentius post humetur. Interro-
gat autē num timeat quē post mortem casura sunt
f. At tu meus heres: cernens auarū de herede sol-
licitus: ad eum se uertit: qui suus quādoq̄ heres
futurus sit. g. Obone num ignoras: ob caligulę
uictoriam de germanis: se paria dicit centum ma-
ctare uelle: in quo magna impenſa futura est. h.
Missā est a cęsare laurus: C. cęsar germanici & a-
grippinę filius: qui & caligula dictus post Tybe-
rium impetrauit: unicam omnino germanicā ex-
peditionē suscepit: in qua memoria dignū gessit.
Terūtāmē: magnificē litteras romam misit: p̄terque barbaros trāsſugas & captiuos galliarū procerissimū quēq̄
legit: quos in pōpa catenatos adduceret: Quās deinde urbes natali suo ingressus est. i. Et aris frigidus excutitur ci-
nis: cū uictoribus supplicationes decernebātur: ad aras templeque deū sacrificabant: quod nūc fieri ait litteris a cęsa-
re de germāica clade missis. l. Iā chlamides regū: Vestis gen̄ chlamis ē q̄ aliq̄ militare exiſtiuāt. l. Lutea gausapa
gausape militare stramentum est. Luteus uero crocinus color a luteo pratensi flore: ac sine usu cognominatur. Persi
milis autē colore est florib⁹ genestiarū & croco. Virg. iam croceo mutauit uellera luto. m. Effeda: uehicula gallorū
britannorūque sunt: Vngi. in georgicis: Belgica uel molli melius feret effeda collo. Propertius: Effeda cęlatis linte bri-
tanna iugis. n. Ingentes rhēnos: uel quia ut Suetonius ait ad triumphī pompā procerissimū quenque legit: ingē-
tes accolat rhēni dicit: uel quia etiam fluminū simulacra in triūphis p̄ferrebant. Rhēnus autem flui⁹ gallos a ger-
manis determinat. o. Celsonia: celsoniam luxurię ac lasciuie perditę Caligula uxorem duxit: ardentissimeque ama-
uit. p. Genioque ducis: natali enim suo urbem ouans intrauit. q. Veniſi conuiues: & nisi assenserit minuitur.
Conuiuere enim est oculos claudere: quod sepe faciunt annuentes. Cicero in Pisonem: Ne conuiuente quidem te
quod ipsū esset scelus: sed etiam hilarioribus oculis quam solitus eras intente. Plinius decimo: Halictus tantum im-
plumes etiam num pullos suos peccutiens subinde cogit aduersos intueri solis radios & si conuiuentē sientēq̄ ani-
ma aduertit: p̄cipitat e nido uelut adulterinum & degenerem. r. Artocreas: ex pane carneque fiebant artocree.
Artos enim panem creos carnem significat. s. Dicclare: uisus est heres egro aio id tulisse ac propterea frontem ali-
quantulum contraxisse. Ob quod eum clarius atque apertius loqui iubet. t. Haud audeo inquis exossatus ager iu-
xta est: Prohibere inquis non audeo: ne saxis cędar: quorum plenus ager propinquus est. Saxa enim terrę ossa ex-
sistunt: ut Lapides in corpore terrę ossa reor dici: apud Ouidium. u. Age si mihi nulla iam reliqua ex amitis.
Tacite obiectioni respondet. Nam dicere potuisset. Si patrimonium dissolues propinquum heredem non inuenies.
Ait ergo qui suam hereditatem adeant non defuturos. Amita autem soror patris est. Patruelis filia patris. Prones-
ptis filia neptis. Patruus frater patris. Matertera soror matris. Auita mater patris. x. Accedo bouillas: in ap-
pia uia bouille sunt citra arriam Romam uersus. Alconius pro milone. postera dię occurrit ei circa horam nonam

Seu ceraso peccent casia: nescire paratus.

Tu ne bona icolumis minuas sed bestius^u urget
Doctores graios: ita^u fit postquā sapere urbi.
Cū pipere & palmis uenit nostrū h^u maris expers
Foenisece^u crasso uitiarunt unguine pultes.
Hæc^u cinere ulterior metuas ac^u tu meus hæres:
Quisquis eres paulum a turba seductor audi:
Obone^u num ignoras missa^u est a cęsare laurus:
Insignem ob cladem germanæ pubis: & aris^u
Frigidus excutitur cinis ac iā postibus arma
Ia^u chlamydes regū: iā lutea^u gausapa captis
Effedaq̄^u ingentesq̄^u locat celonia^u rheno s.
Diis igitur genioq̄^u ducis centū paria ob res
Egregie gestas: induco quis uetat aude:
Ve nisi conuiues oleū artocreasq̄^u popello
Largior: an prohibes: dic^u clare: Nō^u audeo inq̄s:
Exossatus ager iuxtatē: Age^u si mihi nulla
Iā reliqua ex amicis patruelis nulla: proneptis
Nulla mane patris sterilis matertera uixit
Deq̄ auita nihilū superest: accedo^u bouillas

elodius paulo ultra bouillas rediens ab aricia. y Cluuiumque ad uirbi. Aritiam diana enim reuocatum ab inferis hypolitum in aricia nymphę egerię commendauit: ubi uirbius uerso nomine (quasi bis uir) est appellatus. z Progenies terre: eius enim principio generis non reperto e terra ortus apparet. a Quęre ex me: ex me si quęras quis abauus mihi sit haud tibi facile dixerim. Quod si atauumque addideris. ad unum tandę deuenies: cuius parens igno-
etur atq; ob id terrę filiū iudicet. b Maior auūculus: auicę frat. c Qui prior es cur mei decursu lāpada poscis: cū grā-
dior natu sis: cur meā captas hęreditatē: cū tuā expectare poti⁹ debeā. Hoc aut uel de cursorū graiorū cōsuetudine tra-

Cluuiūq; ad uirbi pręsto est mihi manius hęres
Progenies terrę: quęre ex me q; mihi quart⁹
Sit pater haud pmp̄te: dicā tamē adde etiā unū
Vnum etiā: terrę est iam filius: & mihi ritu
Manius hic generis ppe maior⁹ auūculus exit.
Qui prior es cur me in decursu lāpada poscis?
Sū tibi mercurius: uenio deus huc ego ut ille
Pingitur an renuis? uin⁹ tu gaudere relictis?
Deest aliquid sūmę minui mihi: sed tibi totū ē
Quicqd id ē: ubi sit fugę q̄rere qđ mihi quodā
Legarit stadius: neu dicta reponere paterna
Fęnoris accedat merces: hinc exime sūptus.
Quid reliquū ē? Reliquū? nūc nūc ipēsi⁹ unge
Vnge puer caules: mihi luce festa coquetur
Vrtica: & fissa fumosum sinciput aure:
Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis
Cōmorosa uago singultiet inguine uena
Patricię immeat uulūe mihi trama figurę
Sit reliqua: ast illi tremat omento popa uenter
Vende animā lucrū mercare: itaq; excute solers

ctū ē: q (ut Herodot⁹. viii. meminit) uulcano faci
puices ferre cōsueuerūt uel d tēdiferis cęreris q cū
facib⁹ ad extremā lassationē currebāt: uel poti⁹ de
palestritarū more translātū est. Cice. ad Hereniū
libro quarto. Non enim quemadmodum in pale
stra qui tedas ardentē arripit celcior est in cursu
continuo q̄ qui tradit: ita melior impetrator nou⁹
uua qui accipit exercitū q̄ ille qui deccedit: propte
rea quod defatigatus cursu integro faciem: hic pe
ritus impator imperito exercitum tradit. d Vin
tu gaudere relictis: uis ne libenter assumere quic
quid reliquerim qui pro mercurio tibi sum diuiti
arum lucrique deo. e Deest aliquid sumę: Hę
redis uerba uel patrimonium imminutum cōque
rentis: uel nunquid e summa desit iuterrogantis.
f Minui mihi respōdet sibi ipsi quodcunq; de
est imminuisse. uerum si ei quod superest relinqt.
desistat quęrete quod olim sibi a statio legatum sit
g Fęnoris accedat merces hinc exime sumptus
dicta parentum ad filios cum admonent ne patri
moniu; minuant. sed integra semper forte ex mer
cede fęnoris sumptus. h Reliquum: cum hęres
interrogasset quid relinqui foret illi indignans:
famulum lautiorē copiosiorēq; uictum pas
rare iubet. statuit ei geniū suū nō defraudere quo
luxuriōsus hęres uiuat: fixa fumosū sinciput aure
ad fūariū appēsū sinciput: qđ ē antior capitis pars
aures tpaque cōplectēs. Neq; uero in porco solūt

sed & in homine dicitur. Apolliaris ad ualerium maioranum: partemque cerebri hic galeę cum parte rapit: fortique
lacerō Difficilē ancipiti miserabile sinciput ense. l Vt tuus iste nepos: ad seipsum in secunda persona cū indigna
tione maiore loquitur. Nepos autem propterea luxuriōsus & prodigus dicitur: quod sub auo educati solutiorē des
licatiorēq; uitam degunt. Hora. Discinctus aut perdam nepos. I Satur anseris extis sapientiores: ut Plin⁹. x.
libro refert: iecur anseris probauerunt: fartilibusq; in magnam amplitudinem crescit. Exemptus quoque lacte mul
so augetur. De eo Horatius: Pinguib⁹ & suis pastum iecur anseris albi. m Inguine uago: ab inguinis uicinita
te inguinem pro membro uirili ponitur Vagum autem dicendo rem turpem honesto uocabulo contgens maris
anum illud expressit. Iam primum stator hic libidinōsus alternus & eundo & redeundo porta te faciet patentiorē.
n Morosa uena: cum p̄rie uena sit per quam sanguinis riuus meat: quia tamen perpenem quoque genitura trans
cūrit: genitalis feminis iter in inguine uenam denominat: quod plane per singultum expressit. Nam ut singulti uent
fauces: ita quoque genitura fluente singultire uidetur penis. Morosam autem dicens: id mutōi quod est hominis i
amore uetita & negata petentis dedit. o Patricię immeat uulūe cum generosa & nobili focmina coeat. p Mi
hi trama figurę sit: reliqua: ast illi tremat omento popa uenter: sensus est: ut ego parti⁹ uiuēs emacrecā: eo pluxū pin
guescēte: sibi ei tramā hoc ē uiliora obsonia relinq dicit. p Trama ei filiū ē qđ itra stamē discurret. Staminis aut fila
p̄ciosiora q̄ tramę sūt. q Omētū uero mēbrana tenuis ē: q in testina cōtegīt. r Popa at pigue significat: unde &
popina deducit. Nā qđ a quodā scribī panē cē: quo sacerdotes: uel eorū ministri uescebant: unde & popeanū unguē
tū dī: fide caret. Popbenū ei a popea Neronis uxore appellari Plī. testionio: uolumē. xi. planū ē. Ait ei: Crassissimū;
asine lac ut coaguli uice utatur. Cōferre aliquid & candori in mulierū cute existimatur. Popea certe Domini Neros
uis coniunx quingentos p omnia secum foetas trahens balnearū etiā folio totū corous illo lacte macerabat: extēdi
quoq; cutē credēs. Itē. viii. & xx. cutē i facie erugari & tenerescere & cādorē custodiri lacte asinino putāt notūq; ē
quasdā quotidie septingētārū custodito nūero fouere. Popeaque hoc uxor Neronis principis instituit: his quoque
Iuuenalis accedit: aut pingua popeana spirat: & hinc miseri uescantur labra mariti. s Vende animam lucro:
hęc ab eodē non sine stomacho dicunt qui dēmēs ut patrimoniu grandē relinqrēt: multos labores piculaq; ptulerūt.

Nec sit præstantior alter Capadocas rigida pingues clausisse catasta: nec uenaliū seruorum alter maiorem gregē possideat. Catasta autem locus erat ubi serui uenales exponerant: a uerbo græco catistao: quod expono significat: appellata: Papini in siluis. Non te barbaricę uerfabat turba catastę. Tibullus: Nota loquor regnum ipse tenet quem sepe coegit Barbara gypatos ferre castata pedes. Plinii quinto & 30. Talem in castata uidere chrylogonum sylle: Cappadocia uero (Solino auctore) pontica regio est: quę leuolater utraq; armenias commagenemque tangens: dextro multis asię populis circumfusa ad cauri iuga & solis ortus attollitur. Appianus uero minoris armenię partem; Ptholomeus ipsam minorem armeniam esse scribit. u. Iam decies redit in rugam: iam rem decies geminaui: neque tamen cupiditati modum adhibui. x. Depinge ubi sistam inuentus chryssippe tui finitor acerui: nescius auaritię suę sinē imponere Chrysippum rogat: quo tandem in uero diuitiarum consistat: Chrysippus uero apollonii solensis siue tarsensis filius Cleantis Zenonisque auditor: ut refert Laertius: undecim & trecenta uolumina in logicis scripsit: in quibus omnia ad eam artem spectantia & coaceruauit: & diligenter absoluit. Ob quod ait sui acerui: hoc ē diascriticorum librorum cumuli finitorum Chrysippum repertum esse.

Omne latus mūdi: nec sit præstantior alter Capadocas rigida pingues clausisse catasta: Rem duplica: Feci iā triplex: iā mihi quarto Iā decies: redit in rugam: depinge: ubi sistam Inuentus chryssippe tui finitor acerui:

A. Persii Flacci Satyrarum Finis. Anno. M. CCCC. LXXXII. Mēsis Decēbris Die: XXIII. Per me Magistrū Renaldū De Nouimagio Theutoniciū Venetiis impressum.

Bartholomeus Fontius Francisco Saxetto Salutem.

Recte facis Saxette charissime: qui ita diligenter studiis nostris incumbas: ut etiam minutiora quęq; perpendas. Quod si reliqui facerent studiosi latine linguę: non in tantis ignorantię tenebris uersas remur. Quę si ex me sepius: ut quędam mensurarum uocabula annotarem. Quę sane aliquādiu ob innumeras occupationes a me dilata: nūc in unū collecta plura etiam quę petieras ad te mitto: ut tarditas temporis ubertate numeris cōpensetur. Mēsurā p̄prie ea ē quę a mēbris hoīs sūpta est: led ei quoque appellatiōe continet: quicquid ponderis: capacitatis: lōgitudinis: latitudinis: anisimoque finit. Vei ea: quā ex me quęris: pluriū & inter se cqualium interuallorum mēsurā determinatur. Mēsurarum autem appellatiōes sunt: digitus: unci: palma: sexta: pes: cubitū: passus: decēpeda: clima: actus: iugerum: stadium: miliarium: centuria. Digitus est minima mēsurarum infra quē si quid dimetiāmur partibus respondemus: ut dimidiam tertiam quartamue digiti partem. Digitorū porro obseruatiō duplex est: Quadratus enim dicitur & rotundus: sed cum simpliciter appellamus: rotundum accipimus: qui quidem est sextadecima pedis pars: tribus quartisdecimis suis quadrato minor. Vncia uero digiti unū & eius tertiā partē habet. Nam duodecim uncis pes integer diffinitur: Palmā duplicem eē reperio extēsa scilicet & cōpressā. Extensa est quantum ex p̄sa manus a pollice ad minimū se extendit: quę quidē est duodecim digitorum. Cōpressa quantum digiti quattuor simul iuncti: excepto pollice se expandunt: uerū palmā simpliciter nominantes de cōpressa intelligimus. Sexta digitos duodecim cōtinet: eādē enim mēsurā: quā extēsa palma cōplectit. Pes uero ē sedecim digitorū: ex pede autem & semis cubitū fit. Ex pedib; quinque passus: quāq; & spaciū illud quod interambulādū est inter pedes: passus etiā nuncupatur: dictus quę gressibus mutuis pedes patefcūt. Decēpeda ex pedibus decem constat: unde etiā nomē sumpsit. Sex uero decēpede clima reddūt: quod quoquo uersus pedum est sexaginta. Actus dicitur quod in eo boues agerentur: cū araretur uno impetu iusto: qui erat centum uiginti pedum Tris autē actus esse reperio: minimū: quadratū & duplicatū. Minim⁹ quattuor pedes patet: quod spaciū in agris erat inter uicinos: Quadratus undique centū uiginti pedib; p̄finitur. Quadratus duplicatus iugerū p̄stat: dictū quod ex duobus quadratis actibus sit in iūctū. Vel ut Varoni & Plinio placet: quod id spaciū uno iugo bouum in die arari possit. Protenditur itaque iugerum in longū pedes ducentos & quadraginta: in latum uero centum uiginti. Stadium passibus cētū uiginti quinque describitur. Miliarium stadia octo hoc est passus mille complectitur. Centū iugera primo centuriā faciebant. Vnde nomē quoque sortita est: mox ex ducētis iugeribus seruato noīe expleuerūt Neque uero me preterit in re militari cēturiā: centū militū numerum cōtinere & centuriōē appellari qui illis p̄fess: subcēturiatosq; dici milites nō p̄mpe sed secundę centurię: ubi ad insidiādū maxime loquebant: Ex quo in subcēturiis quasi in insidiis quępiā positū appellam⁹. Centuriatim quoq; aduerbiū: quod abūdantiā copiāq; designata cēturiis: quę in comitiis ferebant suffragia deriuatur: unde & centuriata comitia. Cēterum mēsuris omnibus quantis: breuius fieri potuit: explicatis breui quoque ponderum uocabula enarrabo: nequid honesto studio tuo desit. Ponderum omnium minimū siliqua est: quod granum ex ea ē siliqua: quam fabam gręcā nuncupamus. Sex autem siliquę scrupulum faciunt: qui & obolus nuncupatur & denoiat: quē nos pensum denarium iam dicimus

Est uero quarta & uigesima uncię pars. Supra obolum drachmam ponimus: quę ex scrupulis tribus constat: Sextula autem ex quattuor: sic dicta quod sexta sit pars uncię: Hanc quodam tempore uetustiores denarij appellarunt. Denarius enim tunc argentis nummus erat ponderis siliquarum quattuor & uiginti: quanquam proprie denarij decem assium pondo constet. Atque hęc erat apud antiquos minima çris signati pars supra sextulam semuiciam legimus: dimidiũ uncię continet. Vncia ab uno denoiatur: quod ex duodecim ea unica ę pars assis: uncię duę sextans: quasi sexta pars assis nuncupant. Quadrans: quarta pars: hoc ę tres uncię: qui & triunciũ quoq; dicit. Tres tertia pars assis. Quincunx: uncię quinque. Semis: dimidiũ assis. Septunx: septę uncię. Bes: uncię octo: quasi Des dem quia assi decę sextans. Deunx: undecim uncię: quasi una uncia ex assę dępta. Indes: ex duodecim unciis constans. Mnasa: gręcis: mina a nostris interpositione litterę appellat. Hęc & librę dicimus: cuius diminutiũ libellara qua & deliberaret: quia quid ppenditur tractũ est. Libellę dimidium est sembella: quę semis assis erat: supra assēm erat dupodus librę duę a duobus ponderibus. pondus eni & pondo assis pōdere dicebatur: unde & unũ pondũ est assipondũ appellatũ. Vltra dupōdiũ est festeriũ librę duę & semis dictũ: quasi semifertiũ: hoc ę post duos sequę tertio loco semis: quia enim fiebat ex duobus assib; & tertio semisse. festeriũ uereres uocauerũt: auctores sũt Varro Festeriũ uictruiũ & ceteri doctiores quos ago testes rei tam notę nō aduixisset: nisi apud Lapidũ in Heliogabalo cōperissem: sextertia cętũ libras. xxx. argęti cę: sed parũ idoneũ auctor ę cui credere debeam; nisi forsan ei; quo erat eiusmodi pōdera inusitata, supra festeriũ tressis a trib; assib; dicit: ut apud Persiũ: Tressis agafo. Octussis quoq; ac nonussis: descussisq; reperitur octo nouę ac decę asses. Decussē uero denarium & a. x. assib; noiarũt. A duob; deinde decussibus biccussis. i. xx. asses, a tribus triccussis. xxx. asses. Persius & centusse uti; ut & centũ gręcos curto centusse liceat. Erāt aut cētusse centũ asses: qui erāt breues ex çre nũmi: supra cētussēm maius çris uocabulũ nō habemus. Nā ducentos tricentos: qđ drigētosue cũ dicimus: nō magis asses: qđ denarios: aut alios nũmos significam;. Infra uero talētũ est: cuius uarię species cũ pondere: tũ materia extiterũt. Nā scđm diuerfas gētes: diuersi quoq; ponderis iueniũt. Verũ qđ celebri; ę: attia cũ maius & min; talētũ extat. Min; assib; lx. Maius tribus & octoginta & triente describit: licet aliq octoginta tantũ assiũ extitisse cōtendat. Plĩ. Maior talētũ atticũ ex Varronis snia sedecim festeriis taxari scribit. Cui si credim; librarũ erit quadraginta. sed hęc de pondere: Materiã uariã extitisse grauißimi attestant auctores: nā nō solũ aurum argētũ: çs: hoc pōdere çstimari cōperim;: sed ferrũ etiã & alumē. Curti; eni cādidi ferri talēta centũ & Herodot; aluminis mille talēta scribit: hęc sũt in faxete quę breuiter de mēsuris: ponderibusq; collegi: si qua in re alia tibi usui ę possum omne mēũ studũ tibi paratissimũ semp erit. Vale.

Vita Persii.

Persi; aggressurũ in primis necessariũ uisũ est ei; uitã ac satyrã breui oratione pcurrere. Aulus Persi; flaccus patre Flacco: matre Fulvia alympiade ducetissima tertia iperante Tyberio uolateris: ut Eusebi;: ut ipse de se scribit: Lunę poti; datus natus ę. Mediocri aut statura. insigni forma: pbatis moribus: ingenio & doctrina pstanti fuit. Prima adolescētia patre mortuo Qu. Remniũ Palęmonē grāmaticũ Vicentinũ audiuit: Mox rhetorice sub Virginiõ Flauo incubuit. Inde se ad Cornutiũ philosophũ cōferens: familiariter secũ ad interitũ usq; uixit. Anno uero çtatis nono ac uigesimo regnante Nerone interit unũ hũc satyrarũ relinquęs librũ in quo uerę laudis plurimũ meruit. Satyra uero carminis gen; uariis reb; refertũ est: qđ fere idē: qđ comoedia ucta ę. Nā cũ in cōpitis ociosi dieb; festis operarent antiqui cultũ a crude carmen crudã priscã comoediã inuenere iqua primũ bonos laudare: post etiã malos noiati cape asserũt. Sed cũ indies maiore in scribēdo licētia uterē: cautũ ę lege: ne qđ ei; modi carmē describeret. Ex quo ueteri sublata: noua comoedia emanauit: çtatis cuiusq; mores & psonarũ affect; cōtinēs: sed ad comedię ueteris formã paulatim satyra hęc irrepfit: in qua sine ulla pprii cuiusq; nois mētionē uitia hominũ notarentur. Priscũ uero satyrę gen; tã latui qđ gręci excoluerũt: sed hęc noua satyra latinorũ est in qđ Lucilius maximã prim; laudē obtinuit. Satyrã aut quis a satyra lege multis aliis cōferta legib;: unoq; rogatu multa & uaria cōplectēte: uel a satyra cibi genere diuersis reb; cōditi: uel a lance satyra: quę multis generib; primitiarũ referta fas çris adhibebat: quidã appellatã existimēt: meliores tñ auditores a siluestribus satyris i uetęre fabula istitutis noiatur. Vcrũ: his breuiter de poetę uita ac satyra enarratis explanationē ipsam aggrediamur.

Registrum libri.

a	Primum uacat Bartholomei salutem hōibus	c	f accersylas prudentia
b	& uegrandem perstrinxit c funde	d	alio respondere uitis dediti
		e	Haud mora.

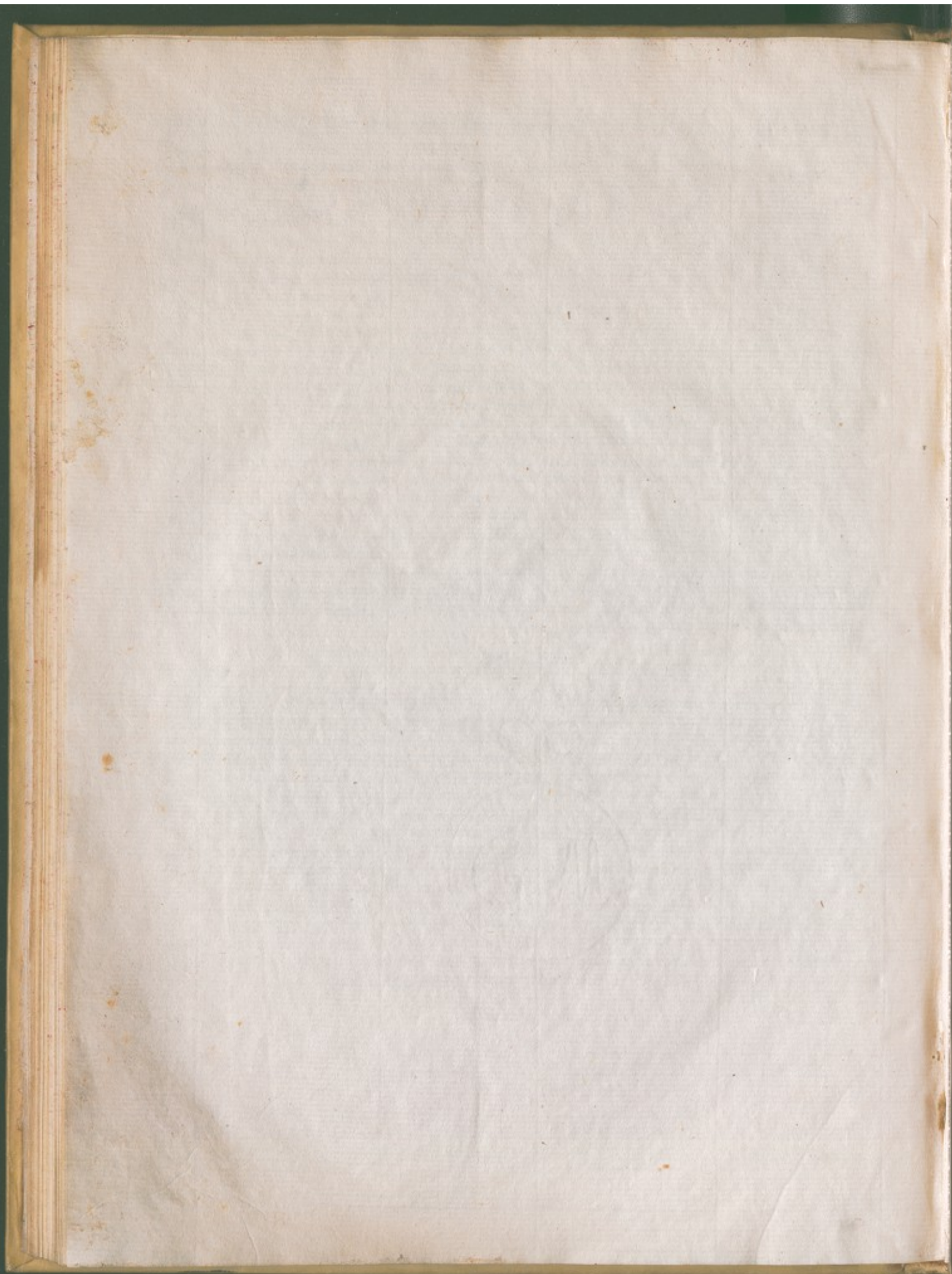
Plantas i temulo

Negocij sibi qui uolet uim comparari, nauē et muliere. Hec duo comparato,
Nā multi magis res diu plus negocij habent, forte si accipis ornari
neq. unq. hē diu res satis ornant, neq. eis ulla ornandi satis satietas ē,

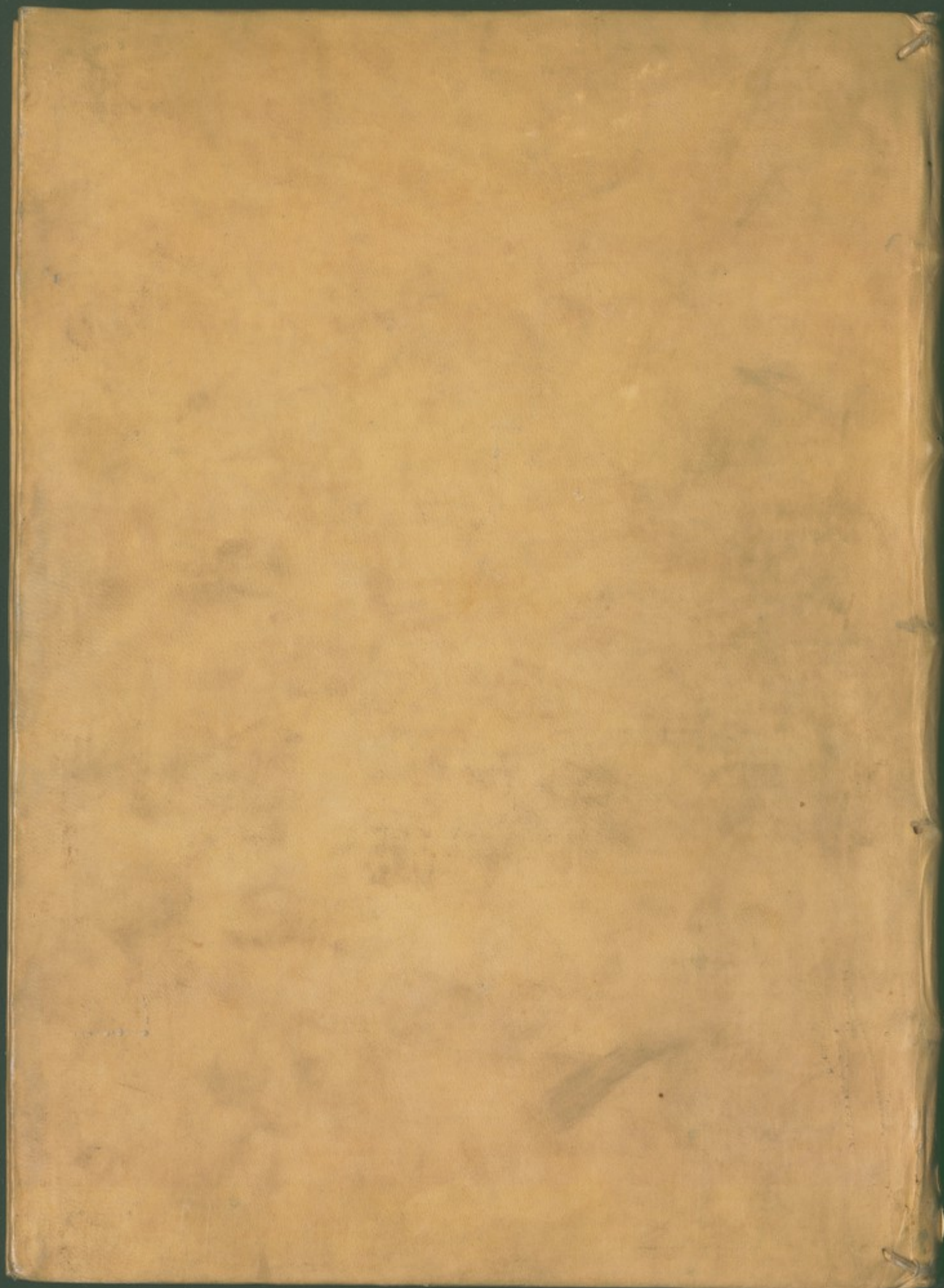

PERSIUS

7

1

Ven

Fla

